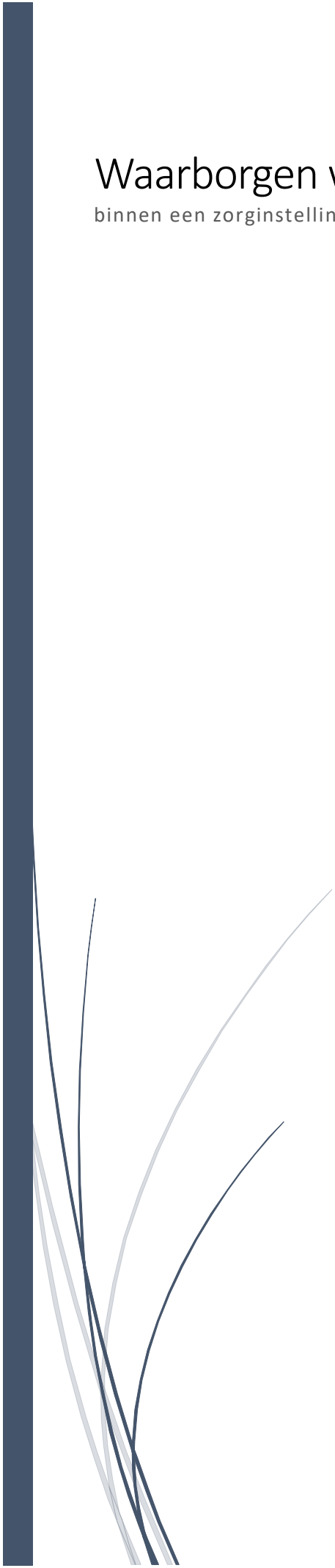

Waarborgen welzijn van zowel mens als huisdier

binnen een zorginstelling

Afstudeeronderzoek - Mayra Hanssens

DIERGEZONDHEID EN MANAGEMENT | DRONTEN | SANDRA
HAVEN | STUDIEJAAR 2021 – 2022
STICHTING CORDAAN

DISCLAIMER

Dit rapport is gemaakt door een student van Aeres Hogeschool als onderdeel van zijn/haar opleiding. Het is géén officiële publicatie van Aeres Hogeschool. Dit rapport geeft niet de visie of mening van Aeres Hogeschool weer. Aeres Hogeschool aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor enige schade voortvloeiend uit het gebruik van de inhoud van dit rapport.

Voorwoord

Voor u ligt het afstudeeronderzoek 'Waarborgen welzijn mens en huisdier binnen een zorginstelling'. Het onderzoek geeft aan hoe zowel het welzijn van de mens als het huisdier gewaarborgd kan worden op woonlocaties binnen zorginstellingen. Dit onderzoek is geschreven in het kader van mijn afstuderen aan de opleiding Diergezondheid en Management aan de Aeres Hogeschool in Dronten. In de periode van september 2021 tot en met april 2022 ben ik bezig geweest met de uitvoering en het schrijven van dit afstudeeronderzoek.

Ik wil graag enkele mensen bedanken. Ik wil Femke Andrews-Draaijers voor de morele en praktische steun tijdens het uitvoeren van dit onderzoek. Daarnaast wil ik Sandra Haven bedanken voor de coaching gedurende het proces. Ook wil ik Bas van Andel bedanken voor het beschikbaar stellen van zijn netwerk. En natuurlijk alle mensen die mij de gelegenheid hebben gegeven om een interview met hen af te nemen. Zij hebben mij van kostbare informatie voorzien. Tot slot wil ik mijn familie en vrienden bedanken die mij hebben voorzien van morele steun, dit heeft mij geholpen om dit afstudeeronderzoek tot een goed einde te brengen.

Ik wens u veel leesplezier toe!

Mayra Hanssens

Dronten, april 2022

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting.....	6
Abstract	7
H1 Inleiding.....	8
1.1 Zoönosen en fysieke risico's.....	8
1.2 Op een verantwoorde manier voor huisdieren zorgen.....	9
1.3 Risico's voor huisdieren.....	11
1.4 De rol van de huisdiereigenaar	11
1.5 Huisdieren binnen Nederlandse zorginstellingen	12
1.6 Omschrijving van Stichting Cordaan.....	13
1.7 Verstandelijke beperking.....	14
1.8 Probleemstelling.....	15
1.9 Hoofdvraag, deelvragen en onderzoeksdoel	16
H2 Materiaal en methode	17
2.1 Hoofdvraag en deelvragen	17
2.2 Verzamelen en verwerking van de gegevens	17
H3 Resultaten	20
3.1 Invloed huisdieren op werkzaamheden	20
3.1.1 Functieomschrijving	20
3.1.2 Taken van een begeleider	22
3.1.3 Mate van verantwoordelijkheid cliënt	23
3.2 Praktische oplossingen	23
3.2.1 Huidige situatie.....	24
3.2.2 Mogelijke verbeteringen	24
3.3 Protocollen en werkinstructies	25
3.3.1 Zorginstellingen binnen het onderzoek	26
H4 Discussie.....	28
4.1 Reflectie op methode	30
4.2 Verder onderzoek.....	31
H5 Conclusie en aanbevelingen	32
5.1 Conclusies.....	32
5.2 Aanbevelingen.....	34
Bibliografie	35
Bijlagen	37

Bijlage 1: Foto's vervuilde verblijven en leefomgeving	37
Bijlage 2: Vragen interview manager woonlocatie	39
Bijlage 3: Vragen interview zorgmedewerker woonlocatie	40
Bijlage 4: Tabel coderen	41
Bijlage 5: Tabel coderen uitgewerkt.....	42
Bijlage 6: Interviews	50
Interview 1: zorgmedewerker	50
Interview 2: zorgmedewerker	55
Interview 3: manager wonen	62
Interview 4: zorgmedewerker	67
Interview 5: manager wonen	72
Bijlage 7: Huisdierencontract Stichting Cordaan.....	76
Bijlage 8: Plan huisdieren	77
Bijlage 9: Huisdierencontract Triade Vitree	79
Bijlage 10: Checklist schriftelijk rapporteren	80

Samenvatting

Dit onderzoek omschrijft hoe zowel het welzijn van mens als huisdier gewaarborgd kan worden op woonlocaties waar mensen met een verstandelijke beperking zelfstandig wonen binnen een zorginstelling. De onderzoeker heeft de resultaten verzameld met behulp van semigestructureerde interviews met vijf zorgmedewerkers bestaande uit begeleiders en managers. Daarnaast zijn er wetenschappelijke en niet wetenschappelijke bronnen gebruikt.

Uit de interviews bleek dat de hoe lager de zelfstandigheid van de cliënt is, hoe groter de negatieve invloed is die het huisdier heeft op de werkzaamheden van de medewerkers. Hoe deze werkzaamheden er in beginsel uit zien, is afhankelijk van de mate van betrokkenheid die de zorgmedewerker voelt vanuit de persoonlijke interesse in huisdieren. Praktische oplossingen om de borging van het welzijn van cliënt en huisdier te verbeteren zijn: toevoegen van afspraken in de huisregels, geven van voorlichting aan zorgpersoneel, stimuleren van de uitwisseling van kennis binnen of tussen teams en het gebruiken van een vragenlijst. Daarnaast kan men robotdieren eventueel samen met een trainingstraject inzetten bij cliënten die niet in staat zijn om voor een levend wezen te zorgen. Naast de in de wet omschreven algemene regels voor de huisvesting en verzorging van dieren geven het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu en de Werkgroep Infectie Preventie richtlijnen voor de huisvesting en verzorging van huisdieren in zorginstellingen. Stichting Cordaan maakt momenteel gebruik van een huisdierencontract welke voor de gehele organisatie beschikbaar is.

Het doel van dit onderzoek was om praktische handvatten door middel van werkbare protocollen te ontwikkelen voor medewerkers en cliënten op woonlocaties waar huisdieren van cliënten permanent woonachtig zijn. De onderzoeker is er hierbij van uitgegaan dat er reeds protocollen aanwezig waren die men binnen dit onderzoek verder kon ontwikkelen. De onderzoeker is tijdens het uitvoeren van het onderzoek echter tot de conclusie gekomen dat er meer onderzocht zal moeten worden om protocollen op te kunnen zetten.

Een aanbeveling is om een duidelijk en volledig huisdierenbeleid en daar bij passende werkinstructies en/of protocollen te ontwikkelen die zorgmedewerkers helpt om met huisdiergerelateerde situaties om te gaan. Aan de hand van een dergelijk huisdierenbeleid kan de zorginstelling de begeleiders voorlichten over wat dit in de praktijk betekent. Vervolgonderzoek kan zich richten op de draagkracht van protocollen en werkinstructies binnen de organisatie en op huisdier trainingstrajecten voor mensen met een verstandelijke beperking. Daarnaast kan de organisatie intern grootschalig onderzoek doen naar knelpunten bij het zorgpersoneel in het begeleiden van cliënten met huisdieren.

Abstract

This research describes how both the wellbeing of the human and pet can be guaranteed in places where humans with a mental disability live independent within a care facility. The researcher collected the results through semi-structured interviews with five social workers with the functions of manager and supervisor. Additionally, scientific and non-scientific sources are used for data collection.

Discovered during the interviews was that how lower the independence of the client, how higher the negative influence the pet has on the tasks of the employees. How these tasks are filled depend on the involvement of the assigned care worker and their personal interest in the pets. Practical solutions to guarantee the wellbeing from both the client and pet are: adding agreements in the house rules, educate the social workers, stimulate the exchange of knowledge within or between teams for the use of a questionnaire. Besides this, robot pets together with training courses could be implemented for clients that are not capable of taking care of living animals. In addition to the in the general rules described in the law regarding housing and caring for animals as stated by the Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu and the Werkgroep Infectie Preventie guidelines for housing and caring for animals in care facilities. Stichting Cordaan currently uses an animal contract which is available organisation wide.

The aim of this research was to offer practical tips by offering workable protocols for workers and clients on locations where the animals of the clients permanently reside. The researcher assumed that there were already protocols in place which could be further developed within the timespan of this research. During the research the researcher had to concluded that more research needs to be conducted to develop and implement protocols.

One of the recommendations is to develop a clear and complete pet policy with matching work instructions and/or protocols that help to better handle pet related situations. With the implementation of such a pet policy the care facility can better prepare the workers for what to expect in practise. Further research can be focused on the carrying capacity of protocols and work instructions within the organization and on pet training courses for people with a mental disability. Additional to this internal research can be done to establish pain points among employees in the guidance of clients with pets.

H1 Inleiding

Mensen houden huisdieren om verschillende redenen: voor vermaak, gezelschap of om mee te sporten (Wells, 2009). Uit onderzoek van FEDIAF blijkt dat er in 2020 naar schatting 88 miljoen Europese huishoudens in het bezit waren van een huisdier. Dit is 38% van het totaal aantal huishoudens in Europa. Ongeveer 20% van de Nederlandse huishoudens had in 2020 ten minste één hond in huis en 25% van de Nederlandse huishoudens had ten minste één kat thuis. Daarnaast waren er in 2020 in Nederland naar schatting 2.410.000 siervogels en 740.000 aquaria. De kleine zoogdieren populatie in Nederland in dat jaar schat FEDIAF op een totaal van 1.100.000 dieren (FEDIAF, 2020).

Verscheidende onderzoeken hebben de effecten van de aanwezigheid van huisdieren op de gezondheid van huisdiereigenaren onderzocht. Zo blijkt dat de aanwezigheid van huisdieren het gevoel van angst, eenzaamheid en depressie bij huisdiereigenaren kan verminderen (Wells, 2009). Daarnaast kan het in de nabijheid van huisdieren voor huisdiereigenaren makkelijker zijn om contact te maken met andere mensen. Dit contact kan variëren van korte sociale interactie tot het ontstaan van nieuwe vriendschappen (Wood et al., 2015). Tot slot geven honden- en katteneigenaren gemiddeld minder uit aan zorgkosten dan mensen zonder huisdieren. Dit kan betekenen dat mensen met een hond of een kat gezonder zijn dan mensen zonder (Sterneberg-van der Maaten et al., 2016).

Uit onderzoek blijkt dat huisdiereigenaren steun kunnen ondervinden aan de band die zij met huisdieren hebben. Mensen die tot achtergestelde groepen (zoals bijna alle etnische minderheden, de LGBTQ+-gemeenschap, lager-opgeleiden en ouderen) behoren of sociale uitsluiting ervaren vinden bepaalde steun bij huisdieren die deze mensen in het dagelijks leven in mindere maten ervaren. De band die huisdiereigenaren met huisdieren hebben kan stress verminderen en de weerbaarheid tijdens of na nadelige sociale situaties verhogen (Applebaum et al., 2021). Uit onderzoek blijkt dat mensen met mentale problemen die woonachtig zijn binnen een zorginstelling positieve effecten ervaren van de aanwezigheid van huisdieren. Huisdieren kunnen volgens zorgmedewerkers een kalmerend effect hebben in situaties waarin bewoners geïrriteerd zijn (Friesinger et al., 2021).

Naast positieve effecten geeft onderzoek aan dat het houden van huisdieren in sommige situaties juist stress verhogend blijkt. Zo kunnen mensen die financiële tekorten hebben, meer stress ervaren zodra deze mensen niet in staat zijn om de kosten te dragen voor de juiste veterinaire zorg. Tevens komt het voor dat slachtoffers van huiselijk geweld meer stress ervaren omdat deze vermoedt dat het dier slachtoffer zal vallen aan het geweld. Personen binnen de LGBTQ+-gemeenschap geven in onderzoek aan dat het zorgdragen voor een huisdier voor extra stress kan zorgen naast de stress die deze personen op regelmatige basis ervaren. De bron van deze stress kan financieel, sociaal of gedragsmatig zijn (Applebaum et al., 2021). Wanneer een huisdier overlijdt kan dit emoties als stress en verdriet oproepen bij een huisdiereigenaar (Brooks et al., 2018).

1.1 Zoönosen en fysieke risico's

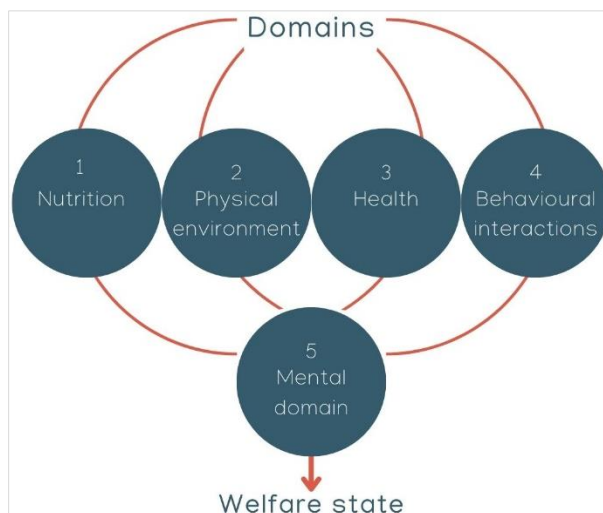
Naast mogelijke negatieve effecten op mentaal vlak brengt het houden van huisdieren ook enkele risico's met zich mee. Een deel van de risico's die het houden van huisdieren met zich mee kan brengen is de overdracht van zoönosen. Zoönosen zijn ziekten die dieren op mensen over kunnen dragen. Naast de overdracht van zoönosen brengt het houden van huisdieren ook andere risico's met zich mee. Een allergische reactie of fysieke risico's zoals bijtincidenten zijn hier voorbeelden van. Men vermindert de kans op zoönosen en fysieke risico's door op een verantwoorde manier voor huisdieren en het nageslacht te zorgen. Als huisdiereigenaar dient men het dier de juiste middelen ter beschikking te stellen om een verantwoord niveau van gezondheid en dierenwelzijn te kunnen waarborgen (Sterneberg-van der Maaten, 2016).

1.2 Op een verantwoorde manier voor huisdieren zorgen

De vijf vrijheden, opgenomen in de Nederlandse Wet Dieren, geven in grote lijnen weer hoe men op een verantwoorde manier voor dieren zorgt (Overgaauw et al., 2020). Het Five Domains model van Mellor (2017) is een verdieping van deze vijf vrijheden en te gebruiken om dierenwelzijn meetbaar te maken. Het Five Domains model beoordeelt niet alleen de lichamelijke gezondheid van een dier, maar meer aspecten die van belang zijn bij het beoordelen van dierenwelzijn. In tegenstelling tot de vijf vrijheden gaat de beoordeling van dierenwelzijn door middel van het Five Domains model niet uit van de afwezigheid van een negatieve gemoedstoestand, maar het gaat uit van de aanwezigheid van een positieve gemoedstoestand. Het model, weergegeven in afbeelding 3, bestaat uit de volgende vijf domeinen:

- Domein 1: Nutrition (voeding)
- Domein 2: Physical environment (leefomgeving)
- Domein 3: Health (fysieke gezondheid)
- Domein 4: Behavioural interaction (gedragsinteracties)
- Domein 5: Mental Domain (mentale staat)

Afbeelding 3: The Five Domains Model

Opmerking. Aangepast overgenomen uit “The 2020 Five Domains Model: Including Human-Animal Interactions in Assessments of Animal Welfare” door Mellor, D. J., Beausoleil, N. J., Littlewood, K. E., McLean, A. N., McGreevy, P. D., Jones, B., & Wilkins, C., 2020, *Animals (Basel)*, 10(10), 1870.

In afbeelding 3 is te zien dat de resultaten van de eerste vier domeinen samengenomen het vijfde domein vormen, namelijk de mentale staat. Domein 1 tot en met 3 staan in nauw verband met domein 4. Interne prikkels zoals honger, dorst of pijn leiden namelijk tot uiting van bepaald gedrag. Zo leidt honger tot foerageergedrag of jagen, een dorstig dier zal zoeken naar water en wanneer een dier pijn ervaart zal deze het pijnlijke lichaamsdeel proberen te ontlasten (Mellor, 2017). Deze eerste vier domeinen omvatten alle aspecten die het lichaam van het dier nodig heeft om te overleven (Mellor et al., 2020). Een voorbeeldsituatie is bijvoorbeeld wanneer een dier honger heeft (domein 1), maar vervolgens niet in staat is om voeding te vinden. Dit kan zijn omdat de omgeving van het dier niet de juiste of voldoende voeding biedt (domein 2), omdat hij gewond is (domein 3) of om een andere reden passend binnen domein 1, 2, 3 of 4. Mocht het dier er niet in slagen voedsel te vinden, dan zal het dier uiteindelijk sterven. Domein 5 is een resultaat van de aspecten uit domein 1 tot en met 4 en daarmee een resultaat van de gehele situatie waar het dier zich in bevindt. Zo bevindt een hongerig dier die er

in slaagt om voedsel te vinden zich in een positieve mentale staat (Mellor, 2017). Tabel 1 geeft weer hoe positieve en negatieve condities binnen domein 1 tot en met domein 4 kunnen leiden tot een positieve of negatieve mentale staat (domein 5).

Tabel 1: Overzicht van negatieve en positieve condities en de bijbehorende negatieve of positieve mentale staat

Negatieve condities		Positieve condities	
Tekortkomingen	Negatieve effecten	Mogelijkheden	Positieve effecten
Onvoldoende water ter beschikking	Dorst	Voldoende water inname	Drinkgenot, voldaan gevoel
Onvoldoende of onjuiste voeding ter beschikking	Honger Gebrek aan essentiële voedingstoffen	Voldoende en geschikte voeding ter beschikking	Eetgenot, voldaan gevoel
Onjuiste huisvesting	Te koud, te warm, niet in staat natuurlijk gedrag te vertonen, etc.	Juiste huisvesting	Juiste temperatuur, in staat om natuurlijk gedrag te vertonen, etc.
Aanwezigheid van ziekte	Pijn, misselijkheid, etc.	Afwezigheid van ziekte	Beschikt over een goede gezondheid

Opmerking. Aangepast overgenomen uit “The 2020 Five Domains Model: Including Human-Animal Interactions in Assessments of Animal Welfare” door Mellor, D. J., Beausoleil, N. J., Littlewood, K. E., McLean, A. N., McGreevy, P. D., Jones, B., & Wilkins, C., 2020, *Animals (Basel)*, 10(10), 1870.

Domein 4 behavioural interactions kan men opdelen in drie soorten interacties: interacties met de omgeving, interacties met andere niet-menselijke dieren en interacties met mensen. Tabel 2 geeft voorbeelden van zowel negatieve als positieve interacties met mensen en de daar bijbehorende effecten voor het dier (Mellor et al., 2020).

Tabel 2: Enkele voorbeelden negatieve en positieve interacties met mensen en bijbehorende effecten voor het dier

Negatieve condities		Positieve condities	
Negatieve interactie met mensen	Negatieve effecten voor dier	Positieve interactie met mensen	Positieve effecten voor dier
Gebrek aan kennis over diersoort	Nutritionele tekortkomingen Onjuiste huisvesting Men signaleert afwijkingen* niet of te laat	Kennis over diersoort	Geen nutritionele tekortkomingen Juiste huisvesting Men signaleert afwijkingen* op tijd
Gedrag: onvriendelijk, onvoorspelbaar Stemgeluid: hard, schreeuwen, onvriendelijk	Onveilig gevoel, vluchten, aanvallen, etc.	Gedrag: vriendelijk, voorspelbaar Stemgeluid: rustig, fijne toon, vriendelijk	Veilig gevoel, zelfverzekerd, zoekt contact met mensen op

** 1: Met afwijkingen bedoelt men lichamelijke afwijkingen zoals de aanwezigheid van ziekten en verwondingen, maar ook afwijkingen in het gedrag van het dier of afwijkingen in de leefomgeving welke direct invloed hebben op het dier.*

Opmerking. Aangepast overgenomen uit "The 2020 Five Domains Model: Including Human-Animal Interactions in Assessments of Animal Welfare" door Mellor, D. J., Beausoleil, N. J., Littlewood, K. E., McLean, A. N., McGreevy, P. D., Jones, B., & Wilkins, C., 2020, *Animals (Basel)*, 10(10), 1870

Interacties met mensen kan men opdelen in verschillende subgroepen. Het effect van interacties met mensen voor een in het wild levend dier zijn anders dan voor een huisdier met huisdiereigenaar. Dit onderzoek richt zich enkel op interacties tussen huisdiereigenaar/verzorger en huisdier. Interacties van andere aard worden buiten beschouwing gelaten.

1.3 Risico's voor huisdieren

Het houden van huisdieren brengt voor mensen de kans op overdracht van zoönosen en fysieke risico's met zich mee. Andersom kan de mens eveneens een risico voor huisdieren vormen.

Ten eerste kan de manier van voeren een negatieve impact hebben op het huisdier. Overmatig voeren kan resulteren in een dier met obesitas en dit kan levenslange negatieve gevolgen hebben op het welzijn van het dier. Voeding beschikbaar stellen zonder dat het dier hier iets voor hoeft te doen, kan leiden tot gedragsproblemen (Overgaauw et al., 2020). Het effect van het beschikbaar stellen van voedsel zonder dat het dier hier iets voor hoeft te doen kan echter wel per diersoort verschillen. Er zijn verschillende diersoorten die een interne prikkel voelen om fysieke en mentale activiteit uit te voeren voor het bereiken van voedsel. Een voorbeeld hiervan is een kat die de interne prikkel tot jagen ervaart. Er zijn ook diersoorten die gedurende de gehele dag beschikking moeten hebben tot voedsel om gezond te blijven. Zo hebben konijnen de gehele dag beschikking tot verse hooi nodig om in hun vezel behoefte te kunnen voorzien.

Het beschikbaar stellen van voedsel zorgt ervoor dat de interne hongerprikkel stopt en dat er voldaan wordt aan de nutritionele behoeften van het dier. De prikkel die het dier van nature voelt om fysieke en mentale activiteit uit te voeren voor het bereiken van voedsel zal hiermee niet gestild zijn. Zodra een dier geen uiting kan geven aan deze interne behoeftes, kan deze chronische stress ervaren. Chronische stress kan resulteren in de uiting van stereotiep gedrag. Stereotiep gedrag is gedrag dat een dier uitvoert zonder doel bij gebrek aan fysieke beweging en mentale uitdagingen. Voorbeelden van stereotiep gedrag zijn: het najagen van de eigen staart bij honden of het pikken van de eigen veren bij vogels (Overgaauw et al., 2020).

Ten tweede kan antropomorfisme een gevaar voor dieren vormen. Antropomorfisme is het toekennen van menselijke eigenschappen aan niet-menselijke wezen en kan leiden tot dierenwelzijnsproblemen wanneer de behoeften van het dier niet langer in overeenstemming zijn met de gevoelens van de huisdiereigenaar. Het geven van voeding bedoelt voor mensen aan dieren is hier een voorbeeld van. In sommige gevallen kan dit levensbedreigend zijn voor huisdieren (Overgaauw et al., 2020). Een ander voorbeeld van antropomorfisme is het aantrekken van kleding bij dieren. De huid van de hond is door de kleding niet in staat de lichaamstemperatuur te regelen. Daarnaast kan het de bewegingsvrijheid van het dier beperken. Het tillen van dieren in armen of een tas is een andere situatie waarin de bewegingsvrijheid van het dier beperkt wordt. Deze omgangsvorm kan lijden tot angsten of andere emotionele en lichamelijke aandoeningen (Mota-Rojas et al., 2021). Tot slot vormt de overdracht van ziekten van mens op dier een risico voor huisdieren (Overgaauw et al., 2020).

1.4 De rol van de huisdiereigenaar

Huisdieren zijn voor het bereiken van een positieve mentale staat afhankelijk van diegene die de zorg draagt voor het dier. Een voorbeeld hiervan is het houden van sociale dieren in onjuiste

omstandigheden wat kan lijden tot een negatieve mentale staat van het dier. De huisdiereigenaar of verzorger is in deze situatie degene die verandering kan brengen in de leefomstandigheden van het dier. Een ander voorbeeld is een huisdier die honger heeft. Dit dier is voor het toegereikt krijgen van juiste voeding eveneens afhankelijk van zijn eigenaar of verzorger (Mellor, 2017). Tabel 1 en 2 geven meerdere voorbeelden van soortgelijke situaties weer. Voor een huisdiereigenaar is het niet altijd mogelijk om in de behoeften van het huisdier te voorzien. Zo kunnen huisdiereigenaren met financiële tekorten mogelijk de veterinaire zorg of voeding die het dier nodig heeft niet betalen (Applebaum et al., 2021).

Mensen die een aanwezige of toenemende behoefte aan hulp bij de dagelijkse verzorging ervaren kunnen ook in het bezit van een huisdier zijn. Bij een toenemende behoefte aan hulp bij de dagelijkse verzorging, kan men beslissen om naar een zorginstelling te verhuizen. In het geval van ouderen is deze toenemende behoefte vaak de reden van verhuizing naar een verpleeg- of verzorgingshuis. Bij mensen met een verstandelijke beperking kan deze behoefte aan hulp bij de dagelijkse verzorging al sinds de geboorte aanwezig zijn. De vraag is echter of mensen die wonen binnen een zorginstelling in staat zijn om op een verantwoorde manier voor het huisdier te zorgen (LICG, 2012).

1.5 Huisdieren binnen Nederlandse zorginstellingen

Onderzoek van het Landelijk Informatiecentrum Gezelschapsdieren (LICG) geeft aan dat in het beleid van zorginstellingen voor ouderen meestal is opgenomen dat de volledige verantwoordelijkheid voor het welzijn van en de zorg voor het huisdier bij de eigenaar en diens familie ligt. Tevens stelt de zorginstelling deze verantwoordelijk voor het herkennen van problemen in de verzorging of het welzijn van het dier. Het controleren van deze punten gebeurt niet door het personeel. Uit het onderzoek blijkt dat bij het zorgpersoneel weinig tot geen kennis aanwezig is over de zorg voor of het welzijn van huisdieren (LICG, 2012).

Het op een onverantwoorde manier houden van huisdieren kan resulteren in problemen, zo ook binnen zorginstellingen. Problemen in de vorm van vuil en stank komen voor in bijna alle instellingen uit het onderzoek van de LICG. Dierenwelzijn gerelateerde problemen geeft men minder vaak aan, dit kan men verklaren door een tekort aan dierspecifieke kennis van het personeel (LICG, 2012).

Een beleid met betrekking tot ontwormen, ontvlooien en vaccineren van huisdieren draagt bij aan het verminderen van het risico op de overdracht van zoönosen (Overgaauw et al., 2020). De zorginstellingen uit het onderzoek van de LICG (2012) geven aan geen beleid te hebben met betrekking tot ontwormen, ontvlooien en vaccineren van huisdieren. Daarnaast dient men de handen te wassen na contact met dieren, de ontlasting van dieren of gebruikte dierbenodigdheden zoals speeltjes en verblijven om de kans op overdracht van zoönosen te verminderen (Overgaauw et al., 2020).

Over het huisdierbeleid van zorginstellingen voor mensen met een verstandelijke beperking is beperkt informatie beschikbaar. Mevrouw Andrews-Draaijers (Persoonlijke communicatie, 17 september 2021) geeft aan dat uit praktijkervaringen blijkt dat een vervuilde leefomgeving en vermindert dierenwelzijn als gevolg van het op een onverantwoorde manier houden van huisdieren zaken zijn die niet enkel in de ouderenzorg voorkomen. Mevrouw omschrijft een situatie waarin een collega binnen Stichting Cordaan haar hulp ingeschakeld heeft. De volgende casus is geschetst: Een cliënt was in het bezit van vogels en vissen. De cliënt in kwestie is grotendeels zelfstandig woonachtig bij een woonlocatie van Stichting Cordaan. Deze cliënt bleek niet in staat te zijn om op een verantwoorde wijze voor zijn huisdieren te zorgen. Het verblijf van de vogels (afbeelding 4), het aquarium (afbeelding 5) en de kamer waar deze in stond waren vervuild. De vervuilde leefomgeving trok muizen aan. Deze muizen knaagden aan kabels (afbeelding 6) en maakten gaten in de muren. In bijlage 1 zijn meerdere foto's opgenomen om een beeld bij de situatie te schetsen. Een gebrek aan (zelf)redzaamheid van de

bewoner voortkomend uit een verstandelijke beperking kan de oorzaak zijn van het onjuist houden van huisdieren. Daarnaast leidt het gebrek aan dierspecifieke kennis van het personeel tot het in een later stadium signaleren van problemen waardoor het welzijn van zowel cliënt als huisdier in het geding komt.

1.6 Omschrijving van Stichting Cordaan

Stichting Cordaan is één van de grootste zorginstellingen in Amsterdam. Cordaan biedt zorg aan ongeveer 20.000 mensen in Amsterdam, Diemen, Huizen en Nieuw-Vennep. Bij Cordaan zijn bijna 6.000 medewerkers werkzaam, daarnaast werken er ruim 2.500 vrijwilligers bij deze stichting (Stichting Cordaan, z.d.).

Binnen Stichting Cordaan is het mogelijk om zelfstandig te wonen met begeleiding. De bewoners wonen in een eigen appartement of een appartement van Cordaan. De bewoners krijgen een persoonlijk begeleider, die een plan maakt en ondersteuning biedt. Gedurende de gehele dag is er begeleiding beschikbaar voor de bewoner (Stichting Cordaan, z.d.).

Afbeelding 4: Vervuilde vogelkooi

Afbeelding 5: Vervuild aquarium

Afbeelding 6: Kabels waar muizen aan geknaagd hebben

1.7 Verstandelijke beperking

In 2018 schatte het Sociaal Cultureel Planbureau het aantal mensen met een verstandelijke beperking in Nederland op ongeveer 440.000 personen (Woittiez et al., 2019). Mensen met een verstandelijke beperking hebben een IQ tot 70. Tabel 3 geeft de traditionele onderverdeling van het intellectueel functioneren en de bijbehorende benaming weer. Een stoornis in de intellectuele functies, oftewel een verstandelijke beperking, gaat gepaard met beperkingen in de sociale (zelf)redzaamheid (Volksgezondheidszorg, z.d.).

Tabel 3: Traditionele onderverdeling intellectueel functioneren

IQ	Benaming
50/55 tot 70	Licht verstandelijke beperking
35/40 tot 50/55	Matige verstandelijke beperking
20/25 tot 35/40	Ernstige verstandelijke beperking
Lager dan 20/25	Diepe verstandelijke beperking

In 2018 hebben 111.010 mensen met een verstandelijke beperking gebruik gemaakt van de Wet langdurige zorg (Wlz). Mensen die aanspraak maken op ondersteuning vanuit de Wlz wonen in de meeste gevallen in een instelling. Dit is de reden dat dit aantal geen weergave is van het aantal mensen met een verstandelijke beperking in Nederland, maar wel van het aantal mensen dat aanspraak maakt op financiële middelen om zorg te kunnen krijgen (Cuypers et al., 2020).

1.8 Probleemstelling

Zoals eerder in de inleiding aan bod is gekomen kan het effect van huisdieren op de gezondheid van de huisdiereigenaar positief zijn. Zo geeft onderzoek aan dat de aanwezigheid van huisdieren het gevoel van angst, eenzaamheid en depressie kan verminderen (Wells, 2009). Daarnaast kan de band die huisdiereigenaren met huisdieren hebben stress verminderen en de weerbaarheid tijdens of na nadelige sociale situaties verhogen. Mensen die tot achtergestelde groepen behoren of sociale uitsluiting ervaren vinden bepaalde steun bij huisdieren die deze mensen in het dagelijks leven in mindere maten ervaren (Applebaum et al., 2021). Daarnaast kunnen volgens zorgmedewerkers huisdieren een kalmerend effect hebben in situaties waarin bewoners geïrriteerd zijn (Friesinger et al., 2021).

Het houden van huisdieren brengt voor mensen niet enkel voordelen met zich mee. De kans op overdracht van zoönosen en fysieke risico's is eveneens aanwezig. Men vermindert de kans op zoönosen en fysieke risico's door op een verantwoorde manier voor huisdieren en het nageslacht te zorgen (Sterneberg-van der Maaten, 2016).

Het Five Domains model van Mellor (2017) is te gebruiken om dierenwelzijn meetbaar te maken. Het model beoordeelt niet alleen de lichamelijke gezondheid van een dier, maar meer aspecten die van belang zijn bij het beoordelen van dierenwelzijn. In tegenstelling tot de vijf vrijheden gaat de beoordeling van dierenwelzijn door middel van het Five Domains model niet uit van de afwezigheid van een negatieve gemoedstoestand, maar het gaat uit van de aanwezigheid van een positieve gemoedstoestand.

Huisdieren zijn voor het bereiken van een positieve mentale staat afhankelijk van diegene die de zorg draagt voor het dier (Mellor, 2017). Voor een huisdiereigenaar is het niet altijd mogelijk om in de behoeften van het huisdier te voorzien. Mensen die een aanwezige of toenemende behoefte aan hulp bij de dagelijkse verzorging ervaren kunnen in het bezit van een huisdier zijn. De vraag is echter of deze mensen in staat zijn om voor het huisdier te zorgen (LICG, 2012).

Uit onderzoek van het Landelijk Informatiecentrum Gezelschapsdieren (2012) naar het dierenwelzijn binnen verpleeg- en verzorgingstehuizen voor ouderen blijkt dat problemen in de vorm van vuil en stank voorkomen in bijna alle instellingen binnen het onderzoek. Deze zorginstellingen geven aan geen beleid te hebben met betrekking tot ontwormen, ontvlooiën en vaccineren van huisdieren. Volgens mevrouw Andrews-Draaijers (Persoonlijke communicatie, 17 september 2021) zijn een vervuilde leefomgeving en verminderd dierenwelzijn zaken die niet enkel in de ouderenzorg voorkomen. Er is over het huisdierbeleid van zorginstellingen voor mensen met een verstandelijke beperking beperkt informatie beschikbaar. Mevrouw Andrews-Draaijers schetst een casus waarin een cliënt niet in staat was om op een verantwoorde manier voor zijn huisdieren te zorgen. In beginsel kan een gebrek aan (zelf)redzaamheid van de bewoner voortkomend uit een verstandelijke beperking de oorzaak zijn van het onverantwoord houden van huisdieren. Daarnaast leidt het gebrek aan dierspecifieke kennis van het personeel tot het in een later stadium signaleren van problemen waardoor het welzijn van zowel cliënt als huisdier in het geding komt.

Een verminderd dierenwelzijn is geen onafhankelijk onderwerp, het kan ook het welzijn van de mens aantasten. De relatie tussen dierenwelzijn, het welzijn van mensen en de interactie met de omgeving kan men omschrijven met behulp van het One Welfare concept (One Welfare CIC, z.d.). Binnen dit concept staat de samenhang tussen deze verschillende gebieden centraal. In huidige problemen zoals het SARS-CoV-2 (COVID-19) virus (García Pinillos, 2021) en klimaatverandering (Tarazona et al., 2019) is de samenhang tussen alle gebieden binnen het One Welfare concept aanwezig. Dierenwelzijn, welzijn van mensen en de interactie met de omgeving zijn binnen deze problemen geen

opzichzelfstaande onderwerpen, maar zijn afhankelijk van elkaar (García Pinillos, 2021). Deze van elkaar afhankelijke onderwerpen ziet men ook terugkomen op woonlocaties waar mensen met een verstandelijke beperking woonachtig zijn. Mocht men op een onverantwoorde manier voor huisdieren zorgen, dan brengt men het welzijn van de mens ook in gevaar (Sterneberg-van der Maaten, 2016).

1.9 Hoofdvraag, deelvragen en onderzoeksdoel

De hoofdvraag van dit onderzoek luidt als volgt: hoe waarborgt de zorginstelling het welzijn van zowel mens als huisdier op locaties waar mensen met een verstandelijke beperking semizelfstandig wonen binnen een zorginstelling? Aan de hand van de volgende deelvragen geeft men antwoord op de hoofdvraag:

1. Wat voor invloed hebben huisdieren van cliënten op de werkzaamheden van medewerkers?
2. Welke praktische oplossingen zijn er volgens medewerkers mogelijk om de borging van het welzijn van cliënt en huisdier te verbeteren?
3. Welke protocollen en werkinstructies worden er momenteel gebruikt om het welzijn van huisdieren en mensen woonachtig binnen zorginstellingen te waarborgen?

Het doel van dit onderzoek is om praktische handvatten door middel van werkbare protocollen te ontwikkelen voor medewerkers (zorgpersoneel) en cliënten op woonlocaties waar huisdieren van cliënten permanent woonachtig zijn.

H2 Materiaal en methode

Dit kwalitatieve onderzoek is van september 2021 tot en met april 2022 uitgevoerd in samenwerking met Stichting Cordaan. De onderzoeker verzamelde door middel van semigestructureerde interviews en literatuuronderzoek informatie om antwoord te kunnen geven op de deelvragen. Het onderzoek kenmerkt zich als beschrijvend. Door beperkte beschikbare informatie over huisdieren op woonlocaties voor mensen met een licht verstandelijke beperking is het onderzoek naast beschrijvend tevens explorerend van karakter.

Binnen dit onderzoek heeft de onderzoeker enkel gekeken naar woonlocaties waar mensen met een verstandelijke beperking woonachtig zijn. De locaties waar mensen met een ernstige en diepe verstandelijke beperking wonen die zijn in het onderzoek niet meegenomen.

2.1 Hoofdvraag en deelvragen

De hoofdvraag van dit onderzoek luidt als volgt: hoe waarborgt de zorginstelling het welzijn van zowel mens als huisdier op locaties waar mensen met een verstandelijke beperking zelfstandig wonen binnen een zorginstelling? Aan de hand van de volgende deelvragen heeft men antwoord gegeven op de hoofdvraag:

1. Wat voor invloed hebben huisdieren van cliënten op de werkzaamheden van medewerkers?
2. Welke praktische oplossingen zijn er volgens medewerkers mogelijk om de borging van het welzijn van cliënt en huisdier te verbeteren?
3. Welke protocollen en werkinstructies worden er momenteel gebruikt om het welzijn van huisdieren en mensen woonachtig binnen zorginstellingen te waarborgen?

Om antwoord te kunnen geven op de deelvragen heeft de onderzoeker semigestructureerde interviews gehouden met zorgmedewerkers. De onderzoeker koos voor een semigestructureerd interview omdat er binnen deze vorm van interviews ruimte is om door te vragen op interessante of onduidelijke antwoorden. De interviews zijn telefonisch of via Microsoft Teams gehouden.

2.2 Verzamelen en verwerking van de gegevens

Deelvraag 1 “Wat voor invloed hebben huisdieren van cliënten op de werkzaamheden van medewerkers?” en deelvraag 2 “Welke praktische oplossingen zijn er volgens medewerkers mogelijk om de borging van het welzijn van cliënt en huisdier te verbeteren?”

Om antwoord te geven op de eerste en tweede deelvraag heeft de onderzoeker semigestructureerde interviews gehouden met zorgmedewerkers. Ten eerste heeft er een interview plaatsgevonden met een medewerker uit het management van Stichting Cordaan. Er is gekozen voor een medewerker uit het management omdat deze persoon het beleid rondom het houden van huisdieren binnen Stichting Cordaan toe kan lichten. Om te voorkomen dat de resultaten slechts gebaseerd zijn op het beleid van Stichting Cordaan heeft de onderzoeker ook medewerkers uit het management van andere zorginstellingen benaderd voor een interview. Het was hierbij van belang dat de woonlocaties vergelijkbaar zijn met de woonlocaties bij Stichting Cordaan. Dit houdt in dat cliënten met een verstandelijke beperking semizelfstandig wonen binnen de zorginstelling. Op deze semizelfstandige woonlocaties dienen er momenteel of in het verleden huisdieren aanwezig te zijn of zijn geweest. Bijlage 2 geeft een overzicht van de vragen die de onderzoeker tijdens dit interview heeft gesteld. De onderzoeker transcribeerde de interviews woordelijk en heeft deze toegevoegd aan de bijlagen.

Ten tweede hebben er interviews plaatsgevonden met twee zorgmedewerkers van Stichting Cordaan. De onderzoeker heeft gekozen voor zorgmedewerkers die werkzaam zijn op verschillende locaties. De onderzoeker nam eveneens contact op met zorgmedewerkers die werkzaam zijn binnen andere zorginstellingen. Deze zorginstellingen zijn Triade Vitree en 's Heeren Loo. Er heeft één interview plaatsgevonden met een zorgmedewerker van Triade Vitree. Het interview met de zorgmedewerker

van een andere zorginstelling heeft andere inzichten gegeven welke men gebruikt heeft om antwoord te geven op de deelvragen van dit onderzoek. Door ervaringen van zorgmedewerkers te verzamelen heeft de onderzoeker een beeld geschetst van het effect dat huisdieren van cliënten op de werkzaamheden van de medewerkers hebben. Bijlage 3 geeft een overzicht van de vragen die men tijdens dit interview heeft gesteld. Het was van belang dat de zorgmedewerker werkzaam is of is geweest met mensen met een licht verstandelijke beperking die zelfstandig wonen binnen een zorginstelling. Op deze semizelfstandige woonlocaties dienen er momenteel of in het verleden huisdieren aanwezig te zijn of zijn geweest. De onderzoeker heeft de interviews letterlijk getranscribeerd en toegevoegd aan de bijlagen.

Relevante uitspraken uit alle interviews zijn handmatig gecodeerd. Allereerst door middel van open coderen, vervolgens axiaal coderen en tot slot zijn de resultaten selectief gecodeerd. Bijlage 4 geeft de tabel weer die als hulpmiddel heeft gefungeerd tijdens het coderen. De gecodeerde resultaten heeft de onderzoeker gebruikt om antwoord te geven op de eerste en tweede deelvraag.

Deelvraag 3 “Welke protocollen en werkinstructies worden er momenteel gebruikt om het welzijn van huisdieren en mensen woonachtig binnen zorginstellingen te waarborgen?”

Om antwoord te kunnen geven op de derde deelvraag heeft de onderzoeker informatie verzameld door middel van literatuuronderzoek, niet wetenschappelijke bronnen en interviews.

De volgende databases zijn gebruikt:

1. GREEN-I
2. Wetenschappelijke databases:
 - a. Science Direct
 - b. Springer
 - c. Wiley
3. Google Scholar

De volgende zoekwoorden zijn gebruikt om bronnen te vinden:

1. Protocollen zorg
2. Protocollen dierverzorging
3. Visualisaties verstandelijke beperking
4. Pictogrammen verstandelijke beperking
5. Dagelijkse bezigheden plannen verstandelijke beperking
6. Planning daily tasks mental disorder
7. Planning mental disorder
8. Routine mental disorder
9. Daily routine mental disorder

Om de informatie actueel te houden heeft men wetenschappelijke bronnen met een publicatiedatum van voor 2012 niet gebruiken. Mocht men bronnen met soortgelijke informatie van verschillende jaartallen vinden, dan koos men de meest recente bron. Bij de beoordeling of een niet wetenschappelijke bron betrouwbaar was heeft men de achtergrond van de auteur op het betreffende vakgebied, de publicatiedatum en de opdrachtgever gecontroleerd.

Om in volledigheid antwoord te geven op deelvraag 3 heeft de onderzoeker naast wetenschappelijke en niet wetenschappelijke bronnen gebruik gemaakt van semigestructureerde interviews. De interviews die men heeft gebruikt bij het beantwoorden van deelvraag 1 en 2 hebben ook als informatiebron gediend voor de beantwoording van deelvraag 3. Bijlagen 2 en 3 geven een overzicht van de vragen die de onderzoeker tijdens de interviews heeft gesteld. De onderzoeker heeft de interviews getranscribeerd en toegevoegd aan de bijlagen. Relevante uitspraken uit alle interviews zijn

handmatig gecodeerd. Allereerst door middel van open coderen, vervolgens axiaal coderen en tot slot zijn de resultaten selectief gecodeerd.

H3 Resultaten

Dit hoofdstuk geeft de resultaten per deelvraag weer. Paragraaf 3.1 geeft de invloed weer die huisdieren hebben op de werkzaamheden van medewerkers. Paragraaf 3.2 geeft praktische oplossingen weer die de situatie volgens medewerkers werkbaar kunnen maken. Paragraaf 3.3 bespreekt welke protocollen en werkinstructies er momenteel gebruikt worden om het welzijn van huisdieren en mensen woonachtig binnen zorginstellingen te waarborgen.

Om antwoord te geven op de deelvragen heeft de onderzoeker kwalitatieve interviews gehouden. Bijlage 5 geeft met behulp van een tabel de gecodeerde interviews weer. Tabel 4 geeft een overzicht van de verschillende categorieën en de frequentie waarin deze besproken zijn door de verschillende respondenten. De frequentie van de verschillende onderwerpen kan een beeld geven van wat er op dit moment bij het zorgpersoneel speelt en wat als belangrijk ervaren wordt. Opmerkingen over de rol van het zorgpersoneel zijn met negentien keer het meest voorgekomen. Uitspraken over de verantwoordelijkheid voor het welzijn van het huisdier zijn twaalf keer voorgekomen. Over de overige categorieën zijn er minder dan tien keer uitspraken gedaan.

Tabel 4: Besproken categorieën

Categorie	Frequentie
Rol van zorgpersoneel	19
Verantwoordelijkheid	12
Effect op cliënt	8
Gevolgen	4
Oplossingen	4
Regels	4
Functioneren team	3
Dier gaat weg	2
Ontmoedigingsbeleid	1
Protocollen	1
Rol van manager	1
Maatregelen	1
Aanschaf huisdier	1
Verbetering	1

3.1 Invloed huisdieren op werkzaamheden

De eerste deelvraag luidt als volgt: wat voor invloed hebben huisdieren van cliënten op de werkzaamheden van medewerkers? Om antwoord te geven op deze deelvraag is de onderzoeker in gesprek gegaan met vijf zorgmedewerkers door middel van kwalitatieve interviews. Mevrouw Smulders, mevrouw le Feber en mevrouw Kreeft vervullen de functie van begeleider en meneer Flippo en mevrouw Martucci vervullen de functie van manager. Mevrouw Smulders, mevrouw le Feber en meneer Flippo zijn werkzaam binnen Stichting Cordaan. Mevrouw Kreeft en mevrouw Martucci zijn beide werkzaam binnen een andere zorginstelling, namelijk Triade Vitree.

3.1.1 Functieomschrijving

Uit twee interviews bleek dat de betrokkenheid die de begeleiders voelden bij het huisdier van de cliënt voornamelijk voortkwam uit de interesse die zij op persoonlijk vlak hebben voor dieren. Mevrouw Smulders geeft aan dat het controleren van het welzijn van de huisdieren niet binnen de functieomschrijving valt waaronder mevrouw werkt (volledige interviewtranscripten zijn opgenomen in Bijlage 6). Om inzicht te krijgen in welke werkzaamheden binnen de functieomschrijving vallen heeft

de onderzoeker de functieomschrijving in de resultaten opgenomen. Het doel van de functie in de functieomschrijving luidt als volgt:

“Het ondersteunen van cliënten bij het creëren van een waardevol leven door het ondersteunen bij het scheppen van kansen, mogelijkheden en voorwaarden om het beste uit de cliënt te halen binnen de eigen context.” – (Cordaan, persoonlijke communicatie, 3 maart 2022).

Bovenstaande zin omschrijft het doel van de functie. De functieomschrijving is vervolgens verdeeld in de volgende vier resultaatgebieden: inhoudelijke bijdrage aan het persoonlijk plan, zorg en ondersteuning, informatievoorziening en netwerk en kwaliteitsverbetering. Deze resultaatgebieden heeft men onderverdeeld in werkzaamheden. Tabel 5 geeft een overzicht van de werkzaamheden binnen deze functiegebieden.

Tabel 5: Functieomschrijving begeleider Stichting Cordaan

Resultaatgebieden	Werkzaamheden
Inhoudelijke bijdrage aan het persoonlijk plan	Door middel van het samen met de cliënt en/of diens vertegenwoordigers bespreken van de wensen en mogelijkheden, heb je een substantiële/belangrijke bijdrage geleverd aan het opstellen van het persoonlijk plan van cliënten in samenspraak met de persoonlijk begeleider. Je signaleert tijdig veranderingen in het welzijn van cliënten en hierover heb je gerapporteerd aan de persoonlijk begeleider. Je levert een bijdrage aan het multidisciplinair overleg.
Zorg en ondersteuning	De zorg en ondersteuning is conform het persoonlijk plan en is op methodische wijze uitgevoerd. Je observeert het welbevinden van de cliënt, signaleert bijzonderheden en risico's, verifieert en rapporteert deze en onderneemt indien nodig actie. Je ondersteunt de cliënt bij de uitvoering van de activiteiten, zowel individueel als in groepsverband, waarbij de zelfstandigheid, eigen regie en participatie optimaal zijn gestimuleerd. Je verricht indien nodig verzorgende en verpleegtechnische handelingen binnen de kaders van de eigen bevoegd- en bekwaamheid. Huishoudelijke en administratieve deeltaken zijn conform afspraak uitgevoerd.
Informatievoorziening en netwerk	Je ondersteunt de cliënt in het opbouwen en onderhouden van een sociaal en professioneel netwerk, welke hem/haar in staat stelt zoveel mogelijk te participeren in de maatschappij. Je faciliteert en ondersteunt de cliënt bij het gebruik maken van mogelijkheden binnen de voorziening of gaat actief op zoek naar mogelijkheden voor de cliënt in de buurt. Je betreft familie, naasten en/of wettelijk vertegenwoordigers (in afstemming met de cliënt en waar mogelijk) bij de zorgverlening en ondersteuning. Je rapporteert mondeling en schriftelijk en draagt over aan collega's en andere disciplines conform afspraak en procedure.
Kwaliteitsverbetering	Je ondersteunt waar nodig collega's in de begeleiding van de cliënten, in het bijzonder bij ingewikkelde ondersteuningssituaties. Je biedt, op basis van behoefte en noodzaak, begeleiding, instructie en kennisoverdracht van o.a. werkwijzen, begeleidingsvormen en communicatietechnieken. Je signaleert knel- en verbeterpunten binnen het team en denkt actief mee over oplossingen. Je begeleidt leerlingen en stagiaires. Je geeft en ontvangt feedback.

3.1.2 Taken van een begeleider

Zowel Stichting Cordaan als Triade Vitree gaan er in hun begeleiding van uit dat de cliënten (zo veel als mogelijk is) de eigen regie over het leven voeren. Volgens teammanager mevrouw Martucci is een begeleider er altijd op gericht om de bewoner te verstevigen in zijn kennis en in zijn handelen. Naast verstevigen benoemen de respondenten de volgende taken: controleren, begeleiden/coachen, signaleren en voorlichten. Tabel 6 geeft weer welke taken door welke respondent benoemd zijn.

Tabel 6: Taak van begeleiding

Taak	Respondent
Controleren	Mevrouw Smulders
Begeleiden/coachen	Mevrouw le Feber, meneer Flippo & mevrouw Martucci
Signaleren	Mevrouw Kreeft, mevrouw Martucci & meneer Flippo
Voorlichten	Mevrouw Kreeft & mevrouw Martucci

Alle respondenten deden een uitspraak over de rol van het zorgpersoneel in de verzorging van het huisdier. Begeleiden/coachen in de dagelijkse verzorging van het dier is een taak die volgens de respondenten binnen de functie van begeleider valt. Het begeleiden/coachen kan volgens de respondenten gepaard gaan met controleren, signaleren en voorlichten.

De controlerende taak voert Mevrouw Smulders uit door het regelmatig betreden van de woonruimte van de cliënt om te beoordelen of de kamer netjes is. Mevrouw Smulders geeft tevens aan dat zij op zulke momenten controleert of de kat gezond is en wat de kat eet. Daarnaast vraagt mevrouw Smulders aan de cliënt hoe het met de kat gaat. Mevrouw Kreeft, mevrouw Martucci en meneer Flippo geven aan dat het signaleren van een verantwoorde omgang met en verzorging van het huisdier een taak is van de begeleider. De begeleider signaleert volgens mevrouw Kreeft en meneer Flippo of het dier de juiste voeding en voldoende water krijgt. Daarnaast signaleert de begeleider of de slaapplek van het dier schoongehouden wordt. Dit laatste is vergelijkbaar met de omschrijving van de controlerende taak die begeleiders hebben volgens mevrouw Smulders. Het begeleiden/coachen van de cliënt vindt een overlap met de voorlichting die zowel mevrouw le Feber als mevrouw Martucci aankaart. Het voorlichten over de omgang met en de verzorging van het huisdier is volgens mevrouw Kreeft en mevrouw Martucci een taak die hoort bij het begeleiden van de cliënt.

De manier waarop begeleiders vormgeven aan het begeleiden en coachen is afhankelijk van de begeleider zelf. Mevrouw le Feber en mevrouw Smulders geven aan dat begeleiders die persoonlijk minder interesse hebben in huisdieren op een andere manier invulling geven aan het begeleiden en coachen van de cliënten dan de begeleiders die persoonlijk interesse hebben in huisdieren. Mevrouw le Feber en mevrouw Smulders doen de volgende uitspraken:

“Er zijn veel mensen (cliënten) die toch behoorlijk begeleid moeten worden in de verzorging en in de verantwoordelijkheid. Sommige mensen (collega's) die zien daar de meerwaarde van in, maar sommige mensen die niet zo dier minded zijn die willen dat niet.” - (Mevrouw le Feber, persoonlijke communicatie, 21 februari 2022).

“We hebben twee Surinaamse collega's die katten ook vies vinden. Die daar gewoon helemaal niks mee kunnen en willen.” - (Mevrouw le Feber, persoonlijke communicatie, 21 februari 2022).

“Ik denk dat van de begeleiding, ieder daar ook anders in is. Als ik er ben vraag ik wel altijd na hoe het met de kat gaat en wat hij eet.” - (Mevrouw Smulders, persoonlijke communicatie, 6 februari 2022).

De woonsituatie van de cliënten uit dit onderzoek is grotendeels zelfstandig. Dit houdt in dat het voor begeleiders enkel mogelijk is om een woning of appartement te betreden met toestemming van de cliënt. Mevrouw le Feber benoemt dat de band die een begeleider opbouwt met een cliënt hierin van belang is. Wanneer het contact tussen cliënt en begeleider positief verloopt, is het voor een begeleider makkelijker om de woning te betreden. Door de woning te betreden is het mogelijk om het welzijn van het huisdier en de leefomgeving van zowel huisdier als cliënt te controleren. Om verminderd welzijn te kunnen signaleren is er een bepaalde mate van kennis over de diersoort vereist. Paragraaf 3.2 zal verder in gaan op de vergroting van het kennisniveau van het zorgpersoneel met betrekking tot huisdieren.

3.1.3 Mate van verantwoordelijkheid cliënt

Uit de interviews blijkt dat de mate waarin het zorgpersoneel betrokken is bij het huisdier naast de persoonlijke interesse van het zorgpersoneel ook afhankelijk is van de mate van verantwoordelijkheid van de cliënten. Drie van de vijf respondenten doen hier een uitspraak over. Zo geeft mevrouw Smulders aan dat de cliënt waar zij haar antwoorden op baseert in staat is om zelfstandig voor zijn kat te zorgen. Mevrouw le Feber geeft echter aan dat de situatie ook anders kan zijn. Het is volgens mevrouw le Feber in de meeste gevallen zo dat de cliënt niet in staat blijkt om de verantwoordelijkheid voor het huisdier te dragen. Dit komt volgens mevrouw le Feber omdat de cliënten naast een verstandelijke beperking ook bijkomende problematiek ervaren, zoals verslavingsproblematiek en geldproblemen. Meneer Flippo geeft aan dat iemand goed voor zichzelf moet kunnen zorgen (op tijd douchen, eten, enz.) wil hij ook voor een huisdier kunnen zorgen.

Bij zowel Stichting Cordaan als Triade Vitree blijft de cliënt ten alle tijden verantwoordelijk voor het welzijn van het dier. De respondenten schetsen situaties waarbij cliënten deze verantwoordelijkheid zelfstandig kunnen dragen. In deze situaties is de invloed van de huisdieren op de werkzaamheden van de zorgmedewerkers laag.

In andere gevallen is de mate van zelfstandigheid van de cliënten lager. Dit resulteert in een toename van de negatieve invloed van het huisdier op de werkzaamheden van de zorgmedewerkers. Zo schetst mevrouw Kreeft tijdens het interview een situatie waarin het voor haar en haar collega's niet meer mogelijk was om een woning van een cliënt te betreden, omdat de aanwezige hond de begeleiders in de enkels beet. Daarnaast omschreef zij een situatie waarin een cliënt onverwachts voor langere tijd niet in staat was om de dagelijkse verzorging van het huisdier uit te voeren. In deze laatste situatie heeft het zorgpersoneel gedurende onbepaalde tijd de verzorging van het dier op zich genomen.

3.2 Praktische oplossingen

De tweede deelvraag is als volgt geformuleerd: welke praktische oplossingen zijn er volgens medewerkers mogelijk om de borging van het welzijn van cliënt en huisdier te verbeteren? Om antwoord te geven op deze deelvraag is de onderzoeker in gesprek gegaan met vijf zorgmedewerkers door middel van kwalitatieve interviews. Tijdens de interviews schetsten de respondenten situaties waarbij het welzijn van zowel het huisdier als de cliënt in het geding kwamen. De onderzoeker vroeg aan de respondenten wat er volgens hen nodig zou zijn om dit probleem voor te zijn. Het antwoord op deze vraag is onder te verdelen in wat Stichting Cordaan op dit moment al inzet en wat er nog meer gedaan kan worden om het probleem voor te zijn.

3.2.1 Huidige situatie

Alle respondenten gaven in de interviews aan dat de aanschaf van een huisdier door een cliënt altijd in overleg met de persoonlijk begeleider dient te gaan. De persoonlijke begeleider gaat met de cliënt in gesprek over wensen en verwachtingen. Om deze gesprekken te kunnen voeren is het volgens mevrouw le Feber van belang dat de cliënt zich begeleidbaar opstelt. Dit houdt in dat de cliënt open staat voor begeleiding. Bij het begeleiden van de cliënt is het van belang dat de zorgmedewerker aansluit bij het niveau van de cliënt. Zo maakt men gebruik van pictogrammen of foto's bij cliënten die niet in staat zijn om te lezen.

Als het team, de teammanager en eventueel de gedragsdeskundige besluiten dat de cliënt in staat is om de verantwoordelijkheid voor een huisdier te dragen dan is het voor de cliënt mogelijk om het huisdier aan te schaffen. Stichting Cordaan heeft een huisdierencontract (zie Bijlage 7) die voor de gehele organisatie beschikbaar is. In dit contract zijn afspraken opgenomen over de verzorging van het huisdier, ook bij afwezigheid van de cliënt. De cliënt dient een vervangend verzorger te benoemen. Daarnaast bespreekt het huisdierencontract de gevolgen van het niet nakomen van de gemaakte afspraken.

Als de begeleiding opmerkt dat de cliënt niet in staat blijkt te zijn om op een verantwoorde manier voor het huisdier te zorgen, dan zal men maatregelen moeten nemen. Over wat deze maatregelen precies inhouden is geen eenduidig antwoord gekomen uit de interviews. Uit de interviews is gebleken dat begeleiders zich richten op hoe en onder welke omstandigheden het gesprek met de cliënt aangegaan kan worden. De manager geeft in het interview aan dat het dier naar het asiel gaat wanneer blijkt dat er geen verbetering in het gedrag van de cliënt plaatsvindt. De manager heeft hier uiteindelijk de doorslaggevende stem in. Meneer Flippo omschrijft een situatie waarin hij een lid van de dierenbescherming als maatje in contact heeft gebracht met een cliënt. Deze persoon heeft de cliënt geleerd om op een verantwoorde manier met zijn konijn om te gaan. Volgens meneer Flippo is er geen beleid binnen Cordaan die omschrijft hoe men om dient te gaan met soortgelijke situaties. Hierin is de creativiteit en het netwerk van de manager een bepalende factor.

3.2.2 Mogelijke verbeteringen

Zoals in de vorige paragraaf benoemd is hebben alle respondenten in de interviews aangegeven dat de aanschaf van een huisdier door een cliënt altijd in overleg met de persoonlijk begeleider dient te gaan. Triade Vitree heeft dit tevens in de huisregels van de woonlocaties opgenomen (persoonlijke communicatie, 13 maart 2022). Stichting Cordaan beschikt over een 'Format huisregels VGZ', in dit format is het onderdeel huisdieren opgenomen (persoonlijke communicatie, 20 april 2022). Iedere woonlocatie kan zelf invulling geven aan de huisregels met betrekking tot huisdieren op de locatie. Hier heeft Stichting Cordaan geen eenduidig beleid voor.

Wanneer een organisatie een beleid voert waarin in de huisregels zijn opgenomen dat een bewoner een huisdier mag houden is het volgens mevrouw Martucci ook van belang dat de organisatie of een externe partij het team informeert over wat dit betekent in de praktijk. Hierin kan de voorlichter vertellen wat dit betekent in de zorg voor en begeleiding van de cliënt. Daarnaast informeert men het team over wat het betekent als de cliënt niet op een verantwoorde manier voor zijn of haar huisdier kan zorgen en hoe de begeleiding dit kan signaleren. Op dit moment maakt Stichting Cordaan geen gebruik van dergelijke voorlichtingen. Mevrouw Kreeft geeft aan dat men binnen een team gebruik kan maken van de kennis die de medewerkers beschikken over een diersoort door onderlinge uitwisseling van informatie. Uit de interviews met de medewerkers van Stichting Cordaan is niet gebleken dat er gebruikt gemaakt wordt van onderlinge uitwisseling van kennis binnen of tussen teams.

Volgens mevrouw Kreeft kan het geven van voorlichting aan de cliënt voorafgaand aan de aanschaf van het dier bijdragen aan het verminderen van welzijnsrisico's in een later stadium. Deze voorlichting richt zich op het achterhalen van de behoefte van de cliënt om hier vervolgens over in gesprek te gaan. Het gaat hier om het achterhalen van de reden dat de cliënt een huisdier wil. Als dit duidelijk is, dan kan het team beoordelen of de diersoort die de cliënt aan wil schaffen passend is bij de behoefte van de cliënt. Vervolgens is het aan de begeleider om voorlichting te geven over de verzorging van het dier. Mevrouw Martucci geeft aan dat het naast het achterhalen van de reden dat een cliënt een huisdier wil ook van belang is om in gesprek te gaan over wat de verwachtingen van de cliënt zijn en hoe de cliënt het aanschaffen van en het zorgen voor een huisdier uit wil gaan voeren. De woonlocatie waar mevrouw Kreeft werkzaam is maakt hierbij gebruik van het Plan Dieren (zie bijlage 8). Paragraaf 3.3 zal dieper ingaan op deze vragenlijst. De woonlocaties binnen Stichting Cordaan maken geen gebruik van een dergelijke vragenlijst.

Mochten de begeleiders, de teammanager en eventueel de gedragsdeskundige van mening zijn dat de cliënt niet in staat is om de verantwoordelijkheid voor een huisdier te dragen dan zijn er volgens meneer Flippo nog andere oplossingen. Zo is het mogelijk om een robotdier aan te schaffen, zo kan in de behoeften van de cliënt worden voorzien zonder dat men een levend wezen inzet. Daarnaast kan de organisatie of een externe partij de cliënt een trainingstraject aanbieden waarin de cliënt leert om te zorgen voor een huisdier. Tijdens dit trainingstraject kan men eveneens robotdieren inzetten.

3.3 Protocollen en werkinstructies

De derde deelvraag luidt als volgt: welke protocollen en werkinstructies worden er momenteel gebruikt om het welzijn van huisdieren en mensen woonachtig binnen zorginstellingen te waarborgen? Om antwoord te geven op deze deelvraag is de onderzoeker in gesprek gegaan met vijf zorgmedewerkers door middel van kwalitatieve interviews. Deze vijf zorgmedewerkers bestonden uit drie begeleiders en twee leidinggevendenden.

In de Wet is het Besluit Houder van Dieren (Overheid.nl, 2022) opgenomen. Artikel 3.12 van Besluit Houders van Dieren geeft algemene regels over huisvesting en verzorging van dieren. In dit Artikel staat dat het dier over voldoende bewegingsruimte dient te beschikken. Daarnaast dienen de ruimte en de gebruikte materialen aangepast te zijn aan de fysiologische en ethologische behoeften van het dier. Ook dient het dier beschermt te worden tegen gezondheidsrisico's. Het dier dient geen onnodige angst of stress te ervaren ten gevolge van de wijze waarop het dier gehuisvest is. Ook het aantal en de samenstelling van dieren en diersoorten per verblijf dienen de gezondheid of het welzijn van het dier niet nadelig te beïnvloeden.

Vanwege het mogelijke infectiegevaar dat het houden van huisdieren met zich meebrengt adviseert de Werkgroep Infectie Preventie (WIP) om alleen huisdieren in verpleeghuizen en woonzorgcentra toe te laten als aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Deze voorwaarden luiden als volgt:

1. Binnen de instelling wordt een vaste medewerker aangewezen die belast is met het toezicht ten aanzien van (de verzorging van) huisdieren.
2. Na het verzorgen van dieren worden altijd de handen gewassen.
3. Huisdieren als "vaste bewoners" en bezoekers moeten vooraf worden gecontroleerd door de dierenarts, die een gezondheidsverklaring afgeeft. Ook moeten de huisdieren zijn gevaccineerd.
4. Honden en katten mogen niet komen in keukens, de behandelkamer en de medicijnenkamer.
5. Er moet een goede regeling zijn voor het uitlaten van een hond.

6. Kattenbakken moeten dagelijks worden schoongemaakt, waarna de handen moeten worden gereinigd.
7. Gekooide dieren mogen alleen (in de kooi) aanwezig zijn op de gang, in het dagverblijf (de huiskamer) of in de eigen kamers van de bewoners van het woonzorgcentrum.
8. Kooien voor knaagdieren worden minimaal tweemaal per week schoongemaakt. Kooien voor vogels worden schoongemaakt, in een frequentie die afhankelijk is van het aantal vogels dat in de kooi verblijft.
9. Een aquarium mag overal aanwezig zijn. Het schoonmaken van een aquarium moet geschieden volgens de gangbare normen voor een aquarium. Na afloop van het schoonmaken van het aquarium worden de handen en de armen gewassen.
10. Na het verzorgen van dieren en het schoonmaken van kattenbakken enz. moeten de handen worden gewassen (RIVM, 2018).

De volgende maatregelen verkleinen de kans op de overdracht van zoonosen en zijn praktisch uit te voeren op woonlocaties:

1. Honden en katten krijgen geen rauw vlees te eten.
2. Geopende blikken voer dienen, goed afgesloten, in de koelkast te worden bewaard.²⁶
3. Voer- en drinkbakken worden dagelijks gereinigd.
4. Kattenbakken worden tweemaal per week of in overleg met de cliënt schoongemaakt, waarna de handen moeten worden gereinigd.
5. Vogelkooien worden minimaal eenmaal per week gereinigd. Niet alleen de bodem, maar ook de zitstokken worden gereinigd.
6. Met een wond op de handen of onderarm wordt geen aquarium of terrarium schoongemaakt.
7. Honden en katten worden zo nodig behandeld met een anti-vlooiemiddel (volgens de gebruiksaanwijzing) (RIVM, 2018).

In 2015 heeft de RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) een hygiëneprotocol zorg volwassenen met een beperking opgesteld. Dit hygiëne protocol bevat hygiënenormen rondom het houden van huisdieren binnen zorginstellingen. Deze normen zijn als volgt:

1. Bij cliënten met huisdieren dient er met de cliënt een overeenkomst te zijn waarin alles over de gezondheid van het dier is vastgelegd.
2. Bij binnenkomst dient het dier gezond te zijn en de benodigde vaccinaties te hebben gehad. Dit kan worden vastgelegd in de overeenkomst.
3. Zorg dat er afspraken zijn over de frequentie en werkwijze van schoonmaak. Dit is afhankelijk van het soort en aantal dieren.
4. Zijn er dieren ziek? Ga hygiënisch te werk en let extra goed op uw persoonlijke hygiëne.
5. Vermijd direct contact met zieke dieren en hun uitwerpselen en draag beschermende kleding en materialen, zoals een masker, overall en handschoenen. Gooi deze na (eenmalig) gebruik weg en was de overall/ kleding op minimaal 60 °C
6. Zet verdachte dieren direct in quarantaine en zorg dat cliënten niet in contact komen met zieke dieren.
7. Zorg dat honden en katten niet in de buurt van speeltoestellen komen (vooral niet bij de zandbak) (RIVM, 2015)

3.3.1 Zorginstellingen binnen het onderzoek

Uit de interviews bleek dat er vanuit zowel Stichting Cordaan als Triade Vitree geen protocollen en/of werkinstructies beschikbaar zijn die de zorgmedewerkers helpen om met huisdiergerelateerde situaties om te gaan. Wel beschikt zowel Stichting Cordaan als Triade Vitree over huisdierencontracten

(zie Bijlage 7 en Bijlage 9). Deze contracten dienen cliënten te ondertekenen voordat het dier op de woonlocatie komt te wonen.

Het huisdierencontract van Stichting Cordaan noemt de volgende voorwaarde: “Huisdieren moet je goed verzorgen”. Het contract onderbouwt niet wat goed verzorgen inhoudt. Verder zijn in zowel het huisdierencontract als het beleid geen regels of richtlijnen met betrekking tot ontwormen, ontvlooiën, castratie/sterilisatie of vaccineren benoemd.

Stichting Cordaan maakt gebruik van de werkinstructies en protocollen van Vilans. Vilans is de landelijke kennisorganisatie voor zorg en ondersteuning (Vilans, z.d.). Een werkinstructie die in de inhoud verwijst naar contact tussen cliënt en huisdier is ‘Indicaties voor handdesinfectie en wassen van de handen’. In deze werkinstructie staat aangegeven dat de cliënt de handen dient te wassen of te desinfecteren met handalcohol na het contact met huisdieren.

De woonlocatie waar de geïnterviewde werkzaam is heeft het volgende stuk over huisdieren opgenomen in de huisregels: “Het hebben van een huisdier (uitgezonderd honden en exotische huisdieren) is toegestaan, mits je er zelf voor kan zorgen. Je overlegt dit ten alle tijden met je persoonlijk begeleider. Bij vakantie of afwezigheid zorg je zelf voor vervanging om je huisdier te verzorgen. Triade is niet verantwoordelijk voor jou huisdier.” – (Triade Vitree, persoonlijke communicatie, 3 maart 2022). Het aanschaffen van een huisdier gaat dan ook ten alle tijden in samenspraak met de persoonlijk begeleider of ander zorgpersoneel. Hetzelfde geldt voor de woonlocaties van Stichting Cordaan. In het huisdierencontract is opgenomen dat een huisdier enkel aangeschaft mag worden wanneer begeleiding en teammanager hiermee instemmen.

Voorafgaand aan de aanschaf van een huisdier maakt een woonlocatie van Triade Vitree gebruik van een vragenlijst genaamd Plan Huisdieren (zie Bijlage 9). Deze vragenlijst zet men niet organisatiebreed in en is slechts gekoppeld aan één woonlocatie. De vragenlijst helpt zorgmedewerkers in gesprek te gaan met de cliënt over het huisdier en behandelt de volgende zaken: reden van aanschaf van het huisdier, hoe de cliënt voor het huisdier wil gaan zorgen, wat het huisdier nodig heeft, hygiëne, medische zaken, zorg voor huisdier bij afwezigheid cliënt en overlast door het huisdier. Zodra de begeleiding een verminderd welzijn signaleert, kan deze aan de hand van de vragenlijst in gesprek gaan met de cliënt. De vragenlijst kan helpen bij het achterhalen van het probleem. De begeleiding kan vervolgens nieuwe doelen opnemen in het zorgplan om zo een mogelijke verandering in het gedrag van de cliënt te weeg te brengen.

H4 Discussie

Het doel van dit onderzoek was om praktische handvatten door middel van werkbare protocollen te ontwikkelen voor medewerkers (zorgpersoneel) en cliënten op woonlocaties waar huisdieren van cliënten permanent woonachtig zijn. De onderzoeker is er hierbij van uitgegaan dat er reeds protocollen aanwezig waren die men binnen dit onderzoek verder kon ontwikkelen. Tijdens het uitvoeren van het onderzoek is de onderzoeker echter tot de conclusie gekomen dat er meer onderzocht zal moeten worden om protocollen op te kunnen zetten. Het ontwikkelen van een duidelijk en eenduidig beleid met betrekking tot het houden van huisdieren kan de organisatie helpen om te bepalen welke protocollen en/of werkinstructies men zal ontwikkelen.

Deelvraag 1: Wat voor invloed hebben huisdieren van cliënten op de werkzaamheden van medewerkers?

Een begeleider is volgens de respondenten niet verantwoordelijk voor de verzorging van het huisdier van de cliënt. Het controleren van het welzijn van het huisdier is niet letterlijk als taak opgenomen in de functieomschrijving. Binnen de functieomschrijving van begeleider binnen Stichting Cordaan is wel opgenomen dat het observeren van het welbevinden van de cliënt en het signaleren van bijzonderheden en risico's binnen de werkzaamheden valt. De functieomschrijving is hierbij gericht op werkzaamheden die het welzijn van de cliënt waarborgen. Wanneer een cliënt in het bezit is van een huisdier brengt dit risico's met zich mee. De overdracht van zoönosen en fysieke risico's zijn zaken die effect kunnen hebben op het welzijn van de cliënt. Volgens onderzoek van Sterneberg-van der Maaten (2016) vermindert men de kans op zoönosen en fysieke risico's door op een verantwoorde manier voor huisdieren en het nageslacht te zorgen. Mocht men op een onverantwoorde manier voor huisdieren zorgen, dan brengt men het welzijn van de mens ook in gevaar. Deze verwevenheid tussen het welzijn van mensen en het welzijn van huisdieren is passend binnen One Welfare (One Welfare CIC, z.d.). In de functieomschrijving is niet letterlijk de rol omschreven die de begeleider speelt in huisdiergerelateerde situaties. In het huisdierencontract van Stichting Cordaan (zie Bijlage 8) is echter opgenomen dat de begeleiding controleert of er goed voor het huisdier gezorgd wordt. Hier kan men uit concluderen dat er een verschil is tussen wat de functieomschrijving van de begeleider vraagt en wat er in het huisdierencontract gesteld wordt.

De invloed van huisdieren op de werkzaamheden van medewerkers is afhankelijk van de mate van zelfstandigheid van de cliënt. Hoe zelfstandiger de cliënt is in de dagelijkse werkzaamheden, hoe minder invloed het huisdier heeft op de werkzaamheden van het zorgpersoneel. Ondanks dat de respondenten aangeven dat het controleren van het welzijn van het huisdier niet binnen de functieomschrijving staat omschrijft men situaties waarbij dit toch van de begeleiders verwacht werd. Dit kan onduidelijkheid scheppen bij de medewerkers. In de praktijk hebben zich situaties voorgedaan waarbij het zorgpersoneel een verminderd welzijn signaleerde en hier in samenspraak met de teammanager naar handelde. Ook omschrijft één van de respondenten een situatie waarbij begeleiders tijdelijk de verzorging van een huisdier op zich hebben genomen. Men kan hier uit concluderen dat hoe lager de zelfstandigheid van de cliënt is, hoe groter de negatieve invloed is die het huisdier heeft op de werkzaamheden van de medewerkers. De begeleidingsintensiteit neemt toe.

Deelvraag 2: Welke praktische oplossingen zijn er volgens medewerkers mogelijk om de borging van het welzijn van cliënt en huisdier te verbeteren?

De praktische oplossingen zijn onder te verdelen in wat Stichting Cordaan op dit moment al inzet en wat er nog meer gedaan kan worden om de borging van het welzijn van de cliënt en het huisdier te verbeteren.

Alle respondenten geven aan dat het op dit moment de afspraak is dat de aanschaf van een huisdier altijd in overleg gaat met de persoonlijk begeleider. Stichting Cordaan stelt een huisdierencontract beschikbaar voor de gehele organisatie. Triade Vitree heeft een vergelijkbaar huisdierencontract (zie Bijlage 9) die opgesteld is door en gericht op één specifieke woonlocatie. Zodra de begeleiding opmerkt dat de cliënt niet in staat blijkt om op een verantwoorde manier voor het huisdier te zorgen dan neemt men maatregelen. De begeleiders richten zich in het benoemen van maatregelen met name op de manier waarop men het gesprek met de cliënt aangaat. Meneer Flippo (manager) geeft in het interview aan dat het dier naar het asiel gaat wanneer blijkt dat er geen verbetering in het gedrag van de cliënt plaatsvindt. De manager heeft hier uiteindelijk de doorslaggevende stem in. Volgens meneer Flippo is er geen beleid binnen Cordaan die omschrijft hoe men om dient te gaan met situaties waarbij het welzijn van huisdier en eventueel cliënt in het geding komt. Hierin is de creativiteit en het netwerk van de manager een bepalende factor.

Zoals eerder benoemd dient de aanschaf van een huisdier door een cliënt altijd in overleg met de persoonlijk begeleider te gaan. Dit heeft Stichting Cordaan echter nog niet in het 'Format huisregels VGZ' opgenomen, er geldt geen eenduidig beleid voor waar woonlocaties zich aan kunnen houden. Zodra een organisatie een beleid voert waarin in de huisregels is opgenomen dat een bewoner een huisdier mag houden is het ook van belang dat de organisatie of een externe partij het team informeert over wat dit betekent in de praktijk. De voorlichter kan het team vertellen wat dit betekent in de zorg voor en de begeleiding van de cliënt. Op dit moment maakt Stichting Cordaan geen gebruik van dergelijke voorlichtingen. Het aanbieden van een dergelijke voorlichting kan het personeel helpen om met huisdiergerelateerde situaties om te gaan. Ook de onderlinge uitwisseling van kennis binnen een team of tussen locaties kan hieraan bijdragen. Uit de interviews met de medewerkers van Stichting Cordaan is niet gebleken dat er gebruikt gemaakt wordt van onderlinge uitwisseling van kennis binnen of tussen teams.

Het geven van voorlichting aan de cliënt voorafgaand aan de aanschaf van het dier kan volgens mevrouw Kreeft bijdragen aan het verminderen van welzijnsrisico's in een later stadium. Het gebruik van een vragenlijst kan de begeleider helpen om de behoeftes en de verwachtingen van de cliënt te achterhalen. Door een dergelijke vragenlijst is het voor begeleiders zonder specifieke dierkennis of ervaring ook mogelijk om het gesprek met de cliënt aan te gaan wanneer men een verminderd welzijn signaleert. Het kan zijn dat de begeleiders, de teammanager en eventueel de gedragsdeskundige van mening zijn dat de cliënt niet in staat is om op een verantwoorde manier voor een huisdier te zorgen. Mocht de behoefte bij de cliënt aanwezig blijven dan kan men een robotdier aanschaffen om in een deel van de behoeftes van de cliënt te voorzien. Daarnaast kan de organisatie of een externe partij de cliënt een trainingstraject aanbieden waarin de cliënt leert om te zorgen voor een huisdier. Tijdens dit trainingstraject kan men eveneens robotdieren inzetten.

Deelvraag 3: Welke protocollen en werkinstructies worden er momenteel gebruikt om het welzijn van huisdieren en mensen woonachtig binnen zorginstellingen te waarborgen?

Stichting Cordaan heeft geen protocollen en/of werkinstructies beschikbaar die het zorgpersoneel helpen om met huisdiergerelateerde situaties om te gaan. Wel beschikken zij over een huisdierencontract (zie Bijlage 8). In dit contract zijn afspraken opgenomen over de verzorging van het huisdier, ook bij afwezigheid van de cliënt. Daarnaast bespreekt het de gevolgen van het niet nakomen van de gemaakte afspraken. In het huisdierencontract staat vermeld dat er goed voor het huisdier gezorgd moet worden. Wat dit precies inhoudt staat niet vermeld. In de hygiënenormen van de RIVM (2015) is als eerste norm opgenomen dat er een overeenkomst met de cliënt moet zijn waarin alles

over de gezondheid van het dier is vastgelegd. Ook hier staat niet vermeldt wat dit precies inhoudt en dit zorgt er voor dat de organisatie, de begeleiding of zelfs de huisdiereigenaar dit zelf kan bepalen.

In het Besluit Houders van Dieren (2022) zijn algemene regels over huisvesting en verzorging van dieren opgenomen. Dieren dienen over voldoende bewegingsruimte te beschikken en de ruimte en de materialen dienen aangepast te zijn aan de fysiologische en ethologische behoeften van het dier. Daarnaast dient het dier beschermt te worden tegen gezondheidsrisico's en dient het geen onnodige angst of stress te ervaren ten gevolge van de huisvestingswijze. Ook het aantal en de samenstelling van dieren en diersoorten per verblijf dienen de gezondheid of het welzijn van het dier niet nadelig te beïnvloeden. De begeleiding kan de cliënt begeleiding in de naleving van deze regels, dit begint al bij het bepalen van de juiste diersoort. De begeleiding dient echter wel over de juiste kennis te beschikken om een volledige en verantwoorde begeleiding met betrekking tot het houden van een huisdier mogelijk te maken.

In het beleid van Stichting Cordaan of het huisdierencontract zijn geen regels met betrekking tot ontwormen, ontvlooiën, vaccineren en castratie/sterilisatie opgenomen. De zorginstellingen uit onderzoek van de LICG (2012) geven aan eveneens geen beleid te hebben met betrekking tot ontwormen, ontvlooiën en vaccineren van huisdieren. Dit terwijl onderzoek van Overgaauw et al. (2020) aangeeft dat een beleid met betrekking op het ontwormen, ontvlooiën en vaccineren van huisdieren bijdraagt aan het verminderen van het risico op overdracht van zoönosen.

Daarnaast vermindert het wassen van handen na contact met huisdieren, ontlasting van huisdieren of dierbenodigdheden de kans op overdracht van zoönosen (Overgaauw et al., 2020). In het hygiëne protocol zorg volwassenen met een beperking van de RIVM (2015) zijn hygiënenormen opgenomen rondom het houden van huisdieren binnen zorginstellingen. Eén van deze normen geeft aan dat men afspraken dient te maken over de frequentie en werkwijze van de schoonmaak. Daarnaast benoemd het dat men bij zieke dieren moet letten op de eigen hygiëne. Cliënten zouden daarnaast niet in contact mogen komen met zieke dieren. Genoemde normen zijn situaties waar Stichting Cordaan protocollen of werkinstructies op kan schrijven. De maatregelen die de Werkgroep Infectie Preventie noemt om de kans op overdracht van zoönosen te verkleinen kan men eveneens meenemen bij het ontwikkelen van protocollen of werkinstructies (RIVM, 2018).

Een woonlocatie binnen Triade Vitree maakt gebruik van het Plan Dieren, dit is een vragenlijst die zorgmedewerkers helpt om in gesprek te gaan met de cliënt over het huisdier voorafgaand aan de aanschaf van het huisdier. Deze vragenlijst kan de begeleiding inzetten om voorafgaand aan de aanschaf van het huisdier een gesprek met de cliënt aan te gaan. Daarnaast kan men de vragenlijst inzetten wanneer de begeleiding een verminderd welzijn van het huisdier of van de cliënt in relatie tot het huisdier signaleert. De vragenlijst kan in dat geval bijdragen aan het formuleren van nieuwe doelen in het zorgplan.

4.1 Reflectie op methode

Door middel van semigestructureerde interviews met in totaal vijf zorgmedewerkers is er een antwoord geformuleerd op de deelvragen. Drie van deze zorgmedewerkers vervullen de functie van begeleider en de overige twee medewerkers vervullen de functie van manager. Alle respondenten hebben tijdens de interviews aangegeven dat er een persoonlijke interesse in huisdieren aanwezig is. Om een vollediger en realistischer beeld te krijgen van de mening van zorgmedewerkers had de onderzoeker ook mensen zonder persoonlijke interesse in huisdieren kunnen interviewen. De poging van de onderzoeker om deze mensen bij het onderzoek te betrekken heeft geen resultaten opgeleverd. Het feit dat de respondenten afkomstig zijn vanuit twee verschillende organisaties heeft het onderzoek

meer diepgang gegeven. Door de informatie die de onderzoeker uit de interviews met de medewerkers van Triade Vitree heeft gehaald is het onderwerp van meerdere kanten belicht.

Alle interviews zijn telefonisch of via Microsoft Teams gehouden. De onderzoeker heeft hier voor gekozen vanwege de Corona situatie. De interviews telefonisch of via Microsoft Teams houden, verkleinde de mogelijkheid dat de interviews op het laatste moment niet door zouden gaan vanwege quarantaine maatregelen. Daarnaast creëerde het bij de onderzoeker een bredere beschikbaarheid door het wegvallen van reistijd.

Tijdens de uitvoering bleek de vormgeving van het onderzoek niet toereikt en passend bij het gestelde doel. Het doel bleek niet haalbaar door een afwezigheid van bestaande protocollen en werkinstructies. Het doel zou na verder onderzoek wel behaald kunnen worden.

4.2 Verder onderzoek

Er zijn vier suggesties voor verder onderzoek geformuleerd. Ten eerste is onderzoek naar de draagkracht van protocollen en werkinstructies binnen de organisatie geadviseerd. Voordat de organisatie besluit om nieuwe protocollen en/of werkinstructies te introduceren kan men de draagkracht van deze protocollen en werkinstructies onderzoeken. Tevens kan men hier de implementatiewijze op aanpassen. Ten tweede kan men onderzoek naar huisdier trainingstrajecten voor mensen met een verstandelijke beperking uitgevoerd worden. In dit onderzoek kan men zich richten op bestaande trainingstrajecten of het ontwikkelen van een nieuw trainingstraject. Het aanbieden van een dergelijk trainingstraject kan de cliënt leren om op een verantwoorde manier voor een huisdier te zorgen. Ten derde kan Stichting Cordaan een intern onderzoek opzetten onder zorgpersoneel. Zodra Stichting Cordaan duidelijk in beeld heeft waar het zorgpersoneel tegenaan loopt in de begeleiding van cliënten met huisdieren, kan men bepalen welke werkinstructies, protocollen of trainingen de grootste prioriteit hebben. Tot slot kan Stichting Cordaan onderzoek doen naar het dierenwelzijn binnen Stichting Cordaan. Door een dergelijk onderzoek krijgt Stichting Cordaan in beeld hoe het met het welzijn van de aanwezige huisdieren gesteld is. Aan de hand van de bevindingen kan men bepalen welke werkinstructies, protocollen of trainingen de grootste prioriteit hebben.

H5 Conclusie en aanbevelingen

Dit onderzoek geeft aan hoe zowel het welzijn van mens als huisdier gewaarborgd kan worden op woonlocaties binnen zorginstellingen en is geschreven in samenwerking met Stichting Cordaan. Het onderzoek richt zich op woonlocaties waar mensen met een verstandelijke beperking zelfstandig wonen binnen een zorginstelling.

5.1 Conclusies

Deelvraag 1: Wat voor invloed hebben huisdieren van cliënten op de werkzaamheden van medewerkers?

Uit het onderzoek blijkt dat de invloed die huisdieren van cliënten hebben op werkzaamheden van medewerkers afhankelijk is de mate van betrokkenheid die de zorgmedewerker voelt vanuit de persoonlijke interesse in huisdieren. Daarnaast is de mate van zelfstandigheid en het verantwoordelijkheidsgevoel van de cliënt van invloed. Dit betekent dat hoe zelfstandiger de cliënt is in de dagelijkse werkzaamheden, hoe minder invloed het huisdier heeft op de werkzaamheden van het zorgpersoneel.

Het controleren van het welzijn van het huisdier zou volgens de respondenten niet binnen de functieomschrijving vallen. Dat de respondenten dit wel doen komt voort uit de persoonlijke interesse in huisdieren. Toch is in het huisdierencontract van Stichting Cordaan opgenomen dat de begeleiding controleert of er goed voor het huisdier gezorgd wordt. De functieomschrijving van begeleider binnen Stichting Cordaan is gericht op werkzaamheden die het welzijn van de cliënt waarborgen. Wanneer een cliënt in het bezit is van een huisdier brengt dit de kans op overdracht van zoönosen en fysieke risico's met zich mee. Onderzoek van Sterneberg-van der Maaten (2016) geeft aan dat men de kans op zoönosen en fysieke risico's vermindert door op een verantwoorde manier voor huisdieren en het nageslacht te zorgen. Mocht men op een onverantwoorde manier voor huisdieren zorgen, dan brengt men het welzijn van de mens ook in gevaar.

Ondanks dat de respondenten aangeven dat het controleren van het welzijn van het huisdier niet binnen de functieomschrijving staat omschrijft men situaties waarbij dit wel van de begeleiding verwacht werd. In de praktijk hebben zich situaties voorgedaan waarbij het zorgpersoneel een verminderd welzijn signaleerde en hier in samenspraak met de teammanager naar handelde. Ook omschrijft een respondent een situatie waarbij begeleiders tijdelijk de verzorging van een huisdier op zich hebben genomen.

Men kan hier uit concluderen dat hoe lager de zelfstandigheid van de cliënt is, hoe groter de negatieve invloed is die het huisdier heeft op de werkzaamheden van de medewerkers. Hoe deze werkzaamheden er in beginsel uit zien, is afhankelijk van de mate van betrokkenheid die de zorgmedewerker voelt vanuit de persoonlijke interesse in huisdieren.

Deelvraag 2: Welke praktische oplossingen zijn er volgens medewerkers mogelijk om de borging van het welzijn van cliënt en huisdier te verbeteren?

Stichting Cordaan kan in het 'Format huisregels VGZ' opnemen dat de aanschaf van een huisdier door een cliënt altijd in overleg met de persoonlijk begeleider dient te gaan. Zodra een organisatie een beleid voert waarin in de huisregels is opgenomen dat een bewoner een huisdier mag houden is het ook van belang dat de organisatie of een externe partij het team informeert over wat dit betekent in de praktijk. Stichting Cordaan kan een voorlichter inzetten die het team vertelt wat dit betekent in de zorg voor en de begeleiding van de cliënt. Een dergelijke voorlichting kan het personeel helpen om met huisdiergerelateerde situaties om te gaan. Ook kan Stichting Cordaan de onderlinge uitwisseling van kennis binnen een team of tussen locaties aanmoedigen.

Het gebruik van een vragenlijst kan de begeleider helpen om de behoeftes en de verwachtingen van de cliënt te achterhalen. Door een dergelijke vragenlijst is het voor begeleiders zonder specifieke dierkennis of ervaring ook mogelijk om het gesprek met de cliënt aan te gaan wanneer men een verminderd welzijn signaleert. Zodra de medewerkers van mening zijn dat de cliënt niet in staat is om op een verantwoorde manier voor een huisdier te zorgen, kan de organisatie in plaats van een levend dier een robotdier aanschaffen. Daarnaast kan de organisatie of een externe partij de cliënt een trainingstraject aanbieden waarin de cliënt leert om te zorgen voor een huisdier. Eventueel is het mogelijk om robotdieren in te zetten tijdens de training.

Deelvraag 3: Welke protocollen en werkinstructies worden er momenteel gebruikt om het welzijn van huisdieren en mensen woonachtig binnen zorginstellingen te waarborgen?

Stichting Cordaan heeft geen protocollen en/of werkinstructies beschikbaar die het zorgpersoneel helpen om met huisdiergerelateerde situaties om te gaan. Er is wel een huisdierencontract beschikbaar waar in staat dat er goed voor het huisdier gezorgd moet worden. Het contract vermeldt niet wat dit specifiek inhoudt. In het beleid van Stichting Cordaan of het huisdierencontract zijn geen regels met betrekking tot ontwormen, ontvlooien, vaccineren en castratie/sterilisatie opgenomen. Dit komt volgens onderzoek van de LICG (2012) ook binnen andere zorginstellingen voor. Onderzoek van Overgaauw et al. (2020) geeft echter aan dat een beleid met betrekking op het ontwormen, ontvlooien en vaccineren van huisdieren bijdraagt aan het verminderen van het risico op overdracht van zoönosen. Ook het wassen van handen na contact met huisdieren, van huisdieren of dierbenodigdheden vermindert de kans op overdracht van zoönosen (Overgaauw et al., 2020). Het letten op de eigen hygiëne wanneer men met dieren werkt is tevens opgenomen in het hygiëne protocol zorg volwassenen met een beperking van de RIVM (2015). In het Besluit Houders van Dieren (2022) zijn algemene regels over huisvesting en verzorging van dieren opgenomen. De begeleiding kan de cliënt begeleiding in de naleving van deze regels, dit begint al bij het bepalen van de juiste diersoort. De begeleiding dient echter wel over de juiste kennis te beschikken om een volledige en verantwoorde begeleiding met betrekking tot het houden van een huisdier mogelijk te maken.

Een woonlocatie van Triade Vitree zet een vragenlijst genaamd Plan Dieren in die zorgmedewerkers helpt om in gesprek te gaan met de cliënt over het huisdier. Dit gesprek is met name gericht op de periode voorafgaand aan de aanschaf van het huisdier. Daarnaast kan men de vragenlijst inzetten wanneer de begeleiding een verminderd welzijn van het huisdier of van de cliënt veroorzaakt door het huisdier signaleert. De vragenlijst kan in dat geval bijdragen aan het formuleren van nieuwe doelen in het zorgplan.

Hoofdvraag: hoe waarborgt de zorginstelling het welzijn van zowel mens als huisdier op locaties waar mensen met een verstandelijke beperking zelfstandig wonen binnen een zorginstelling?

Stichting Cordaan maakt gebruik van een huisdierencontract welke voor de gehele organisatie beschikbaar is. Dit huisdierencontract dient voorafgaand aan de aanschaf van het huisdier met de cliënt besproken en door de cliënt ondertekend te worden. Dit contract bevat afspraken over de verzorging van het huisdier en de gevolgen van het niet nakomen van de gemaakte afspraken. Momenteel zijn er geen afspraken over het ontvlooien, ontwormen en vaccineren van de huisdieren in het beleid opgenomen. Terwijl dit wel bij kan dragen aan het verminderen van het risico op de overdracht van zoönosen (Overgaauw et al., 2020). Aan de hand van een duidelijk en volledig huisdierenbeleid kan de zorginstelling de begeleiders voorlichten over wat dit in de praktijk betekent. Deze voorlichting maakt de rol van het zorgpersoneel duidelijk. Werktaken als het controleren, begeleiden/coachen, signaleren en voorlichten licht men verder toe binnen de context.

5.2 Aanbevelingen

De aanbevelingen zijn omschreven in de volgorde van lange naar korte termijn. De eerste aanbeveling naar aanleiding van het onderzoek is het schrijven van een duidelijk en volledig huisdierenbeleid. Het huisdierenbeleid bevat minimaal de antwoorden op de volgende vragen: Wie is er verantwoordelijk voor het welzijn van het huisdier? Welke rol speelt het zorgpersoneel? Hoe signaleert men een verminderd welzijn bij een huisdier? Welke medische behandelingen stellen wij als organisatie verplicht voor de huisdieren van cliënten? Ten tweede kan Stichting Cordaan onderzoek doen naar of het ontwikkelen van trainingstrajecten voor mensen met een verstandelijke beperking die de wens hebben om een huisdier te houden. Tijdens het trainingstraject leert de cliënt hoe deze op een verantwoorde manier voor het huisdier kan zorgen. Ten derde kan er onderzoek gedaan worden naar de draagkracht van werkinstructies en/of protocollen. Ten vierde kan Stichting Cordaan voorlichtingen introduceren bij zorgpersoneel. Deze voorlichting kan door de organisatie zelf of door een externe partij uitgevoerd worden. In deze voorlichtingen bespreekt men in ieder geval de volgende zaken: Wat betekent het houden van huisdieren op een zorglocatie in de zorg voor en de begeleiding van de cliënt? Hoe signaleert het zorgpersoneel een verminderd welzijn bij het dier? Hoe signaleert het zorgpersoneel of er huisdier gebonden welzijnsrisico's zijn voor de cliënt? Ten vijfde kan het ontwikkelen van werkinstructies en/of protocollen die het zorgpersoneel helpen om met huisdiergerelateerde situaties om te gaan. In deze werkinstructies en/of protocollen kunnen bijvoorbeeld de volgende twee vragen behandeld worden: hoe handelt het zorgpersoneel wanneer men een verminderd welzijn bij het huisdier signaleert en welke taken vallen onder de verzorging van een bepaalde diersoort. Tot slot kan het opstellen van een vragenlijst de begeleiders zonder dierspecifieke kennis helpen om het gesprek met de cliënt aan te gaan.

Bibliografie

- Applebaum, J. W., MacLean, E. L., & McDonald, S. E. (2021). Love, fear, and the human-animal bond: On adversity and multispecies relationships. *Comprehensive Psychoneuroendocrinology*(7). doi:10.1016/j.cpnec.2021.100071
- Brooks, H. L., Rushton, K., Lovell, K., Bee, P., Walker, L., Grant, L., & Rogers, A. (2018). The power of support from companion animals for people living with mental health problems: a systematic review and narrative synthesis of the evidence. *BMC Psychiatry*, 18(1), 1-12. doi:10.1186/s12888-018-1613-2
- Cuypers, M., Schalk, B., & Leusink, G. (2020). Epidemiologie van verstandelijke beperking. *Bijblijven*(36), 10 - 15. doi:10.1007/s12414-020-0108-5
- FAWC. (1993). *Report on Priorities for Animal Welfare Research and Development*. London: Farm Animal Welfare Council. Opgeroepen op oktober 22, 2021
- FEDIAF. (2020). *European Statistics*. Opgeroepen op september 30, 2021, van fediaf: https://www.fediaf.org/images/FEDIAF_Facts_and_Figures_2020.pdf
- Friesinger, J. G., Birkeland, B., & Thorød, A. B. (2021). Human-Animal Relationships in Supported Housing: Animal Atmospheres for Mental Health Recovery. *Frontiers in Psychology*(12), 712133. doi:<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.712133>
- García Pinillos, R. (2021). One welfare impacts of COVID-19 - A summary of key highlights within the one welfare framework. *Applies Animal Behaviour Science*(236), 105262. doi:<https://doi.org/10.1016/j.applanim.2021.105262>
- LICG. (2012). *Onderzoek naar het beleid voor het houden van huisdieren door bewoners in zorginstellingen voor ouderen - samenvatting en advies*. www.licg.nl.
- Mellor, D. (2017). Operational Details of the Five Domains Model and Its Key Applications to the Assessment and Management of Animal Welfare. *Animals: an Open Access Journal from MDPI*, 7. doi:10.3390/ani7080060
- Mellor, D. J., Beausoleil, N. J., Littlewood, K. E., McLean, A. N., McGreevy, P. D., Jones, B., & Wilkins, C. (2020). The 2020 Five Domains Model: Including Human-Animal Interactions in Assessments of Animal Welfare. *Animals (Basel)*, 10(10), 1870. doi:<https://doi.org/10.3390/ani10101870>
- Mota-Rojas, D., Mariti, C., Zdeinert, A., Riggio, G., Mora-Medina, P., del Mar Reyes, A., . . . Hernández-Ávalos, I. (2021). Anthropomorphism and Its Adverse Effects on the Distress and Welfare of Companion Animals. *Animals*, 11(11), 3263. doi:<https://doi.org/10.3390/ani11113263>
- One Welfare CIC. (z.d.). *one welfare*. Opgeroepen op januari 7, 2022, van One Welfare World: <https://conference2021.onewelfareworld.org/sobre-one-welfare-cic>
- Overgaauw, P. A., Vinke, C. M., van Hagen, M. A., & Lipman, L. J. (2020). A One Health Perspective on the Human–CompanionAnimal Relationship with Emphasis on Zoonotic Aspects. *International journal of environmental research and public health*, 17(11), 3789. doi:doi:10.3390/ijerph17113789

- Overheid.nl. (2022). *Besluit houder van dieren*. Geraadpleegd op 28 mei 2022, van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0035217/2022-05-05#Hoofdstuk3>
- RIVM. (2015). *Hygiënerichtlijn voor instellingen voor volwassenen met een lichamelijke of verstandelijke beperking*. Opgeroepen op maart 5, 2022, van: <https://www.rivm.nl/hygienerichtlijnen/zorg-volwassenen>
- RIVM. (2018). *WIP – Richtlijn Huisdieren [VWT]* Geraadpleegd op 28 mei 2022, van <https://www.rivm.nl/wip-richtlijn-huisdieren-vwt>
- Sterneberg-van der Maaten, T., Turner, D., van Tilburg, J., & Vaarten, J. (2016, July). Benefits and Risks for People and Livestock of Keeping Companion Animals; Searching for a Healthy Balance. *Journal of Comparative Pathology*, 155(1), S8-S17. doi:10.1016/j.jcpa.2015.06.007
- Stichting Cordaan. (z.d.). *Homepagina*. Opgeroepen op november 16, 2021, van Cordaan: <https://www.cordaan.nl/>
- Stichting Cordaan. (z.d.). *Wonen voor mensen met een verstandelijke beperking*. Opgeroepen op januari 7, 2022, van Cordaan: <https://www.cordaan.nl/wonen-voor-mensen-met-een-verstandelijke-beperking>
- Tarazona, A., Ceballos, M., & Broom, D. (2019). Human Relationships with Domestic and Other Animals: One Health, One Welfare, One Biology. *Animals (Basel)*, 10(1), 43. doi:10.3390/ani10010043
- Vilans. (z.d.). *Dit is Vilans*. Geraadpleegd op 28 mei 2022, van <https://www.vilans.nl/wat-doen-we/wie-zijn-we>
- Volksgezondheidszorg. (z.d.). *Verstandelijke beperking Cijfers & Content*. Opgeroepen op oktober 21, 2021, van Volksgezondheidszorg.org: <https://www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/verstandelijke-beperking/cijfers-context/huidige-situatie#definitie--node-iq-van-7075-bovengrens-van-intellectueel-functioneren>
- Wells, D. (2009). The Effects of Animals on Human Health and Well-Being. *Journal of Social Issues*, 65(3), 523-543. doi:10.1111/j.1540-4560.2009.01612.x
- Woittiez, I., Eggink, E., & Ras, M. (2019). *Het aantal mensen met een licht verstandelijke beperking: een schatting*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).
- Wood, L., Martin, K., Christian, H., Nathan, A., Lauritsen, C., Houghton, S., Kawachi, I., McCune, S. (2015). The Pet Factor - Companion Animals as a Conduit for Getting to Know People, Friendship Formation and Social Support. *PLoS ONE*, 10(4). doi:10.1371/journal.pone.0122085

Bijlagen

Bijlage 1: Foto's vervuilde verblijven en leefomgeving

Bijlage 2: Vragen interview manager woonlocatie

Duur: 15 tot 30 minuten

Inleidende vragen:

1. Er zijn bewoners die huisdieren houden op woonlocaties van Cordaan. Hoe gaat het in zijn werk als een nieuwe bewoner graag met zijn of haar huisdier bij jullie wilt komen wonen?
2. Hoe gaat de organisatie om met een bewoner die toen hij bij jullie kwam wonen geen huisdier had, maar in een later stadium een huisdier aan wilt schaffen?

Kern vragen:

1. Wie draagt er verantwoordelijkheid voor de verzorging van het huisdier?
2. Welke regels gelden er met betrekking tot veterinaire zorg zoals inentingen en castratie/sterilisatie voor huisdieren?
3. Welke rol speelt het zorgpersoneel volgens u in de verzorging van het dier?
 - 3a. Welke rol zouden zij moeten spelen volgens u?
4. Mocht het zo zijn dat een cliënt niet in staat blijkt om op een verantwoorde manier voor een huisdier te zorgen, hoe gaat men hier dan mee om?
 - 4a. Praktijkvoorbeelden?
 - 4b. Wat is er volgens u nodig om dit probleem voor te kunnen zijn?
5. Zijn er protocollen of regels beschikbaar die het zorgpersoneel ondersteunen in huisdiergerelateerde situaties?

Afsluiting: We zijn bijna aan het eind gekomen van dit interview.

1. Heeft u nog vragen die u graag aan mij wilt stellen?
2. Is er nog iets dat u toe wilt voegen?

Bijlage 3: Vragen interview zorgmedewerker woonlocatie

Duur: maximaal 30 minuten

Inleidende vragen:

1. U heeft ervaring met bewoners die in het bezit zijn van huisdieren. Kunt u mij vertellen welke diersoorten u voorbij heeft zien komen?
2. Kunt u mij iets vertellen over uw kennisniveau van deze diersoorten?

Kern vragen:

1. Hoe gaat het in zijn werk als een nieuwe bewoner graag met zijn of haar huisdier bij jullie wilt komen wonen?
 - 1a. Worden er afspraken gemaakt m.b.t. verantwoordelijkheid over het dier?
 - 1b. Worden er afspraken gemaakt m.b.t. verzorging van het dier?
 - 1c. Worden er afspraken gemaakt over wat er gebeurt op het moment dat bewoner niet in staat is om op een verantwoorde manier voor het huisdier te zorgen?
2. Hoe gaat de locatie om met een bewoner die toen hij bij jullie kwam wonen geen huisdier had, maar in een later stadium een huisdier aan wilt schaffen?
3. Op welke manier spelen huisdieren een rol in het welzijn van de bewoners?
4. Wie is er verantwoordelijk voor de dagelijkse verzorging van het huisdier?
5. Welke rol spelen de medewerkers bij de verzorging van het huisdier?
 - 5a. Hoe gaat dit er in de praktijk aan toe?
6. Mocht het zo zijn dat een cliënt niet in staat blijkt om op een verantwoorde manier voor een huisdier te zorgen, hoe gaan jullie hier dan mee om?
 - 6a. Wat is er volgens u nodig om dit probleem voor te kunnen zijn?
7. Zijn er voor u protocollen of regels beschikbaar die u helpen om met huisdiergerelateerde situaties om te gaan?
 - 7a. Zo ja, heeft u hier al eens gebruik van gemaakt?

Afsluiting: We zijn bijna aan het eind gekomen van dit interview.

1. Heeft u nog vragen die u graag aan mij wilt stellen?
2. Is er nog iets dat u toe wilt voegen?

Bijlage 4: Tabel coderen

Tekstfragment	Open coderen	Axiaal coderen

Bijlage 5: Tabel coderen uitgewerkt

Tekstfragment	Open coderen	Axiaal coderen
I1: Nou wat de medewerkers doen, dat is net als bij de andere bewoners, is wel regelmatig de kamer binnenkomen. Of nou ja, kloppen, om te kijken hoe de kamer er voorstaat.	Rol van zorgmedewerkers Controleren	Rol van zorgpersoneel
I1: Maar dat zit op zich niet in mijn taakomschrijving.	Taakomschrijving	Rol van zorgpersoneel
I2: Verder gaat altijd alles in uh samenspraak met de begeleiding.	Samenspraak met begeleiding	Rol van zorgpersoneel
I2: Verder zijn er veel mensen die moeten toch behoorlijk begeleid worden in de verzorging en in de verantwoordelijkheid en uh sommige mensen die zien daar de meerwaarde van in, maar sommige mensen die niet zo dier minded zijn die willen dat niet.	Intensieve begeleiding	Rol van zorgpersoneel
I2: Niet een extra taak, maar ik heb me er wel hard in gemaakt dat ik het zou gaan coachen.	Coaching Taken	Rol van zorgpersoneel
I2: we zijn samen naar dierenartsen gaan zoeken en we hebben samen eentje uitgekozen en daar zijn we naartoe gegaan. Eh en hij voelde zich daar heel erg op zijn gemak bij die dierenarts dus de poes is daar gesteriliseerd	Samen	Rol van zorgpersoneel
I2: Dat houdt in dat uh we bij de ene bewoner uh wel een coaching rol hebben, maar bij de andere niet. Die doen het echt zelf.	Ene bewoner wel, andere niet	Rol van zorgpersoneel
I2: En uh het team ook niet heel erg huisdier minded is.	Niet huisdier minded	Rol van zorgpersoneel

I3: Vaak zie je dat je die mensen echt gewoon moet begeleiden in het schoonmaken van de kattenbal, zorgen dat het huis schoon blijft, dat niet de hele vloer met vogelzaad ligt, dat soort dingen.	Begeleiden	Rol van zorgpersoneel
I3: Voornamelijk begeleidend. Want weetje, die gaan dat niet overnemen.	Begeleiden	Rol van zorgpersoneel
I3: Nee, dat staat eigenlijk niet op papier. Dat is dan ook meer dat de begeleiding daar op moet letten. Die zijn daar natuurlijk niet op getraind dus ik weet niet of dat altijd goed gaat.	Begeleiding moet opletten	Rol van zorgpersoneel
I4: Maar gelukkig hebben we altijd wel collega's in het team gehad die daar wel affiniteit mee hadden en ook kennis over hadden.	Collega's	Rol van zorgpersoneel
I4: Andere dieren mogen in principe wel. Wel altijd in overleg.	Overleg	Rol van zorgpersoneel
I4: Wie gaat dat dan overnemen, de verzorging van je dier? Want dat doen wij als begeleiders in principe niet.	Wie verzorgt het dier	Rol van zorgpersoneel
I4: Het kan wel uit nood of wat een keer, maar in principe moeten ze het dier zelf verzorgen.	Noodsituatie	Rol van zorgpersoneel
I4: Eigenlijk vooral een signalerende rol	Signalerende rol	Rol van zorgpersoneel
I4: Toch vooraf al heel veel, hele goede voorlichting.	Voorlichting	Rol van zorgpersoneel
I5: Dus signaleren en als de situatie daar naar vraagt ook controleren, maar vooral het begeleiden.	Signalerende rol	Rol van zorgpersoneel
I5: Een begeleider is er eigenlijk altijd op gericht om de bewoner te verstevigen in zijn kennis en in zijn handelen.	Verstevigen in kennis en zijn handelen	Rol van zorgpersoneel

I1: Zo ook de verzorging van die kat, dat heeft hij wel laten zien dat hij dat kan zelfstandig.	Vaardigheden cliënt	Verantwoordelijkheid
I2: Het is gewoon heel snel dat iemand gewoon niet de verantwoordelijkheid kan dragen	Verantwoordelijkheid	Verantwoordelijkheid
I2: De bewoner is daarvoor zelf verantwoordelijk.	Verantwoordelijkheid	Verantwoordelijkheid
I2: Nee hij moet wel mee, hij moet het wel zelf doen	Verantwoordelijkheid	Verantwoordelijkheid
I2: Maar ook daarin blijft hij eindverantwoordelijk. Ik bedoel, hij moet wel eh hij moet er wel van overtuigd zijn dat dat nodig is.	Eindverantwoordelijk	Verantwoordelijkheid
I2: Nou ik denk dat dat ja het is wel doelgroep gebonden. Wat ik net al zei dat het toch moeilijk is om mensen die verantwoordelijkheid te geven. Uhm, omdat ze met andere problematieken zitten.	Verantwoordelijkheid	Verantwoordelijkheid
I3: Als iemand zelf voor kan zorgen dan kan die die in principe meenemen. Tenzij het overlast geeft als het op een woongroep is voor de woongroep.	Overlast Zelf voor zorgen	Verantwoordelijkheid
I3: de stelregel is eigenlijk een beetje dat iemand eigenlijk goed voor zichzelf moet kunnen zorgen dus op tijd douchen en op tijd eten, noem zo maar op, wilt hij ook voor een dier kunnen zorgen.	Goed voor zichzelf zorgen	Verantwoordelijkheid
I3: Zo'n brief op die cliënten moeten tekenen waarin ook duidelijk staat dat zij ook verantwoordelijk zijn voor het beest	Verantwoordelijkheid	Verantwoordelijkheid
I5: In principe spreken we met de cliënten af dat zij zelf zorgen voor iemand die voor het dier kan zorgen op het moment dat zij dat zelf niet kunnen.	Zorg voor het dier bij afwezigheid	Verantwoordelijkheid
I5: Voordat ze een huisdier aanschaffen, moeten ze dat in overleg met ons doen. Dan overleggen wij dat met elkaar.	Overleg	Verantwoordelijkheid

I5: De bewoner, net als in het gewone leven. Als jij een huisdier koopt, dan ligt die verantwoordelijkheid in eerste instantie bij jou. Kijk en dat je onder ons dak woont en dat wij daar een taak in hebben... dat is gericht op de bewoner, niet op het dier.	Verantwoordelijkheid	Verantwoordelijkheid
I2: Zorg, warmte, liefde, onvoorwaardelijkheid, alle dingen die je bij een dier kan noemen die je bij mensen moeilijk kan vinden. Zeker als je beperkt bent in je sociale vaardigheden. Dus het heeft zeker een meerwaarde.	Meerwaarde dier. Zorg, warmte, liefde, onvoorwaardelijkheid	Effect op cliënt
I2: Want er zitten toch wel mensen op de locatie die daar een soort van genoegdoening uit zouden kunnen krijgen denk ik.	Genoegdoening	Effect op cliënt
I2: Dat je ze in plaats van alleen maar elk weekend het water controleren dat je ze elke dag uh voer gaat geven. Dat je gewoon een soort van taakje voor hebt.	Opties met dieren	Effect op cliënt
I4: En dat stukje zorgen voor maar het vraagt niet perse terug he. Mensen hebben altijd een mening he of een oordeel of vragen veel wat cliënten niet altijd goed begrijpen uhm en bij een dier is die taal heel anders.	Vraagt niet perse terug Zonder oordeel	Effect op cliënt
I4: Daar hebben ze vooral iets aan, het gewoon wegpraten en dat er niet perse terug gepraat wordt want dat is niet altijd leuk.	Wegpraten	Effect op cliënt
I5: Omdat we eigenlijk wel merken dat een huisdier een grote waarde heeft voor onze bewoners. Want de dierenbescherming die schakel je echt in op het moment dat je denkt van nou ok hier is geen verbetering meer mogelijk en dit gaat ten koste van het dier.	Grote waarde	Effect op cliënt

I2: We zitten hier met, best wel wat mensen met verslavingsproblematiek bijvoorbeeld. Nou dan zie je toch vaak dat er geen geld meer is voor andere dingen dan voor de verslaving.	Problematiek	Gevolgen
I2: Behalve dan de regels die we zelf dan op hebben gesteld richting die bewoner zijn er geen algemene protocollen.	Regels richting bewoner	Gevolgen
I5: Wat doe je? Want je hebt altijd een afweging van de zorg voor het dier en de zorg voor de cliënt. Dus wat bied ik de cliënt, wat voor toegevoegde waarde heeft het dier? Dat blijkt nog wel eens in de praktijk een hele lastige	Zorg Afweging maken	Gevolgen
I5: Binnen Triade gaan we altijd zo veel mogelijk uit van het normale leven. Dus wat doe je als je niet bij ons zou wonen, wat zou er dan gebeuren?	Uitgaan van normale leven	Gevolgen
I3: dan hebben we contact gehad met de dierenbescherming en die heeft een maatje gekregen van de dierbescherming die verstand had van konijnenverzorging. En die trekt dan een poosje met zo iemand op om te leren dat je nou wel met een konijn doet en niet met een konijn doet.	Maatje dierenbescherming Leren	Oplossingen
I3: Het zou heel mooi zijn als je dat ook zou hebben voor een huisdier bijvoorbeeld. Als je graag een hond wil en je krijgt gewoon een proef of een nep hond waarmee je gewoon 3x daags moet lopen of 4x daags die je moet borstelen en eten moet geven en water moet geven, die zijn slaapplekje moet stofzuigen en noem allemaal maar op.	Oefenen met nep hond	Oplossingen
I3: Ik heb wel bewoners die bijvoorbeeld heel graag een kat willen of een hond, maar dat eigenlijk niet kunnen en die krijgen dan zo'n robothond.	Robothond	Oplossingen

I5: Als je dus een beleid voert waarin in de huisregels is opgenomen dat je een huisdier mag houden, dat je dus ook het team informeert over wat betekent dit dan? En wat betekent dat in jouw zorg en begeleiding naar de bewoner? Maar ook wat betekent dit als het misgaat en hoe signaleer je het als het mis gaat? En wat heb je dan te doen?	Voorlichting	Oplossingen
I4: Daar hebben we ook bepaalde contractjes voor.	Contracten	Regels
I4: Eigenlijk niet zo. Eigenlijk merk je dat dat binnen de zorg heel erg lastig is. Omdat je natuurlijk heel erg belangrijk is dat de cliënt eigen regie moet hebben. En daar kom je snel mee in de knel inderdaad. En daar kom je snel mee in de knel als het niet goed gaat met een huisdier. En vandaar dat we uiteindelijk in samenwerking met een andere locatie van Triade inderdaad, die had deze contractjes zeg maar hanteerde een samenwerking binnen de organisatie eigenlijk zeg maar.	Eigen regie Contractjes	Regels
I5: Wat wij ook meteen met hem of haar afspreken is dat er bij ons huisregels zijn als het gaat om de verzorging van het dier.	Huisregels	Regels
I5: Soms neem je dingen aan, omdat het voor mij vanzelfsprekend is dat het onder de zorg valt. Maar wie zegt dat dat zo is?	Aannames	Regels
I2: ik wil dat dat dan gedragen wordt door het team. En als dat niet zo is dan wil ik me daar niet heel erg alleen verantwoordelijk voor voelen.	Alleen verantwoordelijk Team	Functioneren team
I5: Dus wat je nodig hebt is een stabiel team, een alert team, een team wat signaleert en	Stabiel team	Functioneren team

tijdig de gedragsdeskundige en zo nodig mij erbij betreft. En een team dat ook weet dat de ruimte er is om dit bespreekbaar te maken.		
I5: Voordat ze een huisdier aanschaffen, moeten ze dat in overleg met ons doen. Dan overleggen wij dat met elkaar.	Overleg	Functioneren team
I4: Dan moet je soms ook heel concreet zijn, dus wat zien we dan als, wanneer vinden wij dan dat het niet goed gaat?	Concreet Wanneer gaat het niet goed?	Dier gaat weg
I4: Dan hebben we daar meerdere malen al gesprekken over gehad. Uhm dan is het, dan nemen wij de beslissing inderdaad dat het niet langer kan.	Meerdere gesprekken	Dier gaat weg
I2: Het is eigenlijk een soort, hoe kun je dat zeggen? Een ontmoedigingsbeleid op dieren, om die te houden.	Ontmoedigingsbeleid	Ontmoedigingsbeleid
I2: Behalve dan de regels die we zelf dan op hebben gesteld richting die bewoner zijn er geen algemene protocollen.	Regels richting bewoner	Protocollen
I3: Dat soort dingen is geen Cordaan beleid en dat ligt echt gewoon bij de manager hoe creatief te bent en welke netwerken je hebt.	Rol van manager	Rol van manager
I4: Dat zijn natuurlijk situaties die absoluut niet wenselijk zijn. En dan probeer je daar maatregelen in te nemen.	Niet wenselijke situaties	Maatregelen

I5: Op het moment dat een cliënt al een huisdier heeft, dan wordt dat meegenomen in het intake gesprek. Dan beoordelen we in samenwerking met de gedragsdeskundige of het wijsheid is om op basis van de ervaringen tot dan toe, dus op zijn vorige woonplek, of het passend is. Dan beoordelen we of hij voldoende zelfstandig is om voor het dier te kunnen zorgen.	• Intake gesprek. • Beoordelen in samenwerking • Zelfstandig	Aanschaf huisdier
I5: Je begint in zo'n traject met een MDO, waarin we met elkaar het doorspreken. Vervolgens ga je richting het netwerk die schakel je erbij in. Je maakt begeleidingsafspraken en die zet je in het ondersteuningsplan, je maakt daar werkdoelen op. En dat ga je evalueren dan dat je normaal bij een werkdoel hebt.	Traject	Verbetering

Bijlage 6: Interviews

Interview 1: zorgmedewerker

Interviewer: Mayra Hanssens (I)

Respondent: Mevrouw Smulders (R)

Datum: 06-02-2022 om 10:00

Locatie: online via Microsoft Teams

Code: I1

I: Ik wilde eigenlijk even beginnen met je ervaring, uh, je hebt ervaring met dieren in de zorg en ook bij mensen thuis. Kun je me iets vertellen over de diersoort waarmee je ervaring hebt?

R: De diersoort waarmee ik ervaring heb in de instelling dat is, uh, een kat. En dan moet ik even nagaan van een andere instelling of ik daar dieren heb gezien. Kleinere dieren op de kamer misschien. Nee dat is echt 1 kat geweest waarmee ik ervaring heb in een instelling. En bij de begeleiding thuis, wat mijn basis is, ja daar heb ik wel wat meer dieren voorbij zien komen.

I: Ja. En jouw eigen kennisniveau van de kat, hoe zou je dat omschrijven?

R: Nou ik heb... mijn kat luistert nu mee zie ik...

I: haha

R: Nou ik heb veel ervaring met katten. Vanaf mijn 17^e heb ik mijn kat gehad, ja. En ik heb nu mijn 5^e kat alweer. Eentje is dood gereden... nou ja dat is natuurlijk een hele geschiedenis als je over katten gaat praten. Dan blijf je praten. Maar ja, ik heb ervaring met katten want ik heb er zelf wat gehad.

I: En en als... dit is misschien dan voor jou een vraag waar wat moeilijker antwoord op te geven is, uhm. Maar als er dus een nieuwe bewoner op zo'n locatie komt wonen. Ja, hoe gaan jullie daar dan mee om als locatie?

R: de locatie waar ik nu werk en waar die kat is, uh, daar heb ik wel nagevraagd 'hoe zit dat met huisdieren houden?' en dat heb ik met die cliënt besproken en ook met de medewerkers. Nou eigenlijk is het dus niet de bedoeling om huisdieren te houden daar, maar dit was een uitzonderingsgeval. Omdat hij ergens anders niet meer kon wonen en dit een plek was waar hij dan wel tijdelijk kon wonen. Uh... mag hij dus nu een kat hebben.

I: ok

R: dus eigenlijk is het beleid geen huisdieren, maar dit is een uitzonderingsgeval.

I: ok, en hoe zijn die afspraken dan gemaakt met hem rondom het houden van zijn huisdier?

R: de kat moet op zijn kamer blijven.

I: uhum

R: En hij moet er zelf voor zorgen. En hij moet het zelf netjes houden, maar dat hoort bij de verzorging.

I: Ja. En betekent dat dan ook dat de uiteindelijke verantwoordelijkheid bij hem blijft liggen?

R: Ja, de verantwoordelijkheid ligt bij hem inderdaad. En op zich kan hij de kat verzorgen en de kat blijft op zijn kamer.

I: ok, ok

R: ja

I: en en je zegt hij moet hem zelf verzorgen, uh, worden er dan ook afspraken gemaakt rondom die verzorging met de cliënt zelf?

R: nou hij is zo zelfstandig dat hij dat zelf kan. Hij is, uh, op die locatie zijn de cliënten, die mogen ook bijvoorbeeld 's nachts thuiskomen. Ze zijn vrij zelfstandig. Ze hebben nog net wel die bescherming nodig en een dagritme. Dat ze ook daadwerkelijk naar werk gaan of dagbesteding met loon erbij. Dus dat, de bewoners zijn daar om toch ritme te houden in hun leven. Zo ook de verzorging van die kat, dat heeft hij wel laten zien dat hij dat kan zelfstandig.

I: Ok, dus dat ging er eigenlijk wel goed aan toe?

R: Ja, dat gaat goed.

I: En zijn er ook met deze cliënt afspraken gemaakt, mocht hij uiteindelijk niet in staat zijn om voor het dier te zorgen?

R: Uhm... ja waarschijnlijk wel. Maar daar. Nee ik ben niet zo ver gekomen om het daar met hun over te hebben. Het was wel de bedoeling om een aantal van dat soort vragen te stellen. Misschien kan ik daar later nog op terugkomen voor je? Dat ik het op schrijf en dat ik er eventueel nog op terug kom?

I: Ja dat mag altijd.

R: Ja maar nee daar heb ik geen, dat weet ik niet.

I: Nee precies. Dat kan hoor en goed als je er later nog achter komt mag je me altijd nog even een appje sturen of even mailen.

R: Dat is goed.

I: Je hebt dus gezien wat zo'n dier met het welzijn van de cliënt kan doen. Hij vond het blijkbaar belangrijk om zijn dier bij zich te houden op het moment dat hij kwam wonen op de locatie. Hoe zou jij het effect van huisdieren op cliënten omschrijven?

R: Uhm... het effect van huisdieren op cliënten is, uhm, ja als ik aan 1 woord denk dan is dat rustgevend. En houvast hebben. Ja die kat is ook al 13 jaar en het is echt een binnen kat. Ja die kat hoort echt bij hem. Dus als ik dat zo kort moet omschrijven denk ik sowieso dat het een positieve uitwerking voor de cliënt zelf heeft. Ook het zorgen voor de kat en de verantwoordelijkheid nemen daarvoor dat is ook positief. Dat iemand kan laten zien dat hij dat kan. Ja en dat hij dan die liefde kan geven en hij krijgt natuurlijk ook liefde terug van die kat. Dus dat is wel een mooie wisselwerking.

I: Ja, ja dat is mooi omschreven. Het is ook fijn dat het dat teweeg kan brengen voor zo'n bewoner. En de medewerkers, de zorgmedewerkers, spelen die op een bepaalde manier nog wel een rol in de dagelijkse verzorging van het dier?

R: Uhm... nou wat de medewerkers doen, dat is net als bij de andere bewoners, is wel regelmatig de kamer binnenkomen. Of nou ja, kloppen, om te kijken hoe de kamer er voorstaat. Of het een beetje netjes is. Of het niet uhm, uhm. Ja die begeleiding hebben ze nog net nodig, he. Wat structuur en dat is ook de structuur in opruimen en uh de afwas doen of de was gaan doen. En uhm... ja de begeleiding vraagt wel af en toe "hoe gaat het met de kat?" zeg maar.

I: oh ja

R: Maar hij zal de kat niet vergeten.

I: Nee?

R: Ja zo zit hij, hij specifiek, in elkaar. Ik kan me voorstellen dat het met een andere cliënt anders kan zijn. Maar hij uhm heeft het wel goed onder controle, ja.

I: Ja. Maar er blijft dus wel, ondanks dat het onder controle is, blijft er wel dagelijks of wekelijks... een moment waarop de begeleiding controleert. Want hoe vaak zou dat ongeveer zijn, zo'n controle momentje?

R: Nou ik denk 2x per week.

I: Hm ok.

R: En ik denk dat de begeleiding, ieder daar ook anders in is. Omdat ik uhm... ja ik hou dat, ja als ik er ben vraag ik dat wel altijd na.

I: Ja.

R: Hoe het met de kat gaat en wat hij eet. Dat soort zaken. Maar dat zit op zich niet in mijn taakomschrijving. Om de kat in de gaten te houden.

I: Nee precies. En wat maakt dan dat jij dat wel doet?

R: Nou ik vind het wel belangrijk dat de kat zich ook fijn voelt en dat hij ook op zijn plekje is. En ja... dat vraag ik mij wel af. Hij zit alleen maar op een kamer van 3 bij 3, zal maar zeggen. En hij komt niet buiten. Dus dat vraag ik dan ook wel aan de cliënt, van goh uh, hij zit daar op dat kamertje, dat kan toch niet goed zijn? En dan van "ja hoor, ja hoor het is een binnen kat" maar ja, dat is natuurlijk ook die lvb, dat dat zomaar zou kunnen, he. Als een kat kan, dan wilt hij naar buiten. Als je een, ja, als je begaande grond zou wonen en je hebt een tuin. Dan is er niet een kat die niet de tuin in gaat, bij wijze van spreken. He als je wat hoger woont is dat een ander verhaal, dan is het misschien een grotere drempel voor een kat om buiten te komen. Dat heb ik nu met de kat die ik nu heb. Die, dat is ook een binnen kat. Af en toe gaat hij eventjes, als ik ook in de buurt ben even naar buiten. En dat wilt hij elke dag, nou, 3 minuten. En dan is hij weer terug. Maar dat wilt hij dan wel die paar minuten. En vroeger had ik een kat die ging via de brandtrap en die bleef gewoon weg en die kwam terug wanneer die zin had. Ja dat was wel echt een buitenkat. Dus ik denk dat wat deze cliënt heeft, ja dat zal zeker een binnen kat zijn, maar hij heeft nu ook echt niet de mogelijkheid om naar buiten te kunnen. En dat is natuurlijk wel zielig.

I: Ja precies.

R: Tenminste voor mij als iemand die van katten weet, denk ik dat uh, maar aan de andere kant schijnt het ook zo te zijn dat katten zich meer aan mensen hechten dan aan de omgeving, he.

I: Hm.

R: Dus ehm ik weet, ik kan ook niet in de kat kijken natuurlijk.

I: hm, nee haha. Nee dat blijft natuurlijk altijd een vraagstuk. En wat je zegt: door de lvb is er natuurlijk ook een bepaalde beperking in zienswijze.

R: ja inlevingsvermogen.

I: bepaald inzicht, ja. En je zegt het valt niet binnen mijn taakomschrijving, of functieomschrijving. Hoe kijkt de rest van het team daar tegen aan? Kun je daar iets over zeggen?

R: Nee ik ben nog niet zo ver gekomen om het daar met hun over te hebben.

I: maar er zijn dus wel... uit je verhaal begrijp ik wel dat er mensen zijn die bij deze cliënt specifiek af en toe vragen hoe gaat het met de kat?

R: Ja dat zeker.

I: ok. En een hele andere vraag eigenlijk: zijn er protocollen of regels beschikbaar die begeleiders helpen om met huisdier gerelateerde situaties om te gaan.

R: Ik denk dat er 1 regel is en dat is dat het verboden is om huisdieren te houden, dit is een uitzondering. Hij heeft deze meegenomen vanuit een andere setting en ja ehm ik weet ook niet specifiek zijn achtergrond. Hij heeft heel lang ehm... bij zijn ouders gewoond. Die zijn overleden en toen heeft hij denk ik alleen gewoond. Maar ja... dat weet ik niet specifiek. Maar de regel is dat er geen huisdieren mogen, gehouden mogen worden.

I: en dat geldt specifiek voor die locatie.

R: Ja.

I: Ja precies, ok.

R: ik denk ook voor anderen want je hebt ook allergieën natuurlijk, voor andere cliënten.

I: ja.

R: die ze kunnen ontwikkelen. En mensen zijn natuurlijk al wat vatbaarder, dus.

I: Ja.

R: het protocol is geen huisdieren.

I: En toch gebeurt het wel.

R: Ja.

I: Dus er zijn uhm uitzonderingen inderdaad.

R: Ja.

I: We zijn bijna aan het eind gekomen eigenlijk. Zijn er nog vragen die jij graag aan mij wilt stellen?

R: Uhm... nee ja. Ik zit nu natuurlijk even met die besmetting in mijn omgeving. Dus ik vraag me af of ik naar die locatie kan gaan dinsdag, zou dat zijn. Maar dinsdag zou ik dan eventueel die drie andere vragen die je nog had over het beleid, dat zou ik dan kunnen vragen als je mij die vragen door kan mailt, als je wilt.

I: Ja ik denk eigenlijk dat die vragen... ik heb ze er toch tussendoor gedaan. Uhm ik denk dat je wel waardevolle informatie hebt kunnen geven. Uhm het ging vooral om die nieuwe bewoner en eigenlijk wist je daar al best wel veel van ook de regels, oh sorry de afspraken die daaromheen hangen. En nou ja goed als het inderdaad daar op de locatie in principe verboden is, dan is dat ook een antwoord op een deel van mijn andere vragen. Dus eigenlijk uhm... nee verder zou ik het wel interessant vinden om nog te weten hoe er mee omgegaan wordt op het moment uhm dat blijkt dat de cliënt dus niet met zijn dieren uhm dat het niet goed gaat wat zijn dan de vervolgstappen en is hier al bij voorbaat aan, is dat in overweging genomen.

R: Ja ik denk het wel. Ik schrijf dat even op dan.

I: ja dat is goed.

R: wat wanneer het niet goed gaat. Dus de verzorging bedoel je dan he? Dus als hij geen eten krijgt of als de kattenbak niet schoongemaakt wordt?

I: ja bijvoorbeeld.

R: Ja, want het stinkt heel erg op zijn kamer. Ik heb natuurlijk meteen gezegd van goh eh leuk ik ben benieuwd naar je kat dus hij vond het goed dat ik wat kwam kijken. De kat vond het heel leuk dat ik kwam. Dat was eh hij kwam meteen met zijn staart omhoog begroeten. Dat vond ik wel apart voor een kat die de hele tijd op zo'n kleine ruimte was, hij was meteen heel enthousiast, van oh er komt iemand. Iemand ander of gewoon iemand. En nou ja, het stonk ook heel erg naar kattenbak. Maar ja logisch... logisch in zo'n kleine ruimte hij hoeft maar 1x naar de wc te zijn gegaan en het stinkt.

I: Ja

R: dus als je vraagt van wanneer het niet goed gaat... ja ik heb niet het gevoel dat dat goed is, die situatie.

I: ja

R: Dus, daar kun je verschillend over denken. Hij leeft in ieder geval nog.

I: Ja

R: ja, dus maar ik zal in ieder geval vragen wat dan hun uh...

I: en inderdaad misschien is het dan mooie vervolgvraag dan ook: wanneer gaat het dus niet... wanneer is het moment waarop jullie besluiten dat het niet goed gaat.

R: Ja precies.

I: Want ik bedoel als de kat al overleden is, dan zijn we al hoogstwaarschijnlijk te laat.

R: Ja of dat hij kattenziekte krijgt, hij ook, de bewoner.

I: Ja

R: Ja dat lijkt mij het eerste bezwaar eigenlijk, voor iemand in zo'n kleine ruimte en iemand met lvb

I: ja want weet jij iets over dierenartsbezoeken die plaatsvinden?

R: Nee

I: Of inenting, ontwormen?

R: Waarschijnlijk is dat allemaal gebeurd kan ik me zo indenken, juist ook omdat het allemaal verboden is. Zal hij wel alle inenting hebben, misschien ook wel tegen corona haha

I: haha

[Beëindigen interview]

Interview 2: zorgmedewerker

Interviewer: Mayra Hanssens (I)

Respondent: Mevrouw le Feber (R)

Datum: 21-02-2022 om 19:15

Locatie: online via Microsoft Teams

Code: I2

I: Eigenlijk was mijn eerste vraag een beetje een inleidende vraag. U heeft ervaring met huisdieren van cliënten.

R: Zullen we eerst beginnen met je haha

I: Alleen als dat mag he haha

R: Jazeker, als het je lukt haha

I: Als het mij lukt, ik zal het proberen, vast wel. Uhm... opnieuw: je hebt ervaring... nee haha. Zou je mij misschien kunnen vertellen over welke dieren het dan gaat?

R: uh... vogeltjes, poezen en een hondje.

I: ok, vogeltjes, poezen en een hond.

R: Ja.

I: ok.

R: en muizen... veel muizen.

I: Muizen, hoorden die daar ook?

R: Heeeeel veel muizen haha.

I: Hoorden die daar ook daar? Was het een huisdier... of waren die...

R: Nee.

I: Ongedierde?

R: Ja, ongewenst.

I: Ja precies. Kun je mij ook iets vertellen over je kennisniveau van die drie diersoorten?

R: Katten, daar heb ik niet zo veel verstand van. Honden wel, ik ben kynologisch gedragstherapeut en ik heb twintig jaar een eigen hondenschool gehad. Dus als het goed is moet ik daar toch wel wat van weten. En vogeltjes helemaal niks, gewoon niet.

I: Helemaal niks.

R: Nee.

I: En vogeltjes, hoeveel cliënten zijn er geweest met vogeltjes?

R: Uh... Twee cliënten, waarvan één echt een volière binnen had en de ander één parkietje binnen had en beiden waren ook echt de cliënten met muizen.

I: ok, ja.

R: Dus daar zat wel echt een verband tussen.

I: En de katten, hoeveel heeft u... heb je er daarvan gezien?

R: uhm... twee. Eentje is niet benaderbaar die heeft een hele grote persoonlijke zone die ik zwaar respecteer. En de andere ben ik met een cliënt via verhuisdieren.nl uhm... uit gaan zoeken en in Friesland ofzo op gaan halen, heel ver weg. En dat was een heel jong poesje. En dat is gewoon een sociaal beestje. Maar die andere is echt asociaal, die uh... kan alleen maar door zijn eigenaar benaderd worden.

I: ok. En de hond... dat was er één?

R: De hond is er 1tje, een chiwawa, een heel gezellig pretlettertje. Die eh... dat is een lekker beestje.

I: ok. Dus er zijn ook meerdere cliënten met meerdere dieren geweest.

R: Ja.

I: Uh... en en je zegt net als wij... er is een cliënt geweest met wie ik samen op zoek ben geweest naar een dier, via verhuisdieren.

R: ja.

I: Uhm... gaat dat altijd in samenspraak met jullie? Als een cliënt die bij jullie woont graag een nieuw dier wil hebben?

R: Nee. Nou eh... het gaat sowieso altijd in samenspraak. En er is een verbod op vogeltjes vooral door het ongedierte. Wij werken... uh... ik werk op een locatie die vlak bij het Diemberbos ligt, uh behoorlijk in de ruimte. Dus daar zitten ook best wel veel muisjes en ratten en allerlei andere gezellige beesten buiten. En uhm... de Cordaan heeft besloten dat vogeltjes een no go is hier op deze locatie. Uh verder gaat altijd alles in uh samenspraak met de begeleiding. En uhm is het eigenlijk een soort, hoe kun je dat zeggen? Een ontmoedigingsbeleid op dieren, toch wel, om die te houden.

I: ok. En hoe uit zich dat dan in de praktijk?

R: door eh... dat er toch heel veel voorwaarden aan zitten, terecht ook hoor. Voordat iemand een dier mag hebben. Uh... omdat het verloop bij ons op de locatie gaat veranderen. Omdat we toch een ander soort doelgroep krijgen vinden we het vaak onhandig om mensen met een dier te laten vertrekken. Want ja, je weet nooit op een andere locatie of het kan en of het mag. Verder zijn er veel mensen die moeten toch behoorlijk begeleid worden in de verzorging en in de verantwoordelijkheid en uh sommige mensen die zien daar de meerwaarde van in, maar sommige mensen die niet zo dier minded zijn die willen dat niet. En daar moet je natuurlijk ook respect voor hebben. Dus ja, het is niet eh dat mensen zeggen hoera hij wilt een kat ofzo. Ik heb voor die poes ook echt wel moeten strijden hoor.

I: Ja. En met mensen, bedoel je dan jouw collega's?

R: Ja, ja. Het is... het heeft denk ik ook wel een beetje met cultuur te maken. We hebben twee Surinaamse collega's die gewoon katten ook vies vinden. Die daar gewoon helemaal niks mee kunnen en willen.

I: Ok en je zei al iets over verantwoordelijkheid uh over het dier en de verzorging.

R: Ja.

I: Hoe gaat dat er bij jullie aan toe?

R: Uh de vrouw met het hondje die kan in principe zelf heel goed voor het hondje zorgen, maar er zijn bijvoorbeeld wel conflicten over dat het hondje los loopt en dat andere mensen dat vervelend vinden. Dus er is altijd wel iets aan de hand. Uh de jongen met de poes die niet benaderbaar is, daar zijn eigenlijk ook geen problemen mee want naja die poes is niet benaderbaar. Al het contact valt dus al weg. Hij verzorgt trouwens zijn poes wel goed, vind ik. En ja... ja het zijn heel veel mensen die onder bewind staan. Dus je moet ook altijd denken aan de kosten. Ook de kosten voor de dierenarts, daar moet een bewind ook in mee gaan. En dat is ook nog een stapje dat je ertussen moet nemen voordat iemand een huisdier kan kopen of kan nemen of kan krijgen. Dus de poes is echt ingezet uh voor de bewoner met de volière met vogeltjes die echt zwaar uh ja zwaar vervuild was door de muizen vooral. En we hebben dat als een soort ruilmiddel ingezet. Uh daar was het team ook niet helemaal unaniem voor. Het was eerst nog een optie om een konijntje aan te schaffen, nou daar was ik helemaal niet voor. Ik heb daar ook uh met jouw collega uh overlegt en daar uh hele goede argumenten voor gekregen om dat inderdaad niet te doen. Dus eh dat werd gewoon gelijk geskipt, dat werd direct van tafel geveegd. En de poes was wel een dingetje omdat het ook met verantwoordelijkheid te maken had en met vervuiling en met kattenbakken schoonmaken. Dus daar zit een coaching op, dat is dan wel iets wat je ja... wat je moet doen. Je kunt niet zomaar zeggen van ja neem een kat, gezellig, leuk en voor de rest iemand maar laten. Wat overigens heel goed gaat hoor! Hij zorgt hartstikke goed voor z'n poes, echt.

I: Ok en op zo'n moment dat een cliënt een huisdier krijgt of al misschien binnenkomst met een huisdier, dat kan natuurlijk ook nog, uh worden er dan ook afspraken gemaakt?

R: Ja, uhm iemand moet zich sowieso begeleidbaar opstellen d'r in. En ik denk dat als er nu een cliënt zou zijn die een huisdier zou hebben en die hier zou willen wonen, ik denk dat die niet toegelaten zou worden hier. Ik vermoed dat dat niet zo makkelijk gaat. Ik denk dat er toch echt wel een... een soort van therapeutisch doel moet hebben, wil iemand hier een dier kunnen aanschaffen.

I: Ja.

R: en op zich snap ik dat ook, want, ja, het is gewoon heel snel dat iemand gewoon niet de verantwoordelijkheid kan dragen. We zitten hier met, best wel wat mensen met verslavingsproblematiek bijvoorbeeld. Nou dan zie je toch vaak dat er geen geld meer is voor andere dingen dan voor de verslaving. Zelfs niet voor eigen eten. Dan gaat het eten voor een huisdier waarschijnlijk ook niet door. Of de medische zorg. Dus dat zijn wel dingen ook voor het welzijn van de dieren, waar je rekening mee moet houden.

I: Ja. En hoe gaan jullie er mee om op het moment dat blijkt dat een cliënt niet voor zijn huisdier kan zorgen?

R: Ja dat is eigenlijk bij de vogeltjes voorgekomen. Ik denk dat het dan heel erg ligt aan wie zich dr mee gaat bemoeien of wie daar het voortouw in neemt. En of iemand er het voortouw in neemt. Uh hoe dat gedaan wordt. Want de bewoner was wel heel gek van z'n vogeltjes. Dus dat is natuurlijk ook heel uh verdrietig en heel sneu dat je... je goed voorbereiden. En met goed voorbereiden bedoel ik niet het gesprek goed voorbereiden, maar eerst zorgen dat er iemand is die een vertrouwensband met die bewoner dan heeft voordat je dat aan gaat. En uh dat hebben we in het geval van de vogeltjes heel goed gedaan. Dat is heel goed, dat heeft heel goed uitgepakt en dat is heel goed nou verlopen. Daar is in het begin, toen de vogeltjes net weg waren, even spraken geweest van een contactbreuk. Maar die vond ik wel redelijk kort. Dus we hebben eigenlijk, dus eigenlijk was de basis wel zo solide dat we dat konden doen. Maar dat gaat niet over één nacht ijs hoor.

I: Nee, nee.

R: daar gaat echt wel heel veel aan vooraf.

I: Dat betekent ook wel dat de cliënt echt iets halen uit de relatie met de huisdieren.

R: Zeker! Diegene die een huisdier hebben uh die halen absoluut iets uit het hebben van een huisdier. Zeker weten, ja.

I: En wat halen volgens jou er uit?

R: zorg, warmte, liefde, onvoorwaardelijkheid, alle dingen die je bij een dier kan noemen die je bij mensen moeilijk kan vinden. Zeker als je beperkt bent in je sociale vaardigheden. Dus het heeft zeker een meerwaarde.

I: Is dat ook waarom je toen gestreden hebt voor die kat? Wat je al eerder aangaf.

R: uhm... ja. Uhm... maar ook omdat ik het absoluut oneerlijk had gevonden en ik had het ook niet gedaan als er niet iets tegenover had gestaan voor hem. Je kan niet iets wat heel belangrijk is weg halen en er niks voor terug of in de plaats geven. Dan had ik het gewoon laten zitten, dan had ik het niet gedaan, als ik die toestemming niet gekregen had. En hij is nog steeds gek van vogeltjes, maar hij is ook ongelofelijk gek op z'n poes. Dus in die zin denk ik dat hij misschien nog wel meer er aan heeft. Want er is toch meer genegenheid en de poes gaat bij hem liggen. Nou ja die vogeltjes zaten in een volière, die waren ook niet handtam ofzo. Dus daar had hij minder aan. Dus hij is eigenlijk wel meer, er is nog een meerwaarde.

I: Hm, in het stukje van contact kunnen maken met het dier bijvoorbeeld?

R: Ja, zeker.

I: Ja, ok. Ja daar zijn katten wat makkelijker in dan vogels over het algemeen.

R: Ja hoewel we net bij de dierenwinkel waren en daar zat bij de kassière een vogel op d'r hoofd. En dat was wel erg leuk.

I: oh! Haha

R: gewoon hartstikke tam.

I: Ja, het kan wel. En voor de dagelijkse verzorging van het huisdier, wie is daar uiteindelijk verantwoordelijk voor?

R: de bewoner is daarvoor zelf verantwoordelijk, maar uhm ik heb wel, hoe kan je dat zeggen... niet een extra taak, maar ik heb me er wel hard in gemaakt dat ik het zou gaan coachen zodat ik wel uh... Wij werken dan ook best wel veel met pictogrammen, want het is een bewoner die niet kan lezen. Uh en met platenboekjes he dat er wel een soort controle is op de kattenbak, dat die schoon is. Of dat de etensresten opgeruimd worden dat soort dingen uh dat heb ik wel ook op toegezegd. En uh ik heb ook zo'n relatie met hem dat het ook makkelijk kan. Hij laat bijna niemand in z'n huis, maar ik mag altijd binnen zo kun je het zien.

I: Ok.

R: en dat is niet omdat ik zo leuk ben, maar dat is omdat er een vertrouwensband is. Dus ik heb dat eigenlijk een beetje op mij genomen. Maar hij doet het eigenlijk hartstikke netjes. Ik heb weinig commentaar er op. Dus blijkbaar laat hij zien dat hij het kan.

I: Ja. En dat betekent dan ook dat jij de enige bent die dit controleert?

R: Ja... ik denk het wel. Nou is hij een tijdje weg geweest dus het is niet meer zo relevant geweest. En nu is hij weer terug voor vijf dagen in de week. Dus nu moeten we het mooi en netjes op gaan pakken. Hij heeft ook een groot doel om het goed te doen zelf. Want hij vindt dat hij alles zelf kan. Dus dat is al heel belangrijk, maar wilt graag ook nog een tweede poes. Dus dan moet hij zeker nog, nou ja, gewoon naar buiten laten zien dat hij de verantwoordelijkheid kan nemen. En die tweede poes die wilt hij dan eigenlijk voor z'n poes. Omdat het gezellig is hahaha.

I: Ok haha

R: We zullen zien hoe zich dat uit gaat ontwikkelen.

I: Ja.

R: Dat is nog maar afwachten.

I: En je gaf al even aan dat soms, door bijvoorbeeld verslavingsproblematiek, dat er geen geld over blijft voor eten of veterinaire zorg. Uh zijn er ook afspraken gemaakt met de cliënt over de veterinaire zorg die die aan zijn dier geeft?

R: Ja zeker. Wij zijn, daar ben ik eigenlijk gelijk ingedoken. Dat dat ook een heel belangrijk ding is. Deze meneer staat onder bewind, dus dat moest ook gewoon, bij bewind toestemming gevraagd worden. Niet alleen voor de poes, maar ook voor de zorg die daar uit komt. Ehm we zijn samen naar dierenartsen gaan zoeken en we hebben samen eentje uitgekozen en daar zijn we naartoe gegaan. Eh en hij voelde zich daar heel erg op zijn gemak bij die dierenarts dus de poes is daar gesteriliseerd. Want ze was nog niet gesteriliseerd. En behandeld voor vlooiën en voor teken en voor wormen. En daar zaten natuurlijk kosten aan. Dus dat moest allemaal vooraf gewoon goed geregeld worden. En hij gaat dan ook zelf echt mee. Dus het is niet zo dat hij dan z'n poes geeft en zegt: "zoek het maar uit". Nee hij moet wel mee, hij moet het wel zelf doen. Dus dat is goed geregeld.

I: En daar zit ook herhaling in? In bijvoorbeeld het ontwormen en het vaccineren?

R: Ja. Daar zit bij de dierenarts waar wij waren daarmee hadden we afgesproken dat zij dit gewoon zou gaan doen, zodat hij daarin ontlast zou worden. En dat was een afspraak van 1x per jaar, dus ik ga ervan uit dat een dierenarts weet wat hij doet. Nu zit daar weer een kink in de kabel want hij is een tijdje weg geweest, dus hij is dan naar een andere dierenarts geweest. Er zijn altijd dingen die gebeuren. Uhm... maar we kunnen altijd dat contact weer oppakken.

I: Ja.

R: Maar ook daarin blijft hij eindverantwoordelijk. Ik bedoel, hij moet wel eh hij moet er wel van overtuigd zijn dat dat nodig is. En dat is hij. Ik denk dat je anders ook niet aan een dier moet beginnen. Dat hebben de anderen trouwens ook. De andere bewoner die een poes heeft en de vrouw die een hond heeft die zijn ook echt zelf verantwoordelijk.

I: Ok. En dat houdt ook eigenlijk in dat mochten jullie d'r niet achteraan zitten dat zij er verantwoordelijk voor blijven of wat houdt dat in de praktijk nou in?

R: Ja. Dat houdt in dat uh we bij de ene bewoner uh wel een coaching rol hebben, maar bij de andere niet. Die doen het echt zelf. En die kwamen volgens mij ook binnen met de huisdieren. Dus die hadden als een huisdier voordat ze hier kwamen.

I: Ok. En eigenlijk had ik ook nog een vraag over of er eventueel een protocollen of regels beschikbaar zijn die u of jouw en je collega's helpen om met huisdier gerelateerde situaties om te gaan?

R: Nee. Behalve dan de regels die we zelf dan op hebben gesteld richting die bewoner zijn er geen algemene protocollen.

I: Nee.

R: En dat komt waarschijnlijk omdat, wat ik net zei, omdat het toch wel een beetje een ontmoedigingsbeleid is. Dat de meeste mensen uh die hier wonen sowieso niet echt zitten te wachten op een huisdier. Die zijn wel met andere dingen bezig. En uh het team ook niet heel erg huisdier minded is. Ik vraag me af... ik denk dat er wel meer dingen met dieren gedaan zouden moeten kunnen worden. Maar ik weet niet of ik hierin een echte voet aan de grond ga krijgen. Ik vraag het me af. Ik heb me ook, ik wilde ook graag kippetjes aanschaffen nou daar zijn toch bezwaren tegen. Ik bedoel... daar zitten ook een heleboel voordelen aan vind ik. Ik wil niet daarin de alleen rol hebben, snapje? Dat... ik wil dat dat dan gedragen wordt door het team. En als dat niet zo is dan wil ik me daar niet heel erg alleen verantwoordelijk voor voelen.

I: Nee. En dat ontmoedigingsbeleid is dat echt locatie gebonden?

R: Nou ik denk dat dat ja het is wel doelgroep gebonden. Wat ik net al zei dat het toch moeilijk is om mensen die verantwoordelijkheid te geven. Uhm, omdat ze met andere problematieken zitten.

interview wordt tijdelijk onderbroken door binnenkomst van een cliënt aan de respondent zijde

R: het ontmoedigingsbeleid is denk ik vooral omdat het heeft met verantwoordelijkheden te maken. Maar ook omdat het nooit bestaan heeft hier. Snapje? Het is niet een ding geweest wat belangrijk was. En dat is eigenlijk wel jammer, want het zou veel belangrijker kunnen zijn. We hebben bijvoorbeeld nu niet, maar in de zomer hebben we tegenover ons een weiland met schapjes en dan wordt er verwacht dat in het weekend het water schoongemaakt wordt en bijgevoerd wordt. Daar zou je natuurlijk veel meer mee kunnen doen. Want er zitten toch wel mensen op de locatie die daar een soort van genoegdoening uit zouden kunnen krijgen denk ik.

I: Ja.

R: Dus er zou meer kunnen, maar het leeft niet. Ik denk dat je dat wel op meer locaties zult zien.

I: Uhm ja vooral het verschillende meningen binnen het team, dat is iets wat ik vaker terug hoor. En dat is natuurlijk ook niet gek. Uhm nee dat vind ik niet gek. Kijk dat is ook al zeker wat je verwacht niet iedereen is een fan van dieren en als jij het dan bijvoorbeeld hebt over: er zou meer mee gedaan kunnen worden heb je het dan... ik hoor het voorbeeld van de schapjes en van de kippen heb je het dan over gezamenlijke dieren?

R: Nou niet zo zeer dat de dieren van ons zijn. Uhm de kippen niet want die zijn er niet, maar de schapen die zijn gewoon van de boer. Snapje, die zet hij gewoon hier op het weiland. Maar je zou hier wel... dat zijn dan niet onze schapen, maar daar kan je wel, daar zou je wel meer mee kunnen doen. Dat je ze in plaats van alleen maar elk weekend het water controleren dat je ze elke dag uh voer gaat geven. Dat je gewoon een soort van taakje voor hebt. Want er zijn natuurlijk ook mensen die uh ik noem maar wat, geen dag en nacht of een ander dag en nacht ritme hebben. Dan wat wij gewend zijn. Als je daar iets meer mee kan doen dan zou je daar ook een stukje dag- en nachtritme mee kunnen omdraaien. Ik noem maar iets hoor. Dat zou positief zijn voor diegene die een verkeerd ritme heeft. Nou dat zou dan dus betekenen dat het hebben van dieren absoluut wel een voordeel op zou kunnen leveren.

I: Ja, ja. En daarvoor zal je draagvlak moeten hebben om dat soort dingen uit te kunnen voeren.

R: Ja, klopt.

I: Nou eigenlijk ben ik door mijn vragen heen. Uhm heeft u heb je nog vragen... ik heb er wel moeite mee, merk je het? Haha

R: haha dat komt door de rimpels

I: Heb jij nog vragen aan mij?

R: Nee. Ik ga je heel veel succes wensen met je afstuderen. Spannende dingen! Maar het gaat vast goed komen.

I: Dankjewel. Ja dat gaat vast goedkomen.

Interview 3: manager wonen

Interviewer: Mayra Hanssens (I)

Respondent: Meneer Flippo (R)

Datum: 22-02-2022 om 09:00

Locatie: online via Microsoft Teams

Code: I3

I: Dan heb ik eerst een inleidende vraag voor u. Er zijn bewoners binnen Cordaan die huisdieren kunnen houden op woonlocaties. Hoe gaat het in zijn werk op het moment dat een cliënt met zijn of haar huisdier bij jullie wil komen wonen?

R: In principe kan dat maar dat hangt er van af of iemand er zelf voor kan zorgen of niet.

I: Ok.

R: En als iemand zelf voor kan zorgen dan kan die die in principe meenemen. Tenzij het overlast geeft als het op een woongroep is voor de woongroep.

I: Ok.

R: En als iemand gewoon in een individuele woning komt wonen dan is dat natuurlijk anders, maar goed dan mag hij natuurlijk ook geen overlast geven aan de buurt zeg maar.

I: Nee en hoe wordt er bepaald of een cliënt zelf voor zijn huisdier kan zorgen?

R: Nou als iemand komt wonen is dat natuurlijk lastig. Dus dan moet iemand in de praktijk laten zien dat hij het kan. Maar als iemand al op een woning woont dan heb je er natuurlijk wel zicht op. De stelregel is eigenlijk een beetje dat iemand eigenlijk goed voor zichzelf moet kunnen zorgen dus op tijd douchen en op tijd eten, noem zo maar op, wilt hij ook voor een dier kunnen zorgen. Als iemand dat kan dan kan hij gewoon proberen om een dier te nemen, als hij dat graag wilt.

I: Ok. Dan heeft u het eigenlijk over een dier aanschaffen op het moment dat ze al bij jullie wonen?

R: Ja.

I: Ok. Zijn er ook cliënten die voordat ze bij jullie kwamen wonen al een huisdier hadden en die mee hebben genomen?

R: Ja. Dan merk heel vaak dat je dat heel goed moet begeleiden. De meeste dieren die meekomen zijn of vogels of katten en soms een cavia of een rat of een muis. Eigenlijk nooit honden. Dat is toch denk ik ingewikkelder. Vaak zie je dat je die mensen echt gewoon moet begeleiden in het schoonmaken van de kattenbal, zorgen dat het huis schoon blijft, dat niet de hele vloer met vogelzaad ligt, dat soort dingen.

I: Ja. En dat betekent ook eigenlijk dat de verantwoordelijkheid van de dagelijkse verzorging bij de cliënt blijft?

R: Ja. Ik weet niet of je op die prova gekeken hebt?

I: Prova?

R: Daar staat ook een contract he, voor cliënten, op prova.

I: Ohja, die heb ik gezien inderdaad, ja.

R: Dat is zeg maar de weetje daar staan natuurlijk ook zo'n brief op die cliënten moeten tekenen waarin ook duidelijk staat dat zij ook verantwoordelijk zijn voor het beest.

I: Ja. Mocht het nou uiteindelijk blijken dat een cliënt nou niet in staat is om voor zijn huisdier te zorgen, hoe gaan jullie daar dan mee om?

R: Dan gaat hij naar het asiel.

I: Direct?

R: Ja, dat zijn natuurlijk de dingen waar ze in ondersteunen. En als dat gewoon echt niet gaat... maar goed dan ben je al een aantal weken verder. Ja dan houdt het gewoon op. Ja dan moet het beest gewoon weg. Het gaat dan voornamelijk in het belang van het dier, omdat hij dan vaak gewoon verwaarloost wordt.

I: Ja, ok. En wie neemt uiteindelijk die beslissing?

R: Ik als teammanager.

I: Ok. In overleg met het personeel begrijp ik dan?

R: Ja.

I: Ok.

R: Afhankelijk van of iemand een vertegenwoordiger heeft of mentor of curator die is daar natuurlijk altijd bij betrokken samen met de cliënt.

I: Hm ja. Ok en welke rol of hoe zou jij de rol omschrijven van het zorgpersoneel in de verzorging van het dier?

R: Nou dat is voornamelijk begeleidend. Want weetje, die gaan dat niet overnemen.

I: Nee.

R: Dus het is natuurlijk niet hun huisdier.

I: Nee.

R: Weetje maar die signaleren wel of een dier eten krijgt en of hij water krijgt en of ze slaapplek schoongemaakt wordt.

I: Ok. En je gaf al even aan van dat is vooral in de vorm van coaching he inderdaad afspraken maken over het controleren van bijvoorbeeld de kattenbak of het schoonmaken of eten geven. Uhm zijn er ook protocollen of werkinstructies aanwezig voor het personeel om hier mee om te gaan?

R: Nee.

I: Er wordt hier uitgegaan van eigenlijk van de kennis van het zorgpersoneel?

R: Ja... uh ook niet helemaal. Het hangt heel erg af van de situatie en ook van de woonsituatie van de cliënt. Ik heb bijvoorbeeld een cliënt gehad die gek was op konijnen en een konijn had, maar daar niet mee om kon gaan.

I: uhum

R: en dan hebben we contact gehad met de dierenbescherming en die heeft een maatje gekregen van de dierbescherming die verstand had van konijnenverzorging. En die trekt dan een poosje met zo

iemand op om te leren dat je nou wel met een konijn doet en niet met een konijn doet. Niet het konijn in een deken wikkelt en bij je in bed neemt bijvoorbeeld.

I: Ja, ok. En het gebeurt dus wel eens...

R: Omdat dat natuurlijk niet echt konijnengedrag is...

I: Nee, precies, nee. Dus dan is er iemand extern die de cliënt wat meer informatie verteld over het dier?

R: Ja. Dat soort dingen is geen Cordaan beleid en dat ligt echt gewoon bij de manager hoe creatief te bent en welke netwerken je hebt.

I: Ja, ja. En dat is denk ik dan ook nodig om preventief te kunnen zorgen dat een dier dus niet in een benauwde situatie komt? Denk ik.

R: Ja, klopt. Weetje het lastige is dat je toch heel vaak reactief moet reageren, omdat bewoners uh toch heel vaak iets stiekem doen he als ze eigenlijk al weten dat ze er niet voor kunnen zorgen dan halen ze gewoon stiekem een dier. Dus dan kom je er opeens achter dat iemand een kat heeft of dat iemand opeens een vogel heeft.

I: Ok.

R: En dan heb je het gesprek achteraf en dan kun je het ook niet meer voorbereiden. Dan kun je het ook niet he vooraf trainen.

I: Nee.

R: Weetje we hebben binnen Cordaan, binnen het moeder en kind team, we hebben bijvoorbeeld een training dat je een baby pop krijgt en dan leer je hoe het is om een baby te hebben. Die moet je 's nachts moet je die voeden en luier verschonen en 7x per dag dit en 7x per dag dat. Weetje dan voelen mensen hoe het is om dat daadwerkelijk te moeten doen. Voordat ze aan kinderen beginnen. Het zou heel mooi zijn als je dat ook zou hebben voor een huisdier bijvoorbeeld. Als je graag een hond wil en je krijgt gewoon een proef of een nep hond waarmee je gewoon 3x daags moet lopen of 4x daags die je moet borstelen en eten moet geven en water moet geven, die zijn slaapplekje moet stofzuigen en noem allemaal maar op.

I: Hm.

R: Weetje dat zou heel mooi zijn he voor cliënten om even te voelen hoe is het nou.

I: Ja dat is een heel mooi idee.

R: Want eigenlijk als ze een dier hebben dan willen ze het toch niet.

I: Ok. Dat is wel eens gebeurt?

R: Nee, we draaien het wel om. Ik heb wel bewoners die bijvoorbeeld heel graag een kat willen of een hond, maar dat eigenlijk niet kunnen en die krijgen dan zo'n robothond.

I: Ok.

R: Zo'n ding die je aan zijn pootje aanzet. Die is dan net zo groot als een gewone hond, die blaft en die kwispelt als je hem aait. Dat is een vervanging voor een echt huisdier als ze dat niet kunnen. Of een kat die gaat spinnen als je hem op schoot neemt. Dat soort dingen gebruik ik wel, maar dat is niet echt Cordaan beleid.

I: Nee, nee. En die zouden ook misschien wel ingezet kunnen worden voor zo'n training als wat u eerder aangaf. Zoals bijvoorbeeld met een proefbaby.

R: Ja het lastige is dat je met zo'n beest bijvoorbeeld niet in de regen kan gaan lopen. Als je in de regen loopt is hij gelijk kapot en dan moet je een nieuwe kopen. Hij loopt natuurlijk ook niet echt mee, hij neemt wel een paar stapjes. En als ze leren dat je hem voort moet slepen op zijn rug, dan word je ook niet echt blij als ze dat gaan doen met een echte hond. Dus er zitten nog wel haken en ogen aan.

I: Ja ik hoor het inderdaad haha. Op het moment dat iemand bij jullie woont, worden er dan ook afspraken gemaakt rondom de veterinaire zorg voor het dier? Zoals inentingen, castratie/sterilisatie.

R: Nee, dat staat eigenlijk niet op papier. Dat is dan ook meer dat de begeleiding daar op moet letten. Die zijn daar natuurlijk niet op getraind dus ik weet niet of dat altijd goed gaat.

I: Ja.

R: Daar zijn geen richtlijnen voor.

I: Nee, ok. Dan heb ik alle vragen aan u gesteld die ik aan u wilde stellen. Heeft u voor de rest nog vragen voor mij? Haha het was eigenlijk al heel snel en u vertelde al veel vanuit uzelf.

R: Ik zou niet weten.

I: Nee.

R: Ik ben wel benieuwd wat je nou precies met het stuk gaat doen.

I: In principe schrijf ik het stuk in het kader van het afstuderen van mijn opleiding. Voor de rest hoop ik dat met het stuk een soort van inzicht gecreëerd wordt. Ik ben mij er van bewust dat het waarschijnlijk niet een wereld veranderend stuk gaat zijn. Ik hoop dat door de informatie die ik bij elkaar verzamel dat daar wat meer inzicht in komt. Vooral ook in het stukje dat het niet alleen gaat om dierenwelzijn, maar op het moment dat er bijvoorbeeld geen beleid is voor inentingen voor dieren dan komt niet alleen het dierenwelzijn in gevaar, maar daarmee ook het welzijn van de cliënt. Of als er zorgpersoneel is die denkt "ik heb niks met dieren, dus we zien wel even hoe het met de vogeltjes gaat", ja daar kun je weer ongedierte van krijgen bijvoorbeeld of er kan heel veel stof of vuil in de woning zijn. Wat ook niet heel positief is voor het welzijn van de cliënt dus ik hoop zeg maar dat het hele... het is niet een op zichzelf staand stuk, het dierenwelzijn. En het gaat niet alleen over het dier, maar als medewerker in de zorg ja ben je uiteindelijk misschien niet verantwoordelijk voor het huisdier, maar wel voor het welzijn van de cliënt. Ik hoop dat dat inzicht... dat het dus allemaal met elkaar samenhangt op zo'n moment.

R: Ja.

I: Ik denk dat een hele mooie oplossing is wat u bijvoorbeeld zelf al aandraagt iets van trainingen voor cliënten, maar misschien ook wel een korte training voor het zorgpersoneel. En dan denk ik dat het voor de mensen die dus niet een hart voor dieren hebben persé he, dat betekent niet dat ze het helemaal niet hebben, maar die niet persé dierliefhebbers zijn. Uhm dat het juist heel goed is om te gaan zitten op het welzijn van de cliënt. Want als het goed is hebben ze daar wel iets mee haha. Ik denk dat daar nog heel veel in te halen valt. Ik denk dat daar heel veel verbetering in mogelijk is. Het zou niet afhankelijk moeten zijn, naar mijn mening, van... Het zou organisatie breed gedragen moeten zijn en niet persé van wie is de manager en hoe gaat de manager er mee om. Of wie is de

persoon die begeleider is en hoe gaat die er mee om. Het feit is dat er dieren zijn en dat dat effect heeft op de cliënt.

R: Haha.

I: Dat is misschien een hele grote droom of een heel groot iets, maar ik hoop dat ik daar een klein stukje aan bij kan dragen.

R: Nouja als je wilt, stuur het stuk naar me toe. Dan kan ik gaan kijken hoe we dat binnen wonen kunnen implementeren en verder beleid kunnen maken. Want er is nu eigenlijk geen beleid he er is zo'n *onverstaanbaar* waar de cliënt zich aan moet houden. Dat hij anders zijn hond kwijt is of zijn kat. Eigenlijk is dat te weinig.

I: Ja, ik heb hem gezien inderdaad en ik vond hem, persoonlijk vind ik hem wat minimaal. Dat zijn wel hele mooie dingen om naar aanleiding van gesprekken mee te nemen in mijn onderzoek. Ik ben nu echt nog informatie aan het verzamelen. Als hij af is dan stuur ik hem naar u op, als hij ook goedgekeurd is vanuit school. Vooral dat stukje. Dat is goed, dus dan hoort u nog van mij.

R: Ja en dan neem ik het mee om beleid te maken.

I: Dat zou heel mooi zijn.

R: Het is altijd leuk als je iets schrijft en er wordt gewoon echt iets mee gedaan. Er worden te veel dingen geschreven waar eigenlijk niks mee gedaan wordt terwijl het wel van belang is, omdat het wel de vinger op de zere plek legt. Dus ik ben er altijd wel voor om dingen die geschreven worden ook echt te gebruiken in de praktijk om dingen te verbeteren. Want je stopt er een boel energie in, dus het is heel zonde als het gewoon een bureaula stuk wordt.

I: Ik ben nu zelf ook aan het werk binnen Cordaan, dus ik blijf in de familie. Het is wel fijn dat ik daar ook nog wat van mee krijg ooit een keer. Dat zou heel leuk zijn.

R: Wat meestal gebeurt is dat... weetje ik ben een redelijke zeurder binnen Cordaan omdat ik dingen gewoon wil dat het gebeurt of wil dat het veranderd. Dus de kans is groot dat er gewoon een projectgroepje gevormd wordt die nieuw beleid moet gaan formuleren. En daar word jij dan bij uitgenodigd, dat lijkt me logisch.

I: Ja, super leuk.

R: Denk er over na.

I: Ik zal er over nadenken. Als hij af is en goedgekeurd dan stuur ik hem door, ga ik doen.

R: Helemaal goed.

I: Bedankt voor je tijd!

R: Graag gedaan. We komen elkaar nog wel tegen als je binnen Cordaan blijft.

I: Vast wel.

R: Doeg

I: Doeg

Interview 4: zorgmedewerker

Interviewer: Mayra Hanssens (I)

Respondent: Mevrouw Kreeft (R)

Datum: 03-03-2022 om 16:30

Locatie: Telefonisch

Code: I4

I: Dan heb ik eerst eigenlijk een wat inleidende vraag. Nou ja goed ik begreep dat je al wat ervaring hebt met bewoners die in het bezit waren van een huisdier. In ieder geval in het verleden uh misschien momenteel ook wel. Kun je mij iets vertellen over de diersoorten die je voorbij hebt zien komen?

R: een hond, een heleboel katten en sinds kort een konijn.

I: ok.

R: Even denken hoor, hebben we nog meer dieren gehad? Volgens mij waren dat wel de belangrijkste eigenlijk.

I: Ok. En kun je mij ook iets vertellen over je eigen kennisniveau van deze diersoorten?

R: Nee, heel oppervlakkig eigenlijk.

I: Je kennisniveau is oppervlakkig?

R: Ja... weetje we hebben vroeger thuis wel altijd honden gehad inderdaad. Dus in die zin weet je wat er nodig is in de verzorging. Zelf heb ik thuis trouwens wel konijnen inderdaad, dus daar weet ik ook van alles van. Katten hebben we nooit gehad, dus daar ben ik wat minder van. Maar gelukkig hebben we altijd wel collega's in het team gehad die daar wel affiniteit mee hadden en ook kennis over hadden.

I: ok. En daar vond ook die samenwerking tussen jullie plaats?

R: Ja, ja, ja.

I: ok heel goed. En als jullie bijvoorbeeld een nieuwe bewoner krijgen he op de locatie en die wil daar graag met zijn of haar huisdier komen wonen, uhm hoe gaat het dan in zijn werk?

R: uhm wij hebben eigenlijk sinds, nog niet heel lang, sinds een jaar denk ik de afspraak dat er geen honden bij ons mogen komen wonen. Dat heeft er mee te maken dat wij een negatieve ervaring hebben uit het verleden rondom een cliënt met een hond. Vanwege geluidsoverlast uh toch zien we dat er behoorlijk wat van de cliënt wordt gevraagd in de verzorging voor de hond. Wij zagen toch dat dit niet goed ging.

I: uhum

R: Dus dat hebben we wel als voorwaarde gesteld. Voor de rest hebben we uhm andere dieren mogen in principe wel. Wel altijd in overleg. Dus daar hebben we ook uhm bepaalde contractjes voor. Nou een contract klinkt gelijk heel zwaar, het is eigenlijk een soort vragenlijst die we met de cliënt doorlopen. Zo van onder andere met uhm weet je wat de verzorging inhoudt? Weet je wat het dier nodig heeft? Hoe ziet dat er uit? Kun je daar voor zorgen? Heb je de financiële middelen daarvoor?

I: Uhu

R: Maar ook wat doe je bij vervanging? Wat doe je als je een dag weg gaat? Wie is dan jouw aanspreekpunt? Wie gaat dat dan overnemen, de verzorging van je dier? Want dat doen wij als begeleiders in principe niet. Het kan wel uit nood of wat een keer, maar in principe moeten ze het dier zelf verzorgen. Dus dat zijn eigenlijk een beetje de voorwaarden wat er dan wel gesteld wordt. En ook van goh mochten wij zien dat uhm of constateren dat het niet goed gaat omdat je je niet aan de afspraken houdt of omdat er overlast is of dat het beestje verwaarloost wordt dan maken we ook de afspraak dat het dier of naar het asiel gaat of dat er een andere plek voor gezocht wordt. Dat je dat wel van tevoren al helder hebt.

I: Ja, ok. En nou dan heb je eigenlijk op sommige van mijn vervolgvragen al antwoord gegeven haha maar dan dat is hartstikke goed. Uhm maar dan hoor ik wel uit je verhaal dat eigenlijk in wat voor situatie dan ook de verantwoordelijkheid wel bij de cliënt blijft he op het gebied van verzorging. Maar mocht het zo zijn dat het niet goed gaat, dat jullie van tevoren al de afspraak maken van goh als het niet goed gaat, beslissen jullie op dat moment denk ik? Uh wat...

R: Ja in overleg met de cliënt wel. Nou ja dan moet je soms ook heel concreet zijn, dus wat zien we dan als, wanneer vinden wij dan dat het niet goed gaat? Uhm ja bijvoorbeeld als burens klagen over geluidsoverlast omdat een hond heel vaak blaft. Nou ja die hond mag nu al niet meer aanwezig zijn, maar bijvoorbeeld met katten dat er overlast is op de galerij van kattenpoep bijvoorbeeld.

I: Ok.

R: En uhm cliënt ruimt dat niet adequaat op. Want ja natuurlijk kan dat voorkomen met een kat, maar het mag niet zo zijn dat er overlast ontstaat. Wat wel zo is uhm en als wij zien bijvoorbeeld dat er een dier niet altijd... dat er water klaar staat he bijvoorbeeld of dat het waterbakje altijd gevuld is en dan hebben we daar meerdere malen al gesprekken over gehad. Uhm dan is het, dan nemen wij de beslissing inderdaad dat het niet langer kan.

I: Uhm ok en je benoemde al even jullie rol als zorgmedewerker dat in principe, zo zei je het volgens mij, in principe draaien jullie niet op voor de verzorging van het dier. Ook niet als de cliënt een dag weg gaat. Welke rol spelen jullie wel bij de verzorging van het dier?

R: eigenlijk vooral een signalerende rol.

I: ok

R: zodat je signaleert dat de cliënt het dier goed verzorgt en of dat het dier de juiste verzorging krijgt. En of het ook nog passend is. He soms kan een cliënt misschien denken dat het heel he of dan kijkt hij helemaal niet meer naar het beestje of... dus eigenlijk is het vooral een signalerende rol.

I: Ja, ja. En er worden dus ook afspraken gemaakt voor als het niet goed blijkt te gaan met het dier. Dat jullie hem eventueel uit huis plaatsen. Wat is er volgens jou voor nodig om dit voor te kunnen zijn?

R: Toch vooraf al heel veel, hele goede voorlichting. Dat is wel een leuk verhaal we hadden bijvoorbeeld een cliënt en die wilde heel graag een katje. Hij voelde zich zo eenzaam he en hij wilde echt graag een katje want daar kon hij mee knuffelen. En dan had hij een beetje... nou hij kon er tegen praten. En wij snapten inderdaad wel dat die behoefte er was he dat hij een huisdier zou willen hebben. Wij hadden wel onze twijfels erbij of een katje wel de juiste diersoort zou zijn voor hem

I: ok

R: Nou hij bleef er van overtuigd. Van nee een katje moest het worden. Tot dat op een gegeven moment een collega, mijn collega zegt van “joh maar dat katje die springt overal op en deze cliënt heeft heel veel spullen in huis staan en die is heel zuinig op zijn spulletjes weet je wel wat die kat dan doet? He die dan kan op de tafel springen en dan vallen er misschien spulletjes om en dat doet de kat niet expres, maar dat hoort gewoon bij het beestje” “oh” nou daar had hij niet over nagedacht. Nou doe dan maar een hamster. Haha. En dan zeiden we van nou een hamster... wat denk je dat een hamster... die slaapt overdag he en die is vooral s avonds wakker. Oh nee nee doe dan maar een cavia. Nou uiteindelijk is het een dwergkonijntje geworden. Wel gewoon he, nou daar kijk je dan even mee van wat heeft hij dan nodig van wat doe je dan met het beestje? Hoe verzorg je dat? Hoe nouja dat stukje uitleg. En die rol neem je op dat moment ook wel op je.

I: Ja en hoe gaat het nu met de verzorging van het konijntje?

R: Ja super goed hij is echt helemaal blij met het beestje, maar ook laat zien dat hij er heel goed voor zorgt. He iedere dag toch even wat... he dan legt hij een worteltje of een stukje sla of he ja heel precies en heel gelukkig mee. Dat is wel heel leuk om te zien.

I: He dat zegt ook gelijk over wat voor rol een huisdier kan spelen voor bewoners. En, volgens jou, wat halen die bewoners nou uit de relatie die zij met hun huisdier hebben?

R: Ja toch dat stukje onvoorwaardelijke he nooit meer... het is er uhm nou ja ook dat stukje afhankelijkheid he van de cliënt. En dat stukje zorgen voor maar het vraagt niet perse terug he. Mensen hebben altijd een mening he of een oordeel of vragen veel wat cliënten niet altijd goed begrijpen uhm en bij een dier is die taal heel anders. He dus het is het aaien en het verzorgen en dat zal niet zo snel... daar hebben ze vooral iets aan, het gewoon wegpraten en dat er niet perse terug gepraat wordt want dat is niet altijd leuk. En dat is niet altijd wat de cliënt wilt haha.

I: Hm ja. Ja precies. Dat onvoorwaardelijke vooral. Dat hoor ik ook bij meerdere mensen terug komen hoor, klopt.

R: Ja, ja.

I: Ja, mooi om te zien dat het die functie kan hebben.

R: Ja. En tegelijkertijd zie je natuurlijk ook best wel andere gevallen. Dat de cliënten zich daar ook echt wel op kunnen bekijken.

I: Ja en wat gebeurt er in zo'n geval?

R: Ehhh nou ja dat is heel lastig want dat is echt een situatie van een aantal jaren geleden. Van een cliënt die een hond had. Ook echt een herdershond die getraind moest worden. En die had hij ook als pup al meegenomen en nou ja dan moest hij eigenlijk naar puppycursus. Nou ja weet je dat had hij al... nou ja dan zeiden wij van he hij heeft niet de hele dag, doorlopend door de dag altijd zijn waterbakje gevuld. We vonden het beestje mager worden. Toen hebben we op een gegeven moment uh ook uhm de dierenambulance of de dierenbescherming ingeschakeld van we hebben hier onze twijfels over.

I: ok

R: En dat heeft er uiteindelijk in geresulteerd dat zowel de hond als de cliënt vertrokken is. De cliënt was het er niet mee eens.

I: Sorry ik verstond dat laatste niet helemaal, wat is er uiteindelijk gebeurt?

R: eh uiteindelijk is zowel de hond als de cliënt vertrokken. Want ja de cliënt was het er niet mee eens dat de hond weg moest dus die is zelf ook vertrokken.

I: Oh ja ok, ja. Dat kan ook gebeuren inderdaad.

R: Ja. Ja.

I: Ja en is dat ook de aanleiding geweest om te zeggen “geen honden meer”?

R: Dat is wel 1 van de aanleidingen geweest. We hebben nog 1 situatie gehad met een cliënt met een hond uhm die hond die heel veel blafte. Hij was heel beschermend uhm ten opzichte van de cliënt en zijn eigen territorium. Dus op het moment dat de begeleiders uhm langsliepen op de galerij dan ging dat beestje blaffen, wat andere cliënten vervelend vonden. Als begeleiders uh binnen moesten komen bij de cliënt omdat het niet goed ging met de cliënt gebeurde het wel dat de hond gewoon in je enkels beet bij bepaalde begeleiding.

I: Ok.

R: Nou ja dat zijn natuurlijk situaties die absoluut niet wenselijk zijn. En dan probeer je daar maatregelen in te nemen. Dat was overigens nog voordat we contractjes op hadden gesteld hoor, dus dat is nog maar sinds kort.

I: Oh ja

R: Maar toen probeerde je dat op te vangen door oplossingen zoals het beestje in de bench als het niet goed ging met de cliënt en we probeerde daar ook afspraken over te maken. Maar dan zie je dat dat heel lastig is.

I: Ja, ja. En worden er bijvoorbeeld ook afspraken gemaakt met betrekking tot naar de dierenarts gaan?

R: uhm ja dat staat ook in het contractje opgenomen. Onder het stukje verzorging inderdaad. Dus dat je afspraken met de dierenarts uhm dat dat moet gebeuren en dat daar ook financiële middelen voor zijn.

I: En daar vallen dan ook, neem ik aan, vaccinaties en ontwormen onder?

R: Ja, klopt.

I: En zijn er eigenlijk voor jullie als medewerkers protocollen of regels beschikbaar die jullie helpen om met die huisdier gerelateerde situaties om te gaan?

R: Eigenlijk niet zo. Eigenlijk merk je dat dat binnen de zorg heel erg lastig is. Omdat je natuurlijk heel erg belangrijk is dat de cliënt eigen regie moet hebben. En daar kom je snel mee in de knel inderdaad. En daar kom je snel mee in de knel als het niet goed gaat met een huisdier. En vandaar dat we uiteindelijk in samenwerking met een andere locatie van Triade inderdaad, die had deze contractjes zeg maar hanteerde een samenwerking binnen de organisatie eigenlijk zeg maar.

I: Ok.

R: Eigenlijk zijn dat dan echt de locaties die dat zelf min of meer bedenken. Zo van he waar lopen we tegenaan en wat zou nou passend zijn? Wat moeten we dan afspreken met elkaar?

I: Ok dus deze contractjes zijn locatie gebonden en niet perse organisatie gebonden?

R: Ja er zijn geen locatieregels of eh organisatieregels.

I: Zou hier denk je behoefte aan zijn vanuit de medewerkers?

R: Ik denk dat het voor ehm ja meerdere locaties best wel zinvol kan zijn inderdaad.

I: Ja. Uh en eigenlijk zijn we al bijna aan het eind gekomen van het interview. Ik wil je nog wel heel graag vragen of jij nog vragen voor mij hebt in het hele verhaal?

R: Nee eigenlijk niet. Ik vond het wel echt heel leuk want dit is echt wel een heel. Het is wel heel leuk dat je dit gaat onderzoeken eigenlijk. Want het is wel echt een onderwerp waar nog niet veel over nagedacht en naar gekeken is denk ik.

I: Ja.

R: Dat vond ik wel erg leuk.

I: Ok, goed om te horen.

Interview 5: manager wonen

Interviewer: Mayra Hanssens (I)

Respondent: Belinda Martucci (R)

Datum: 09-03-2022 om 13:30

Locatie: Telefonisch

Code: I5

I: Ik begin gelijk met wat inleidende vragen.

R: Dat is goed. Is het nodig dat ik mij nog voorstel?

I: Nee, dat is niet nodig. Er zijn bewoners die bij Triade Vitree huisdieren mogen houden op woonlocaties. Hoe gaat het is zijn werk op het moment dat een nieuwe bewoner met zijn of haar huisdier bij jullie wilt komen wonen?

R: Op het moment dat een cliënt al een huisdier heeft, dan wordt dat meegenomen in het intake gesprek. Dan beoordelen we in samenwerking met de gedragsdeskundige of het wijsheid is om op basis van de ervaringen tot dan toe, dus op zijn vorige woonplek, of het passend is. Dan beoordelen we of hij voldoende zelfstandig is om voor het dier te kunnen zorgen. Wat wij ook meteen met hem of haar afspreken is dat er bij ons huisregels zijn als het gaat om de verzorging van het dier. Dat betekent dat we afspraken maken over wie vangt het dier op als jij er onverhoopt niet voor kan zorgen, hoe gaan we met elkaar om op het moment dat wij het idee hebben dat het dier niet goed wordt verzorgd of onvoldoende. Dat soort afspraken. Die leggen we vast en die hebben we ook in de huisregels staan.

I: Ok. Zijn dat huisregels die hetzelfde zijn voor elke locatie binnen Triade?

R: Nee, nee. We merken dat daar... eigenlijk is dat een continu onderwerp van gesprek. Ik merk nu dat er binnen Triade steeds meer een beweging is om het eigenlijk niet toe te laten, omdat het in de praktijk toch vaak zorgt voor grijze gebiedjes. Wat doe je? Want je hebt altijd een afweging van de zorg voor het dier en de zorg voor de cliënt. Dus wat bied ik de cliënt, wat voor toegevoegde waarde heeft het dier? Dat blijkt nog wel eens in de praktijk een hele lastige. Dus ik merk dat het binnen Triade regelmatig aan de orde komt van hoe gaan we daar mee om? Voor alsnog hebben we afgesproken dat elke locatie dat voor zichzelf bepaalt, omdat elke doelgroep natuurlijk ook anders is. Tegelijkertijd merk ik ook dat er steeds meer locaties zijn die zeggen: "we doen het gewoon niet".

I: Geen huisdieren bedoel je daar mee?

R: Ja. Nee, geen huisdieren.

I: Wat zijn dan bijvoorbeeld problemen waar je tegenaan loopt doordat er grijze gebieden zijn?

R: Dat is heel verschillend. Ik heb situaties gehad waarin het dier echt mishandeld werd. In de zin van: hij zat hele dagen in de bench en hij werd één en hooguit twee keer per dag uitgelaten. Dan kom je op een gebied met elkaar van wat is nu eigenlijk passend voor een huisdier. Wat is goede zorg? En is de cliënt daar toe in staat? Dan schakel je op dat moment de dierenbescherming in en heb je overleg met hun. Ik heb ook een situatie gehad waarin iemand naar Engeland vertrok omdat zijn moeder was overleden. In principe spreken we met de cliënten af dat zij zelf zorgen voor iemand die voor het dier kan zorgen op het moment dat zij dat zelf niet kunnen. Maar ja, zijn netwerk is niet zo groot en je wilt hem ook niet tegenhouden in de situatie. Voordat je het weet kreeg hij Corona in Engeland en waren de begeleiders vier maanden verantwoordelijk voor het verzorgen van het dier. Ik heb ook wel eens

gehad dat het dier niet goed werd opgevoed en dat begeleiders gebeten werden of angstig waren om contactmomenten te hebben met de cliënt, omdat de hond naar ze beet of in de enkels hapte.

I: Ja. Je had het al even over dat het zorgpersoneel die vier maanden opdraaiden voor de verzorging van het huisdier. Welke rol speelt het zorgpersoneel normaal gesproken in de verzorging van het dier?

R: Begeleiden. Dus signaleren en als de situatie daar naar vraagt ook controleren, maar vooral het begeleiden. Dus kennis overdragen: wat heeft een dier nodig? Hoe doe je dat? Wat is structuur? Handvatten geven.

I: Ok. Je hebt ook gezegd dat er bijvoorbeeld afspraken worden gemaakt op het moment dat een cliënt niet in staat blijkt te zijn om voor het dier te zorgen. Hoe wordt daar mee om gegaan op het moment dat zij dit zien? Je zei al eventjes de dierenbescherming inschakelen, betekent dat dat er een soort samenwerking is met de dierenbescherming?

R: Een samenwerking zou ik het niet perse noemen, zij zijn meer adviserend naar ons. Eigenlijk proberen we dat zo veel mogelijk in... Binnen Triade gaan we altijd zo veel mogelijk uit van het normale leven. Dus wat doe je als je niet bij ons zou wonen, wat zou er dan gebeuren? Dus wat we doen op zo'n moment is eigenlijk eerst afspraken maken en kijken of er verbetering is. Omdat we eigenlijk wel merken dat een huisdier een grote waarde heeft voor onze bewoners. Want de dierenbescherming die schakel je echt in op het moment dat je denkt van nou ok hier is geen verbetering meer mogelijk en dit gaat ten koste van het dier. Je begint in zo'n traject met een MDO, waarin we met elkaar het doorspreken. Vervolgens ga je richting het netwerk die schakel je erbij in. Je maakt begeleidingsafspraken en die zet je in het ondersteuningsplan, je maakt daar werkdoelen op. En dat ga je evalueren dan dat je normaal bij een werkdoel hebt.

I: Over welke tijd spreken we dan?

R: Dat is een periode van maximaal twee maanden, dat je moet zien dat er verbetering is. Dan heb ik het niet in situaties waarin het dier er gewoon al heel slecht aan toe is. Dat heb ik ooit eens in Almere gehad. Dat is ook een heel gedoe geweest. Wij moeten gegronde redenen hebben om een appartement zonder toestemming te mogen betreden. Op een gegeven moment kregen we signalen dat het gewoon niet goed ging. Uiteindelijk hebben we inderdaad het argument gevonden. Dat moet je eerst juridisch laten testen. Van is dit een grond, want je komt in iemands privacy en iemand zijn vrijheid. Toen hebben we uiteindelijk de dierenbescherming erbij gehaald want dat dier was er gewoon niet goed aan toe. Toen hebben we gezegd van hier dragen wij de verantwoordelijkheid niet meer voor.

I: Ja. Je hebt het al over die verantwoordelijkheid en je zegt: "wij dragen hier de verantwoordelijkheid niet meer voor". Wie draagt in eerste instantie de verantwoordelijkheid voor het welzijn?

R: De bewoner, net als in het gewone leven. Als jij een huisdier koopt, dan ligt die verantwoordelijkheid in eerste instantie bij jou. Kijk en dat je onder ons dak woont en dat wij daar een taak in hebben... dat is gericht op de bewoner, niet op het dier. Dus je helpt de bewoner de verzorging te verbeteren en je helpt hem ook op weg in de zin van: wat heeft een hond nou nodig en welke weg kunnen we bewandelen als het dier zich niet fijn gedraagt. Dus hapt of bijt of aandacht te kort komt. Dan wijzen we ook wel de weg. Dus het kan dan best zo zijn dat we eens zeggen van: "Ga eens naar een hondentrainer". Een begeleider is er eigenlijk altijd op gericht om de bewoner te verstevigen in zijn kennis en in zijn handelen.

I: Ok. Je gaf ook voorbeelden van situaties waarin het dus niet goed gaat. Wat is er volgens jou nodig om dit voor te kunnen zijn?

R: Een betrokken team, alertheid in het team. In de situaties waarin het mis ging waren er echt wel factoren, dus een team dat niet stabiel genoeg was, waar de discussie nog speelde van wie zijn verantwoordelijkheid is het nou eigenlijk? Dat soort dingen spelen daar een rol bij. Dus wat je nodig hebt is een stabiel team, een alert team, een team wat signaleert en tijdig de gedragsdeskundige en zo nodig mij erbij betreft. En een team dat ook weet dat de ruimte er is om dit bespreekbaar te maken. En ik denk dat ook wel belangrijk is, maar dat is een persoonlijk dingetje, want daar kun je mensen niet op toetsen of aannemen. Ook wel zorg voor dieren.

I: Wat bedoel je daar precies mee?

R: Dat het ze interesseert hoe het met het dier gaat.

I: Ja.

R: Ja. We hebben in coronatijd ook wel gehad... de begeleiders dachten het dier heel erg tegemoet te komen door een konijn naar buiten te plaatsen die eigenlijk altijd binnen had gezeten. Hij had altijd *onverstaanbaar* met zijn moeder en dan knuffelden ze samen het konijn, dus dat had een functie. Die begeleiders die dachten van: "nou dan doen we dat konijn naar buiten en dat komt allemaal wel goed". Aangezien dat dier natuurlijk niet gewend was om buiten te zijn, liep dat niet helemaal lekker. Dat is wat ik dan bedoel met ze moeten... niet dat het ze niet interesseerde, maar de moeten daar wel aandacht voor hebben. Begrijp je? Dus dat je je inleest op kan dit zomaar en wat zou dat doen met dat konijn?

I: En om dat voor elkaar te krijgen binnen een team, wat zou daarvoor nodig zijn? Omdat je al even aangaf dat je er niet op aan kan nemen.

R: Ik denk dat er überhaupt aandacht moet zijn. Als je dus een beleid voert waarin in de huisregels is opgenomen dat je een huisdier mag houden, dat je dus ook het team informeert over wat betekent dit dan? En wat betekent dat in jouw zorg en begeleiding naar de bewoner? Maar ook wat betekent dit als het misgaat en hoe signaleer je het als het mis gaat? En wat heb je dan te doen? Op de wisentweg in Dronten hebben we dat een keer gehad, toen hebben we gewoon een keer iemand van de dierenbescherming uitgenodigd. Dat is misschien een heel ander gegeven, maar dat doe je ook als er bijvoorbeeld dingen gebeuren die strafrechtelijk zijn dan nodig je een wijkagent uit om het team voor te lichten. En dat doe je eigenlijk rondom dieren ook.

I: Dus meer voorlichting zou er een rol in kunnen spelen?

R: Ja, dat denk ik wel.

I: We hadden het ook even over regels en opgesteld worden voorafgaand aan dat een bewoner bij jullie komt wonen met een dier. Welke regels gelden er met betrekking tot veterinaire zorg zoals inenting en castratie?

R: Dat is heel divers. Ik heb natuurlijk ook een dorpsboerderij en dat valt onder boerderijdieren, dus dan heb je met hele andere regel- en wetgeving te maken, ook als organisatie. Want dat is gewoon wettelijk bepaald. Wat moet je doen als je een kinderboerderij hebt? En wat moet je doen als je geiten en schapen en noem maar op hebt. Dus daar hou je je gewoon aan. Maar dat ligt natuurlijk anders als het gaat om wet- en regelgeving als je gewoon privé een hond of huisdier hebt.

I: Uhm. En worden er regels gemaakt met betrekking tot veterinaire zorg?

R: Ik ben echt even heel diep aan het nadenken. Ik weet het eigenlijk niet. We zeggen wel dat het juist verzorgd moet worden, maar of dat dan ook betekent dat in de gaten gehouden moet worden dat hij jaarlijkse inentingen krijgt en ontwormt wordt, dat het dier zeg maar krijgt wat hij nodig heeft. Dat weet ik eigenlijk niet. Interessante vraag. Ik schrijf hem meteen op, ik heb morgen teamoverleg haha.

I: Breng het eens op inderdaad haha.

R: Soms neem je dingen aan, omdat het voor mij vanzelfsprekend is dat het onder de zorg valt. Maar wie zegt dat dat zo is?

I: Zijn er via de organisatie protocollen of regels beschikbaar die het personeel helpen met huisdier gerelateerde situaties om te gaan?

R: Nee. Dat zeg ik, vandaar dat het ook een onderwerp van gesprek blijft. Omdat we daar overstijgend daar niks voor hebben.

I: Dan ben ik eigenlijk al bijna door mijn vragen heen. Ik zou alleen nog graag van je horen hoe locaties er mee om gaan als bewoners in een later stadium, dus hij woont al bij jullie, graag een dier zou willen hebben?

R: Dat doen we in overleg. Ook dat staat in de huisregels. Voordat ze een huisdier aanschaffen, moeten ze dat in overleg met ons doen. Dan overleggen wij dat met elkaar. In eerste instantie inventariseert de begeleider van ok waarom wil je dit? En wat zijn je verwachtingen daarbij? En hoe wil je dit dan doen? Die gaat het gesprek daarover aan. En daarna hebben we het in het team. Van wat kunnen de gevolgen daarvan zijn? En ook eigenlijk altijd in overleg met de gedragsdeskundige van wat zou dit kunnen betekenen en denken we dat deze bewoner dit kan?

I: Ok. En waar baseren jullie die keuze op?

R: Mate van zelfstandigheid, zorgzaamheid, is hij in staat structuur aan te brengen, heel divers.

I: Dan ben ik eigenlijk door mijn vragen heen. Is het misschien mogelijk dat ik inzicht krijg in de huisregels die betrekking hebben op de huisdieren?

R: Ja, natuurlijk. Die mag je van mij hebben.

I: Dan zijn we aan het eind gekomen. Heb jij verder nog vragen voor mij?

R: Nee, nee eigenlijk niet.

I: Is er nog iets dat je toe wilt voegen aan de dingen die je gezegd hebt?

R: Nee, ik denk dat het hele goede vragen zijn en het heeft mij ook weer aan het denken gebracht. Dus dat is mooi.

Bijlage 7: Huisdierencontract Stichting Cordaan

Contract voor het houden van huisdieren door cliënten van Cordaan VGZ-GGZ

Wil je een huisdier? Cordaan vindt dat goed als je zelf het huisdier goed kan verzorgen. Maar er zijn nog meer belangrijke afspraken. Die staan hieronder.

Woon je in een zelfstandige woning? Het houden van huisdieren is toegestaan als de begeleiding en teammanager het er mee eens zijn.

Woon je in een groepswoning? Dan moeten ook al je huisgenoten het er mee eens zijn.

De volgende afspraken zijn belangrijk:

- Huisdieren moet je goed verzorgen;
- Je moet de kosten van de verzorging kunnen betalen.
- De begeleiding controleert of het huisdier goed wordt verzorgd;
- Je moet een contactpersoon hebben die voor het huisdier wil zorgen. Zoals bij vakantie, of ziekte. Of als het jouzelf toch niet lukt om goed voor het huisdier te zorgen. Je maakt hierover van tevoren afspraken.
- Ook maak je afspraken met de contactpersoon over meebetalen aan de kosten. Voor als jij de kosten toch niet kan betalen. Bijvoorbeeld de kosten van de dierenarts. Cordaan betaalt dat niet.
- Als het huisdier niet meer op de [naam locatie] kan blijven, dan neemt de contactpersoon het huisdier over.

De teammanager kan zijn/haar toestemming intrekken als:

- De verzorging van het huisdier niet goed gaat.
- Als er te weinig hygiëne is waardoor medewerkers of medecliënten er last van hebben
- Het huisdier daadwerkelijk hinder of gevaar oplevert voor personeel of medecliënten;
- Het huisdier toch door de medewerkers verzorgd moet worden.

De teammanager beslist of je wel of niet een huisdier mag houden. Als hij/zij vindt dat het huisdier niet langer bij jou kan blijven krijg je een brief. Dan heb je samen met je contactpersoon 14 dagen de tijd om een andere plek te zoeken.

Als het huisdier na de 14 dagen nog niet weg is kan de teammanager het huisdier naar een asiel laten brengen. Hiervoor betaal jij dan zelf de kosten.

Datum:

Handtekening en naam cliënt

.....

Handtekening en naam contactpersoon

.....

Teammanager

.....

Plan huisdieren

Waarom wil je een huisdier?

Hoe ga je voor het huisdier zorgen?

- *Waar kun je het huisdier beste houden (binnen/buiten)?*
- *Is er voldoende ruimte voor het huisdier?*
- *Hoeveel aandacht heeft het huisdier nodig?*
- *Waar verblijft (slaapt) het huisdier s' nachts?*

Wat heb je nodig om voor een huisdier te kunnen zorgen?

- *Welk eten heeft het huisdier nodig?*
- *Hoe vaak per dag heeft het huisdier eten nodig?*
- *Hoeveel gaat dit kosten per week?*

Hygiëne van kamer/ hok van het dier

- *Wanneer en hoe vaak moet je een kattenbak/hok schoonmaken?*
- *Hoe ga je de kattenbak/het hok schoonmaken? Welke middelen heb je hiervoor nodig?*

Medisch

➤ *Hoe ga je met je huisdier naar de jaarlijkse controle bij de dierenarts?*

➤ *Wat kost de jaarlijkse controle bij de dierenarts?*

➤ *Wat doe je als je huisdier ziek is?*

Wie gaat er voor het huisdier zorgen wanneer je op vakantie gaat of een aantal dagen weg bent?

Hoe zorg je ervoor dat mede bewoners geen last van jouw huisdier hebben?

**Wat ga je doen als mede bewoners last van jouw huisdier hebben?
Bijvoorbeeld uitwerpselen op de galerij.**

Wanneer je niet goed voor je huisdier zorgt, dan zal er voor je huisdier een ander onderdak gezocht worden.

Handtekening bewoner:

Handtekening Persoonlijk Ondersteuner

Huisdierencontract

Algemene gegevens:

Naam:
Datum:
Locatie:

Gegevens huisdier:

Soort:
Leeftijd:
Dierenarts:

Vervangend verzorger:

Naam:
Adres:
Tel. nr:

Afspraken:

- Je bent zelf verantwoordelijk voor houden en verzorging huisdier; dit houdt in:
 - o Het huisdier wordt voorzien van voldoende eten en drinken.
 - o Het huisdier wordt voorzien van overige verzorging zoals in het plan huisdieren omschreven staat.
 - o Indien nodig zal de dierenarts ingezet worden (bij ziekten, lichamelijke ongemakken, etc).
 - o Het huisdier is gesteriliseerd/gecastreerd om te voorkomen dat er nestjes komen en/of het sproeien tegen te gaan.
 - o Het huisdier zal gehouden worden in het appartement. Katten die naar buiten willen worden door hun baasje daadwerkelijk naar buiten gebracht. Het kattenluik is s'avonds en s'nachts dicht zodat er geen andere katten naar binnen kunnen.
 - o Wanneer je een kat hebt ben je verantwoordelijk voor de benedenverdieping/bovenverdieping mbt uitwerpselen en/of dode muizen/vogels gevangen door je kat.
 - o Het dier veroorzaakt geen overlast voor medebewoners.
 - o Bij vakantie of afwezigheid (langer dan 1 dag) wordt het huisdier ondergebracht bij vervangend verzorger.
- Wanneer blijkt dat niet wordt voldaan aan bovenstaande afspraken, zal begeleiding dit bespreekbaar maken en zal de manager ingelicht worden. Hierna volgt een gesprek met waarschuwing. Indien resultaat vervolgens uitblijft, zal in het belang van het huisdier worden besloten het dier uit te plaatsen. Kosten hiervoor komen voor eigen rekening.

Ondertekenen voor akkoord:

Naam cliënt:

Naam PO'er

.....

.....

Checklist Schriftelijk Rapporteren 2018

Naam: Mayra Hanssens

Klas: 4DG

*De beoordelingscriteria die met een * zijn aangegeven, zijn 'killing points'. Wanneer de beoordelaar daarvan meer dan vijf heeft aangekruist, dien je het rapport/verslag op alle onvoldoende onderdelen te verbeteren. In het afstudeerwerkstuk zijn geen 'killing points' toegestaan.*

1. Het taalgebruik

- ☒ Bevat niet meer dan drie grammaticale, spel- en typefouten per duizend woorden; het rapport/verslag is dan afgekeurd*
- ☒ Heeft een actieve schrijfstijl*
- ☒ Is zakelijk, formeel en objectief *
- ☒ Is coherent (verwijs- en verbindingswoorden) *
- ☒ Heeft een adequate interpunctie*
- ☒ Bevat niet de persoonlijke voornaamwoorden 'ik/ mij/me, jij/je/jou, jullie, u, wij/we/ons' *
- ☒ Is doelgroepgericht*
- ☒ Heeft een uniforme stijl*

2. De ordening

- ☒ Het verslag/rapport heeft een logisch opbouw
- ☒ Elk hoofdstuk heeft een logische alineestructuur
- ☒ Elk hoofdstuk kent een introductie (m.u.v. H.1)

3. Het rapport/verslag

- ☒ Is vrij van plagiaat*
- ☒ De pagina's zijn genummerd*
- ☒ Heeft een uniforme opmaak

4. De omslag

- ☐ Bevat de titel
- ☐ Vermeldt de auteur(s)

5. De titelpagina/het titelblad

- ☒ Heeft een specifieke titel*
- ☒ Vermeldt de auteur(s)*
- ☒ Vermeldt de plaats en de datum*
- ☒ Vermeldt de opdrachtgever(s)*

6. Het voorwoord:

- ☒ Bevat de persoonlijke aanleiding tot het schrijven van het rapport/verslag
- ☒ Bevat persoonlijke bedankjes (persoonlijke voornaamwoorden toegestaan)

7. De inhoudsopgave:

- ☒ Vermeldt alle genummerde onderdelen van het rapport/verslag*
- ☒ Vermeldt de samenvatting en de bijlage(n)
- ☒ Is overzichtelijk/gestructureerd
- ☒ Heeft een correcte paginaverwijzing

8. De samenvatting:

- ☒ Is een verkorte versie van het gehele rapport/verslag

- ✖ Bevat de conclusies
- ✖ Bevat suggesties voor verder onderzoek
- ✖ Bevat geen persoonlijke mening
- ✖ Staat direct na de inhoudsopgave

9. De inleiding

- ✖ Is hoofdstuk 1*
- ✖ Beschrijft het kader/de context en de aanleiding*
- ✖ Geeft inhoudelijke relevante achtergrondinformatie*
- ✖ Bevat de probleemstelling/de onderzoeksvraag*
- ✖ Vermeldt het doel*
- ✖ Bevat een leeswijzer voor het rapport/verslag*

10. Materiaal en methode

- ✖ Beschrijft de gevolgde onderzoeksmethode
- ✖ Motiveert de keuze voor de gevolgde onderzoeksmethode
- ✖ Past bij de probleemstelling/de onderzoeksvraag*
- ☐ Beschrijft de variabelen/eenheden
- ✖ Beschrijft de methode van data-analyse

11. De (opmaak van de) kern

- ✖ De hoofdstukken en de (sub)paragrafen met maximaal drie niveaus zijn genummerd*
- ✖ De hoofdstukken en (sub)paragrafen hebben een passende titel
- ✖ Een hoofdstuk beslaat ten minste één pagina
- ✖ Een nieuw hoofdstuk begint op een nieuwe pagina
- ✖ De zinnen lopen door (geen 'enter' binnen een alinea gebruiken)
- ✖ De figuren zijn (door)genummerd en hebben een passende titel (onder de figuur) *
- ✖ De tabellen zijn (door)genummerd en hebben een passende titel (boven de tabel) *
- ✖ Tabellen en figuren zijn zelfstandig te begrijpen
- ✖ In de tekst zijn er verwijzingen naar figuren en/of tabellen*
- ✖ De tekst bevat verwijzingen naar de desbetreffende bijlage(n)
- ✖ De tekst is ook zonder verwijzingen te begrijpen

12. De discussie

- ✖ Vermeldt de interpretatie(s) van de resultaten
- ✖ Bevat een vergelijking met relevante literatuur
- ✖ Geeft de valide argumentatie weer
- ✖ Evalueert de gevolgde onderzoeksmethode
- ✖ Bevat een kritische reflectie op de eigen bevindingen

13. De conclusies en aanbevelingen

- ✖ Bevatten antwoord(en) op de onderzoeksvraag
- ✖ Zijn gebaseerd op relevante feiten
- ✖ Bevatten geen nieuwe informatie*

14. De bronvermelding

- ✖ Verwijzingen in de tekst zijn conform de APA-normen*
- ✖ De bronnenlijst is conform de APA-normen*

15. De bijlagen

- ✖ Zijn genummerd
- ✖ Zijn voorzien van een passende titel
- ✖ Bevatten geen eigen analyse
- ✖ Zijn overzichtelijk weergegeven